

Γενική επιθεώρησης

ΚΡΗΤΙΚΟΣ

Έτος 1ον

Νοέμβριος, 1958

Όργανον κρητικῶν συμφερόντων

ΑΓΝΑΝΤΕΥΕΙ ΑΤΑΡΑΧΟΣ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ...

Σαράντα αιώνες πολιτισμοῦ καὶ ἡρωϊκῆς Ἱστορίας ἐνσαρκώνει ὁ κρητικὸς λαὸς—
δλόρθος πάντα καὶ ἀξερορίζωτος

ΑΘΗΝΑΙ: Πεσμαζόγλου 8, τηλέφ. 28.022 — Τιμὴ τεύχους δραχ. 4

ΚΡΗΤΙΚΟΣ

Γενική Ἐπιθεώρησης

ἄργανον κρητικῶν συμφερόντων

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ ΥΛΗΣ

ΜΑΡΝΗΣ Ε. ΣΚΟΥΝΤΡΙΔΑΚΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΜΕΝΕΓΑΚΗΣ

Γραφεῖον: Πεσμαζόγλου 8, τηλ. 28.022—Ἔτος 1ον—Τεύχος 1ον—τιμὴ τεύχους δρχ. 4.

ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ: **Χ. Μπελιμπασάκης**, ὁδὸς Καραολῆ—Δημητρίου 24, τηλ. 42.134—Πειραιεύς.
Γ. Κατσαράκης, ὁδὸς Δαιδάλου καὶ Περδικάρη—Ἡράκλειον, διὰ τὴν Ἀνατολ. Κρήτην.
Μ. Καρδαμάκης, ὁδὸς Κέρακα 2—Χανιά, διὰ τὴν Δυτικὴν Κρήτην.

ΣΥΝΔΡΑΜΑΙ: Ἔτησια δρχ. 50, ἑξάμηνος δρχ. 30, διὰ Δήμους καὶ Κοινοτήτας 100, δι' Ὄργανισμούς 150.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀγροτικοῦ	: Ἡ Κοινωνικὴ ἀσφάλις τῶν ἀγροτῶν.....	Σελίς	2
Γ. Κ. Τσαπόγα	: Στὸ νησί τοῦ Ψηλορείτη.....	»	3
Ἰωσ. Ἀναγνωστάκη	: Γενεαλογικὰ τῶν ἀπογόνων Σκορδίλη.....	»	5
Ἄ Τσαντηράκη	: Ἡ ὕδρευσις τοῦ Ἡρακλείου.....	»	7
Μ. Γ.	: Λαογραφικὸ...».....«».....«».....	»	9
Β. Μουστάκα	: Διὰ τὴν ἐκρίζωσιν τῆς Βεντέτας.....	»	10
Ν. Ἐπιστήμονος	: Τὸ μορφωτικὸν ἐπίπεδον τοῦ κρητικοῦ λαοῦ.....	»	12
Κ. Δ. Καλοκύρη	: Μία βυζαντινὴ τοιχογραφία.....	»	13
Δ. Μανολικάκη	: Ἡ Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη Χανίων.....	»	14
Ἀνταποκριτοῦ	: Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν Συνθετικῶν Συγγραμμάτων.....	»	15
»	: Ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Σητείας.....	»	16
Σ. Παπαδάκη	: Δίκτη (ποίημα).....	»	17
Γ. Κατσαράκη	: Τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν τῆς Κρήτης.....	»	18
Κ. Παπαδάκη	: Ὁ πολυνοῦσης ἀπὸ τὸ φεγγάρι (παιδικὸ μυθιστόρημα)..	»	20

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΕΠΟΜΕΝΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ

Ὁ «Κρητικός» εἰς τὸ ἐπόμενον τεύχος θὰ περιέχῃ συνεργασίας τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου κ.κ. Γ. ΖΩΡΑ, Γ. ΚΟΥΡΜΟΥΛΗ κλπ., τοῦ Ὑψηλοῦ κ. Γ. Κ. ΣΠΥΡΙΔΑΚΗ, τοῦ διδάκτορος τῆς Φιλολογίας κ. Χ. ΦΛΩΡΑΤΟΥ, μὲ θέμα «Ὁ Πλάτων καὶ ἡ Κρήτη», καθὼς καὶ τῶν κ.κ. Γ. ΚΛΩΝΟΥ Διευθυντοῦ τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Πειραιῶς μὲ θέμα: «Ποῦ πρέπει νὰ ἰδρυθῇ τὸ 3ον Πανεπιστήμιον», τοῦ κ. ΠΕΡΑΝΤΩΝΗ θεολόγου, τὸ κρητικὸ ἐπικὸ ποίημα «Ἡ κατακαημένη Βιάννος», τοῦ κ. Γ. Δ. ΧΑΤΖΑΚΗ, Συνεντεύξεις Κρητῶν βουλευτῶν Ἐπὶ τῶν φλεγόντων κρητικῶν προβλημάτων, Ἱστορικὰ τῆς Κρήτης τοῦ κ. ΙΩΣΗΦ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ, ἐκλεκτὰ κομμάτια συγχρόνων Κρητῶν λογοτεχνῶν, σελίδα μὲ κρητικὸ χιούμορ, καμπάνια γιὰ τὴν ἀσφάλισιν τῶν ἀγροτῶν κλπ. Ἐπίσης ἀρχίζει ἡ δημοσίευσις τοῦ ἐνδιαφέροντος παλαιοῦ κρητικοῦ ποιήματος «Ὁ ΓΥΠΑΡΗΣ».

Ἡ φωτογραφία τοῦ ἔξω-φύλλου μας ἀνήκει εἰς τὸν ἑρασιτέχνην καλλιτέχνην τῆς φωτογραφίας κ. Κ. ΚΟΥΤΟΥΛΑΚΗΝ.

Διευθύνσεις συμφώνως τῷ νόμῳ:

Ἐπιτεθὴντος Γ. Α. Μενεγάκης, ὁδὸς Αὐλίδος 25
Ἐπιτεθὴντος Τυπογραφείου Βασ. Σκουντῆς Παναγιωταρᾶ 50

Ο ΜΟΝΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

Δέν ἔχει νὰ ἀναγγεῖλη πομπῶδες πρόγραμμα τὸ περιοδικὸν αὐτό, πού τοποθετεῖ ἀπὸ σήμερον αὐτόκλητα τῆς μικρῆς του δυνάμεις εἰς τὴν δημοσιογραφικὴν στρατιάν τοῦ τόπου. Διότι μόνον ἓνα σκοπὸν ἀναλαμβάνει νὰ ὑψηρεῖται, τὸν ὁποῖον θεωρεῖ θεμελιώδη διὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τῆς Κρήτης καὶ τοῦ λαοῦ της. Νὰ οργανώσῃ τὴν ριζικὴν μελέτην καὶ προβολὴν τῶν κρητικῶν προβλημάτων καὶ τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἐπίλυσιν των.

Εἶναι δὲ σήμερον τόσον μεγάλη αὐτὴ ἡ ἀνάγκη νὰ ἀναληφθῇ κάθε πρωτοβουλία σχετικῶς, ὅσον μεγάλη εἶναι ἡ ἀδιαφορία ἢ ἡ ἀπρογραμματίστες ἐνέργειες τοῦ κράτους, πού ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ὁ ἀρμόδιος καὶ ὁ ὑπόχρεως διὰ τὴν πρόοδον τῆς περιοχῆς πού μᾶς ἀπασχολεῖ. Διότι ἡ Κρήτη καὶ ὁ λαός της ἔχουν εἰσελθεῖν πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν κρίσιμωτέραν περιόδον τῆς ζωῆς των, ἢ ὅποια διὰ κανένα λόγον καὶ διὰ κανενὸς τὴν ἀνικανότητα ἢ τὴν ἀδιαφορίαν δὲν πρέπει νὰ ἀποβῇ ἀνεπανορθώτως μοιραία.

Εἶναι καὶ σήμερον ἡ Κρήτη πλουτοφόρος. ἔχει μεγάλες παραγωγικὰς δυνατότητες. Διαθέτει ἀφθονον ἀνθρώπινον δυναμικόν. Διαπιστώνονται δηλαδὴ εἰς τὸ ἱστορικὸ μας νησί οἱ ἴδιοι παράγοντες πού τὸ εἶχαν κάμει ἄλλοτε κέντρον πλοῦτου, πολιτισμοῦ καὶ δυνάμεως, καὶ ἀργότερα τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ ἐπιζήσῃ, καὶ εἰς ἄλλον τομέα νὰ μεγαλουργήσῃ, ἀνάμεσα ἀπὸ συγκλονιστικὰς θύελλες καὶ ἐξοντωτικὰς καταστροφές.

Ἄλλ' οἱ πηγές τοῦ φυσικοῦ πλοῦτου τῆς Κρήτης ἀγνοοῦνται καὶ παραμένουν κλειστὰς, ἀπὸ τὰς καταστροφὰς καὶ τὸ συμφῆρον πολ-λῶν καὶ διαφορῶν, καθῶς καὶ ἀπὸ τὴν ἀνικανότητα καὶ τὴν ὀχι καὶ τόσον ἀνεξήγητον ἀδιαφορίαν τῶν ἀρμοδίων. Ὁ δὲ δυναμικὸς κρητικὸς λαὸς ἔχει ἀπωθηθῆ εἰς τὸ περιθώριον τῆς παγκοσμίου ζωῆς καὶ προόδου, ἐκεῖ ὅπου τὸν κατήνησαν οἱ ἄλλοτινοὶ ξένοι κατακτηταί, ἀλλὰ καὶ οἱ σύγχρονοι τόσον γνωστοὶ «καλοθεληταί» του.

Καλὰ, πράγματι, τοῦ τὰ ἐκατάφεραν μὲ τὴν συστηματικὴν συσκότισιν τῶν ζωτικῶν προβλημάτων του καὶ τῶν φυσικῶν δυνατοτήτων τοῦ νησιοῦ του. Ὡστε σὲ μεγάλο βαθμὸ νὰ ἔχη ἐγκαταλειφθῆ εἰς τὴν «μοῖραν» πού τοῦ ἐδημιούργησαν, διότι εἶναι εὐκολόπιστος, καὶ νὰ ἔχη πιστεύσει, ὅτι ἀληθινὰ τὸ νησί του εἶναι ἄγονον. Καὶ κάμνει ἐκεῖνο πού νομίζει ὅτι τοῦ ἀπομένει νὰ κάμῃ. Ἐνα πλήθος ἀνεδικεῦτων, ἀνοργανῶτων καὶ παντελῶς ἀβοηθήτων ἀγροτῶν καὶ ἐργατῶν προσπαθοῦν νὰ ἐργασθῶν μὲ πρωτόγονον σύ-

στημα. Καὶ μόλις κατορθῶνουν νὰ διατηρηθῶν στοιχειωδῶς εἰς τὴν ζωὴν καὶ νὰ ἐξοικονομήσων φόνους διὰ τὸ κράτος, ὅπως ἄλλοτε καὶ εἰς τοὺς ξένους δυνάστας. Διότι ἐναντι τῶν ὄσων εἰσφέρουν εἰς τὸν κρατικὸν προϋπολογισμὸν καὶ εἰς τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν ἐλάχιστα λαμβάνουν, ὥστε νὰ εὐρυσκωνταὶ σήμερον εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν «ὑποαναπτύκτων» λαῶν.

Καὶ δὲν εἶναι πλέον ἀνοικτοὶ οὔτε οἱ δρόμοι τῆς ἀναζητήσεως τύχης εἰς τοὺς ξένους τόπους. Διότι οἱ ἀνάγκες τῆς ζωῆς ἔχουν μεγαλώσει παντοῦ καὶ τὰ περιθώρια διὰ νὰ ζήσων καὶ νὰ ἀναπτυχθοῦν ξένοι ἄνθρωποι εἰς ξένους τόπους ἔχουν στενέψει.

Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἄλλη λύσις, ἐκτὸς ἀπὸ ἐκείνην εἰς τὴν ὁποίαν ὀδηγεῖ — καὶ μάλιστα βεβαίως καὶ ἀσφαλῶς — μόνον ἡ ὠργανωμένη, ἐντατικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ ἐκμετάλλεσις τῶν φυσικῶν πηγῶν τοῦ πλοῦτου κατὰ τὸν τόπον. Αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος δρόμος καὶ διὰ τὸν κρητικὸν λαόν.

Ἄλλὰ ὁ δρόμος αὐτὸς δὲν εἶναι ἀνοικτός καὶ κανεὶς «μεγάλος» δὲν ἔχει οὔτε ἀνάγκη οὔτε συμφέρον νὰ τοῦ τὸν ἀνοίξῃ. Μόνος του πρέπει νὰ τὸν ἀνοίξῃ. Καὶ πρῶτα πρῶτα πρέπει νὰ μάθῃ, ποῖα εἶναι τὰ προβλήματα του καὶ πῶς διεμορφώθησαν. Διότι ἡ γνώσις παρακινεῖ εἰς τὸν ἀγῶνα. Ἐπειτα πρέπει νὰ μάθῃ ποῖες εἶναι οἱ ὑποκειμενικὲς καὶ ἀντικειμενικὲς δυνατότητες, ποῖες εἶναι δηλαδὴ ἡ πλουτοπαραγωγικῆς πηγῆς τῆς Κρήτης καὶ μὲ ποῖα μέσα εἶναι δυνατὸν νὰ τεθοῦν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς ζωῆς καὶ τῆς προόδου του. Ὑστερα ἀπὸ τὴν καταόπισιν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ὑπάρξῃ εἰς ἓνα λαὸν ζωντανὸν ἢ θέλησις διὰ τὸν ἀγῶνα, τὴν προσπάθειαν καὶ τὴν ὠργανωμένην ἐργασίαν γιὰ τὸ μέλλον του καὶ διὰ τὸ μέλλον τῶν παιδιῶν του.

Εἰς αὐτὸν τὸν βασικὸν σκοπὸν τοῦ διαφωτισμοῦ διὰ τὸ ἀνοιγμα τοῦ μοναδικοῦ δρόμου πού εἶναι ἡ μόνη διέξοδος τοῦ κρητικοῦ λαοῦ θὰ βοηθήσῃ τὸ περιοδικὸν αὐτό. Θὰ μαζεύσῃ ὅλα τὰ στοιχεῖα καὶ θὰ τὰ θέτῃ ὑπ' ὄψιν κάθε ἀρμοδίου καὶ ἐνδιαφερομένου. Ἡ δὲ ταυτόχρονος μελέτη τοῦ παρελθόντος θὰ φωτίξῃ τὸ παρὸν καὶ θὰ βοηθῇ στὸν ὄρθον προγραμματισμὸν τοῦ μέλλοντος. Ὀλόκληρος ἡ ὕλη του, ἱστορικὴ ἀπὸ τὴ μιά πλευρὰ καὶ σύγχρονος ἀπὸ τὴν ἄλλη, θὰ συγκλίνῃ εἰς ἓνα «αὐλάκι», ἀπὸ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ γίνῃ δυνατὸν νὰ διοχετεύεται ἡ ὑπόδειξις διὰ τὴν ὀρθὴν ἐπίλυσιν τῶν προβλημάτων πού μᾶς ἀπασχολοῦν.

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ

Ἔχομεν μίαν κατ' ἀρχὴν δήλωσιν νὰ κάμωμεν πρὸς τοὺς ἀναγνώστας μας καὶ ὀλόκληρον τὸν κρητικὸν λαόν. Ἄλλὰ καὶ νὰ τοὺς ζητήσωμεν νὰ μᾶς βοηθήσων στὴν πρὸς τὴν τήρησιν της εἰς ὅλην τὴν σταδιοδρομίαν τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ. Ὁ «Κρητικὸς» ἐκδίδεται, διὰ νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς τοῦ κρητικοῦ λαοῦ καὶ εἰς τὴν γενικωτέραν πνευματικὴν καὶ πολιτιστικὴν πρόοδόν του. Ὀλόκληρος ἡ ὕλη του καὶ ἡ δημοσιογραφικὴ του προσπάθεια εἰς αὐτὸν τὸν σκοπὸν θὰ κατατείνῃ. Δὲν ἀνήκει οὔτε εἰς κόμματα, οὔτε εἰς παρατάξεις, οὔτε εἰς ὀμάδας ἢ πρόσωπα — πολὺ δὲ πέραν ἀπὸ αὐτὸ — οὔτε θὰ γράφεται ἀπὸ τοὺς ἐκδότας του. Προσφέρει τὰς στήλας του εἰς ὅλους τοὺς Κρήτας καὶ τοὺς φίλους τῆς Κρήτης, οἱ ὅποιοι καλοῦνται νὰ ἐκθέσων ἀπ' αὐτὰς τὰς οἰαδήποτε ἀπόψεις των ἐπὶ οἰουδήποτε ζητήματος, νὰ θίξων καὶ νὰ προβάλουν ὅποιοδήποτε θέμα καὶ νὰ ἀγωνισθοῦν οἱ ἴδιοι γιὰ τὰ προβλήματα τοῦ κρητικοῦ λαοῦ. Οἱ ἀποστελλόμενες συνεργασίαι, ἄρθρα καὶ ἐπιστολές θὰ δημοσιεύωνται ὅπως εἶναι — χωρὶς τῆς συνηθισμένης παραβλέψεως, περικοπῆς ἢ αὐθαίρετες προσαρμογῆς — ἐφόσον κινοῦνται ἐντὸς τῶν πλαισίων τῶν νόμων, ἐφόσον δὲν θίγουν σκοπίμως κανένα, ἐφόσον ἀναφέρονται σὲ πραγματικὰ γεγονότα μὲ πλήρη στοιχεῖα, ἐφόσον κινοῦνται ἀπὸ καλόπιστην ἀντικειμενικότητα καὶ ἀμεροληψίαν πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν, ἐφόσον ἀναφέρονται σὲ γενικοῦ συμφέροντος θέματα, ἀλλὰ καὶ ἐφόσον ἀγωνίζονται διὰ τὸ δίκαιον ὀμάδων, ἀκόμη καὶ ἀτόμων. Δὲν θὰ βαρύνῃ εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν συνεργασιῶν ἢ οἰαδήποτε θέσις καὶ κατάστασις τῶν συμπατριωτῶν πού θὰ τῆς γράφουν. Ἡμπορεῖ νὰ εἶναι πολιτικοὶ ἡγῆται οἰουδήποτε κόμματος, εἴτε ἀπλοῖ πολῖτες ἐπίσης οἰουδήποτε φρονήματος. Ἀπὸ ἰδιαιτέραν μάλιστα σελίδα μας, ἢ σελίδας, ἡμπορεῖ ὅποιοσδήποτε νὰ ἐκφράξῃ ὅποιοδήποτε παράπονον.

Ένα βασικόν πρόβλημα

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΙΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ ΜΑΣ

Πού πρέπει να εξασφαλισθῆ

Οί αγρότες τῆς Κρήτης — ὅπως και ὅλης τῆς Ἑλλάδος — μένουν χωρὶς κοινωνικὴν ἀσφάλισι. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι 100.000 περίπου οἰκογένειες (ἀπὸ τὸ 1.026.450 σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα) μένουν χωρὶς ἰατροφαρμακευτικὴ περίθαλπι καὶ οἱ προστάτες τους χωρὶς σύνταξι, δηλαδὴ χωρὶς πόρο ζωῆς, στὰ γερράματά τους. Οἱ συνέπειες εἶναι γνωστές. Ἄνθρωποι πού σ' ὅλη τους τὴ ζωὴ ἐργάστηκαν παραγωγικὰ μέρα καὶ νύχτα ζοῦν κακὰ ὑστερνά. Ἡ κατάστασις αὐτὴ δημιουργεῖ πανικὸ στοὺς νέους. Καὶ κανεὶς πιά δὲν θέλει νὰ μείνῃ ἀγρότης, ἀφοῦ βλέπει, ὅτι θὰ πεινᾷ ἐφ' ὅρου ζωῆς καὶ θὰ πεθάνῃ πεινασμένος.

Γιαὐτὸ εἶναι ζήτημα ὄχι μόνον διατηρήσεως καὶ ἀναπτύξεως τῆς ἐθνικῆς οικονομίας, ἀλλὰ αὐτῆς τῆς ἴδιας τῆς ὑποστάσεως τοῦ ἔθνους νὰ νομοθετηθῆ τὸ γρηγορώτερον ἢ ἀσφάλισις τῶν ἀγροτῶν μετὰ τὴν ἴδρυσιν Ἀσφαλίσεως Ἀγροτῶν Ἑλλάδος.

Εἶναι ἀδικοιολόγητος κάθε τυχὸν ἀμφιβολία καὶ κάθε σκεπτικισμὸς ἢ ἀντίρρηση, γιὰ τὸ ἂν εἶναι δυνατὸν νὰ βρεθοῦν οἱ πόροι τοῦ ταμείου αὐτοῦ. Ἄρκει νὰ τὸ θελήσῃ τὸ κράτος. Οἱ πόροι ἐπίσης τοῦ Ταμείου αὐτοῦ μποροῦν νὰ ἐξοικονομοῦνται, μετὰ τὸν τρόπον πού ἐξοικονομοῦνται οἱ πόροι τῶν Ταμείων Ἀσφαλίσεως ἄλλων τάξεων ἐργαζομένων. Γιὰ νὰ ἀντιληφθῆ δὲ ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς τῆς Κρήτης, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐμεῖς ἀπευθυνόμεθα, πῶς ἔχει κατορθωθῆ αὐτὸ γιὰ ἄλλους, δημοσιεύομε παραπλευρῶς μερικὰ παραδείγματα.

Τὸ ζήτημα εἶναι, νὰ ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλία τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς ὁ ἴδιος ὁ ἐνδιαφερόμενος ἀγροτικὸς κόσμος μετὰ τὶς ὁργανώσεις του ἐπὶ κεφαλῆς καὶ μετὰ τὴν συμπαράστασι τῶν βουλευτῶν του. Μεγάλου ρόλου λοιπὸν μποροῦν καὶ πρέπει νὰ ἀναλάβουν οἱ

Ἀγροτικοὶ Σύλλογοι πού ἔχουν ὁργανωθῆ τελευταῖα στὴν Κρήτη.

Ἐμεῖς προτείνομε, νὰ ζητηθῆ, νὰ καθιερωθῆ τὸ ΑΓΡΟΤΟΣΗΜΟΝ. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ ἐπικολλᾶται στὰ τιμολόγια χονδρικῆς πωλήσεως τῶν πρὸς ἐξαγωγὴν ἢ ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν καὶ ἐπὶ τῶν τυποποιημένων ἀγροτικῶν προϊόντων. Τὸ εἰσπραττόμενον δὲ τέλος μπορεῖ νὰ ἀποτελέσῃ τὸν σπουδαιότερον πόρο τοῦ ἐν λόγω Ταμείου.

Δὲν μένει — κατὰ τὴ γνώμη μας — παρὰ νὰ ἀρχίσουν τὸν σχετικὸ ἀγῶνα οἱ ἴδιοι οἱ ἀγρότες. Ἄς προηγηθοῦν μάλιστα οἱ Κρητικὲς ἀγρότες.

ΠΩΣ ἘΞΟΙΚΟΝΟΜΟΥΝΤΑΙ ΟΙ ΠΟΡΟΙ ἄλλων ἀσφαλιστικῶν ταμείων

Διάφορες ὀνομασίαι ἔχουν τὰ ἔνσημα μετὰ τῶν ὁποίων τὴν ἀξία σὲ δραχμὰς ἐξοικονομοῦνται τὰ κεφάλαια ἐκπληρώσεως διαφόρων γενικωτέρων σκοπῶν, ἢ οἱ πόροι διαφόρων Ἀσφαλιστικῶν Ταμείων.

Τὸ «Μεγαρόσημον» π.χ. ἐπικολλᾶται στὰ δικόγραφα ὑποχρεωτικῶς. Μετὰ τὰ χρήματα πού εἰσπράττονται μετὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν ὀρισμένων ἀναγκῶν τῶν πολιτῶν — τὸ μεγαλύτερον μάλιστα μέρος τῶν ὁποίων κατοικεῖ στὰ χωριά — σκοπεῖται ἢ ἀνέγερσιν δικαστικῶν μεγάρων στίς μεγάλες πόλεις!...

ΠΛΗΡΩΝΟΥΝ ἄλλοι... ΓΙΑ ἄλλους!...

Τὸ «Ἰατρόσημον» ἐπικολλᾶται στίς ἰατρικὰς συνταγὰς κ.λ.π. καὶ τὸ «Φαρμακόσημον» στὰ φάρμακα, τὸ δὲ «Συμβολαιογραφικόσημον» στίς διάφορες συμβολαιογραφικὰς πράξεις, ἐνῶ τὸ «Ἀστυνομικόσημον» καὶ τὸ «Ἐνσημον Ἑλληνικῆς Βασιλικῆς Χωροφυλακῆς» στὰ «χαρτιά» πού κατ' ἀνάγκην βγάζουν οἱ πολῖτες ἀπὸ τὶς ὑπηρεσίας αὐτές. Γιὰ τὶς τρεῖς πρῶτες κατηγορίας ἐργαζομένων ἀπ' αὐτὰς ὑποτίθεται ὅτι ἐργοδότης εἶναι ὁ λαὸς καὶ μετὰ τὸ ἔνσημον πληρώνει τὰ ἐξοδα τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως

ΝΑ ΙΔΡΥΘΗ ΣΤΟ ΟΡΟΠΕΔΙΟΝ ΛΑΣΗΘΙΟΥ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΤΗΣ ΑΤΕ

ΤΖΕΡΜΙΑΔΩΝ, Νοέμβριος (Ἐκτακτὸς ἀναπαύοκρσις)

Ἀπόστασι 45 χιλμ. εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ διανύουν οἱ ἀγρότες τοῦ ὀροπεδίου Λασηθίου, διὰ νὰ πηγαίνουν εἰς Ἅγιον Νικόλαον καὶ νὰ συναλλάσσωνται μετὰ τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζα. Ἡ ἀπόστασι αὐτὴ καὶ ἡ ἀραιὰ συγκοινωνία μετὰ τὴν ἀθλιότητα τῶν δρόμων συντελοῦν, ὥστε οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ νὰ φτάνουν κατὰ τὴν 10ην ἢ 11ην πρωϊνὴν ὥραν εἰς Ἅγιον Νικόλαον. Τότε ἀρχίζει ἕνα ἄλλο δράμα. Περιμένουν τὴν σειρὰν των, γιὰ νὰ κανονίσουν τὶς δουλειὰς των μετὰ τὴν Τράπεζα — πού δὲν εἶναι καὶ τόσον ἀπλή ὑπόθεσις — διότι ἡ συρροὴ συναλλασσομένων εἶναι μεγάλη. Ἀποτέλεσμα: ἀγῶνα (Συνέχεια εἰς τὴν 6ην σελίδα)

καὶ συνταξιοδοτήσεώς των. Γιὰ τὶς δυὸ δευτερες ὅμως ἐργοδοτῆς εἶναι τὸ κράτος. Καὶ ὅμως ἐξαναγκάζει τοὺς πολῖτες νὰ πληρώνουν ἀντ' αὐτοῦ τὰ ἐξοδα τῆς ἱκανοποιήσεως ἀναλόγων δικαίων αἰτημάτων τῶν ὑπαλλήλων του!... Ἀνάλογα συμβαίνει ἀντιστοίχως μετὰ τὸ «Δικηγορόσημον», τὸ «Κληρικόσημον» κ.λ.π. καθὼς καὶ μετὰ τὸ «Μετοχικόσημον» (γιὰ τὰ Μετοχικὰ Ταμεία, Στρατοῦ, Ναυτικοῦ καὶ Ἀεροπορίας).

ΝΑ ΚΑΘΙΕΡΩΘΗ ΑΓΡΟΤΟΣΗΜΟΝ

Τὸ ἀποτέλεσμα, τέλος, τῆς χρησιμοποίησεως τῶν: «Ἀλεστικόσημον», «Συγκοινωνικόσημον», «Σχολικόσημον» κ.λ.π. εἶναι νὰ ἀπαλλάσσωνται ἀπὸ ἀνάλογες ὑποχρεώσεις ἀντίστοιχες κατηγορίες ἐργοδοτῶν.

Μόνον γιὰ τοὺς ἀγρότες — οἱ ὁποῖοι πληρώνουν γιὰ ἄλλους τοὺς ἄλλους — δὲν πληρώνει κανεὶς. Δὲν στεροῦνται ὅμως — ὅπως θέλουν νὰ ποῦν οἱ καλοθεληταὶ — ἐργοδοτῶν. Ἐμμεσοὶ ἐργοδοτῆς των εἶναι ὅλοι ἐκεῖνοι πού ἐξυπηρετοῦνται ἀπὸ τὴν ἐργασία των.

Ἦρθε ἡ ὥρα, λοιπὸν, νὰ ζητήσων τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀνάγκης ἀσφαλίσεως καὶ συνταξιοδοτήσεώς των μετὰ τὸ ἴδιο σύστημα.

ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ

Ἀπὸ μιὰ δημοσιογραφικὴ ἀποστολὴ

ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΤΟΥ ΨΗΛΟΡΕΪΤΗ

Ἐντυπώσεις καὶ κρίσεις γιὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τοῦ κρητικῆ λαοῦ

Τοῦ οἰκονομικοῦ μας συντάκτου
κ. Κ. Γ. Τσαπόγα

Ἀγνάντεμα ἀπ' τὶς κρητικὲς κορυφές. (Ἀπὸ τὴν συλλογὴ Κ. Κουτουλάκη).

Κατὰ σύμπτωση, τὸ περασμένο φθινόπωρο, λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν ἑκδοσὶ τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ, ἓνας παλιὸς πόθος γιὰ δημοσιογραφικὴ ἀποστολὴ στὸ νησί τοῦ πιδό μαχητικοῦ λαοῦ τῆς γῆς μὲ ἔφερε ἀπὸ τὰ ἄμορφα κρητικὰ ἀκρογιάλια, μὲ τὴν ἀρρενωπὴ ὀμορφιά καὶ τὴν ὄχι καὶ τόσο γαληνιαία μεγαλοπρέπεια μέχρι τὶς αἰώνιες χιονισμένες κορυφές τῆς

Ἰδης. Ἐκεῖ σὲ μιὰ στάνη καθισμένος γύρω ἀπὸ τὰ κούτσουρα τῆς ἀπαραίτητης φωτιᾶς γεύτηκα γνήσιο ἀνθοτύρι, κατσικὰκι ψημένο στὴν κλιματόβεργα, ὀλόμαυρες μικρὲς ἑληές καὶ τὴ φλόγα τῆς τσικουδιᾶς. Μὰ πιδό πολὺ ἀπ' ὅλα χάρηκα τὴν ὑπερηφάνεια καὶ τὴν ἀρχαϊκὴ—θὰ ἔλεγα—λιτότητα τοῦ κρητικοῦ λαοῦ στὴν ἔκφρασι, στὸ σχῆμα καὶ στὶς ἐκ-

δηλώσεις. Κάποιες εἰκόνες ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ μεγάλου δασκάλου, τοῦ Καζαντζάκη, ζωντάνεψαν μπροστὰ στὰ μάτια μου. Καρτερικός, μαυρισμένος ἀπὸ τὰ λιοπύρια καὶ τὶς μπόρες, πορεύεται τοῦτος ὁ λαὸς τῆς μεγαλονήσου ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς δυσκολίες τῆς ζωῆς, τόσο μακριὰ ἀπὸ τὸ ὑδροκεφαλικὸ Κέντρο, ποὺ χρόνια τώρα μόνο γιὰ τὴν προθήκη φροντίζει, ἀφήνοντας τὴν ὑπαιθρο καὶ τὰ νησιά στὴ μαύρη τύχη τους.

ΦΤΩΧΕΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ

Κακοπερνᾶ καὶ ἡ Κρήτη κι ἴσως περισσότερο ἀπὸ ἄλλες ἑλληνικὲς περιφέρειες. Κι ὅμως στὶς ἑκατοντάδες διαμεταρτυρίες ποὺ ἔρχονται ἀπὸ παντοῦ καὶ βομβαρδίζουν τὶς δημόσιες ὑπηρεσίες, σπάνια θὰ ὑπάρχη κρητικὴ φωνή. Σφίγγουν τὶς καρδιές, σφίγγουν τὶς μαῦρες μαντιῆλες καὶ ἀπαντοῦν στὴν ἀπομόνωσι ποὺ τοὺς ἔχει ἐπιβληθῆ μὲ τὴν ὁμαδικὴ ἀξιοπρέπεια τῆς σιωπῆς. Ὅσοι βιάζονται νὰ ἐξηγήσουν τέτοια φαινόμενα κατηγοροῦν τοὺς κρητικούς σὰν τοπικιστὲς καὶ δὲν καταλαβαίνουν, ὅτι ἡ κατηγορία στρέφεται ἐναντίον τους, γιατί ἡ ἀδιαφορία τοῦ Κέντρου ὠδήγησε στὴν φυσικὴ συνένωσι τῶν τοπικῶν δυνάμεων καὶ στὴ συσπείρωσι τῶν ἀνθρώπων. Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴ μόνωσι ζωγράφισε ὁ γέρο-κρητικὸς τσέλιγκας ἐκεῖ στὶς κορυφές τῆς Ἰδης.

—Ζοῦμε μακριὰ ἀπ' τὸν Θεό, εἶπε.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΟΝΗΣΟΥ

Ἡ οἰκονομία τῆς Κρήτης εἶναι βασικὰ γεωργοκτηνοτροφικὴ. Ἐληές, ἀμύγδαλα, σταφύλια, λάδι, σταφίδα, καλὸ κρασί, τὰ αὐτοφυῆ χαρούπια κλπ. ἄλλα καὶ τὸ δίκταμον καὶ μικρὰ ποιμνία. Κι ὅλα αὐτὰ μόλις καλύπτουν τὶς βασικὲς ἀνάγκες τῆς ζωῆς τῶν ξωμάχων, ἄλλα καὶ τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τοῦ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ. Καὶ εἶναι φυσικὸν αὐτό, ἀφοῦ οἱ εὐνοϊκὲς ἔδαφολογικὲς καὶ κλιματολογικὲς συνθήκες μένουν ἀνεκμετάλλευτες καὶ ὁ ὑπόγειος πλοῦτος τοῦ νησιοῦ ἀναξιοποίητος.

Μιὰ σειρά ἐπιχειρήσεις βιοτεχνικῆς κυρίως ἢ οἰκοτεχνικῆς μορφῆς συμπληρώνουν τὴν εἰκόνα τῶν διαρθρωτικῶν τάσεων τῆς κρητικῆς οἰκονομίας ποὺ εἶναι κατὰ βάσιν ὑπανάπτυκτος, παρὰ τὴν ἐργατικότητα καὶ τὸν μόχθο τῶν κατοίκων. Ὡς βασικὲς αἰτίες δύνανται νὰ ἀναφερθοῦν: ὁ μικρὸς γεωργικὸς κληρὸς καὶ ὁ κατακερματισμὸς τῆς κτηνοτροφίας εἰς νομαδικῆς μορφῆς μικρὲς ἐκμεταλλεύσεις, ἡ μὴ ἐφαρμογὴ βελτιωμένων καλλιεργητικῶν μεθόδων, ἐφ' ὅσον

τό άροτρον του 'Ησιόδου χρησιμοποιείται εις τας περισσότερας των περιπτώσεων και ή μη έπιλογή και προσαρμογή των καλλιεργειών προς τας ύφισταμένας τοπικάς συνθήκας.

Η μηχανοποίηση της καλλιεργείας δια μικρών και εύρηστων γεωργικών μηχανών θα είχε ως αποτέλεσμα την σημαντική αύξησι της παραγωγικότητας, ή αντικατάστασι δέ ώρισμένων «παθητικών» καλλιεργειών δι' άλλων αποδοτικώτερων θα είχε ως συνέπεια την βελτίωσι του μέσου γεωργικού εισοδήματος. Βασική έπίσης είναι ή έλλειψι άρτίων βιοτεχνικών συγκροτημάτων, δια την έπιτόπιον άξιοποίησιν των γεωργικηνοτροφικών προϊόντων της μεγαλονήσου.

ΤΟΠΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΤΕΧΝΙΑ

Ώρισμένα φημισμένα κρητικά προϊόντα, όπως το άνθούτρο, το δίκτημο, άκόμη και ή τσικουδιά θα ήδύναντο να αποτελέσουν άξιόλογον κερδοφόρον πηγή με μία κατάλληλη όργάνωσι της παραγωγής, της συσκευασίας και της προβολής και διαφημίσεώς τους, όχι μόνον εις την έσωτερική, αλλά και εις τας ξένας άγοράς. Δέν καταλαβαίνομε γιατί τα ξένα ποικιλώνυμα οίνοπνευματώδη δηλητήρια είναι καλύτερα από την άγνη τσικουδιά που παρασκευάζεται από στέμφυλα ή από κόμμαρα ή άλλους σακχαρούχους καρπούς. Άλλά χρειάζεται βασικά ή τυποποίησι των τοπικών αυτών προϊόντων, γιατί δέν είναι δυνατών ό άγοραστής και κυρίως ό ξένος να δεχθή έπί παραδείγματι άνθούτρι τόσων ποικιλιών, όσοι και οι διάφοροι παραγωγοί που με πρωτόγονες μεθόδους τό παρασκευάζουν.

Η λαϊκή κρητική τέχνη που βασιζεται σε μακρά παράδοσι, στην οικότεχνική παραγωγή, και φέρει την σφραγίδα της φαντασίας και της δεξιοτεχνίας του άνώνυμου κατασκευαστού είναι δυνατών να αποδώσι ήδιαιτέρως στην Κρήτη ένα συμπληρωματικό εισόδημα στον άγροτικό πληθυσμό. Ύφαντά, σκαλιστά μαχαίρια, μικρογραφίες από τις κρητικές λύρες, κομμοτεχνήματα από ξύλο, όσα εκτίθενται σε δυό ή τρία καταστήματα της Πρωτευούσης, γίνονται άνάρπαστα από τους ξένους. Άλλά χρειάζεται κι έδω ή συμπάραστασι του Κράτους που πρέπει να δώση τά εργαλεία και τις πρώτες ύλες, να ενισχύση και να βραβεύση κάθε άξιέταινη προσπάθεια για νήν άνάπτυξι της κρητικής οικότεχνίας και λαϊκής τέχνης με βάσι τά λαϊκά πρότυπα.

ΥΠΕΔΑΦΟΣ ΚΑΙ ΕΚΒΙΟΜΗΧΑΝΗΣΙ

Λίγες άξιέταινες άλλ' άνεπαρκείς έπιστημονικές μελέτες αναφέρουν ότι τό υπέδαφος της Κρήτης είναι πλούσιο σε όρυκτό πλούτο και κυρίως σε σιδηρούχα μεταλλεύματα. Είναι περιττό να πούμε, ότι όχι μόνον εκμετάλλευσίς των δέν γίνεται, άλλ' ούτε και πρόγραμμα συστηματικών έρευνητικών εργασιών εφαρμόζεται. Με βάσι την έξόρυξι και τον εμπλουτισμό των μεταλλευμάτων και την έπεξεργασία των γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων θα ήδύναντο να

δημιουργηθή μία σειρά τοπικών βιομηχανικών κλάδων. Τουτό όμως εκτός της ανάγκης έπαρκούς κεφαλαιοδοτήσεως, ενδεχομένως από τό Κράτος ή με την έγγυσίν του, άπαιτεί άφθονη και φθηνή ηλεκτρικήν ένέργεια, που κάθε άλλο παρά έξησφαλισμένη είναι σήμερα στην Κρήτη. Ύποτυπωδώς μόνον γίνεται ή εκμετάλλευσι των ύδατοπτώσεων που θα ήδύναντο να χρησιμοποιηθούν για την δημιουργία ενός συστήματος ύδροηλεκτρικών έργων, ή σύνδεσι των οποίων με τά άλλα τοπικά έργοστάσια ηλεκτροπαραγωγής θα έλυε τό πρόβλημα έξηλεκτρισμού της Μεγαλονήσου.

ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Άφήσαμε τελευταίο τό σοβαρό τουτό θέμα. Το νησί βρίσκεται στο θαλάσσιο δρόμο προς τις χώρες της έγγυς Άνατολής. Άνάπτυξι του έμπορίου με τις άραβικές χώρες, όπου όλες οι συνθήκες

είναι άπολύτως εύνοϊκές, θα έδινε μία άπ' εύθείας διέξοδο στα κρητικά προϊόντα. Πέραν όμως τούτου θα ενισχύετο ή ναυτιλιακή κίνησι προς τό νησί και από την Κρήτη προς τις χώρες αυτές. Και τότε όχι μόνον τό έμπόριο, αλλά και ή τουριστική κίνησι προς την κοιτίδα ενός από τους άρχαιότερους πολιτισμούς, του Μινωϊκού, με τά λαμπρά δείγματα της Κνωσσοϋ, θα ενισχύετο άποφασιστικά.

Χρέος προς την Κρήτη, χρέος προς τον υπερήφανο λαό της, είναι οι λίγες αυτές γραμμές που προβάλλουν λίγα από τά προβλήματα του νησιού με τις ήρωϊκές παραδόσεις,

Γι' αυτά τά προβλήματα θα άσχοληθούμε λεπτομερώς στα έπόμενα τεύχη, με την έλπίδα να δείξουν στοργικό ενδιαφέρον όλοι εκείνοι από τους όποιους έξαρτάται τό παρόν και τό μέλλον του κρητικού λαού.

Τόπος προσκλήματος κάθε έλευτέρου άνθρώπου—τό Άρχάδι!
(Έκ της συλλογής Κ. Κουτουλάκη).

Σελίδες τῆς ἡρωικῆς κρητικῆς Ἱστορίας

ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΑ ΤΩΝ ΑΠΟΓΟΝΩΝ ΣΚΟΡΔΙΛΗ
ΚΛΑΔΟΥ ΜΙΑΣ ΕΚ ΤΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ
ΤΩΝ 12 ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧΟΝΤΟΠΟΥΛΩΝΤοῦ κ. ΙΩΣΗΦ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ
Πρόην Βουλευτοῦ Σφακίων

Εἰς δημῶδες σφακιανὸ τραγοῦδι τῆς «Τάβλας» ἀναφέρονται αἱ ἀρχηγεῦσαι οἰκογένειαι, εἰς τὰς διαφόρους περιφέρειας τῶν Σφακίων. Τὸ τραγοῦδι εἶναι τῶν πρώτων χρόνων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ τὸ παραθέτομεν ὁλόκληρον.

«Γενῆς, γενῆς τὸ κάμανε τὸ καπετανα-
[λίκι
Οἱ Βλάχοι σπῆν Ἐνώπολι καὶ οἱ Μώρη-
[δες στ' Ἀσκούφου,
Στὸ Ἀσφέντου οἱ Δεληγιάννηδες καὶ στὰ
[Σφακιά οἱ Στρατῆκοι,
Παπαδιανοὶ στὸ Πατσιανὸ καὶ Παττα-
[κοὶ στὴ Νίμπρο,
Ἐλάτε στὸν ἔμπρὸς γιαλὸ, ἀποῦστε
[καλεσμένοι...».

Αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὸ τραγοῦδι οἰκογένειαι ἔχουν γενάρχη τῶν τῶν Μαρίνου Σκορδίλη «Μέγα στρατάρχη τῶν Βυζαντινῶν καὶ ἡγαπημένον ἀνεψιὸν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Α' Κομνηνοῦ», ὡς ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐν τοῖς ἀρχαίοις Κερκύρας καὶ Ζακύνθου Χρυσόβουλα (Δάπερ—Βερνάρδου, Ἱστορία τῆς Κρήτης σ. 107, Κ. Σάθα Ἑλληνικά ἀνέκδοτα Τ.Β' προλεγόμενα ψηφ. η'—μ' καὶ παλαιὸν χειρόγραφον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κερα-Γωνιάς ἐν Κολυμπαρίω Χανίων, ἐπίσης εἰς Βυζαντινὸν χειρόγραφον τῆς οἰκογενείας Ἀναγνωστάκη τῶν Σφακίων). Ὁ Ἐπίσκοπος Ἱερᾶς καὶ Σιτείας Γρηγόριος Παπαδοπετράκης εἰς τὴν Ἱστορία τῶν Σφακίων ἀναφέρει τὸν Μαρίνον Σκορδίλην ἀπόγονον τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ (σελ. 40). Κατὰ τὸν Στέφανον Ξανθοῦδιδην «Ἀκριβοῦται ὅτι ὁ οἶκος τῶν Σκορδιλῶν μετὰ τοῦ τῶν Φωκᾶδων (ἔξ οὗ οἱ Καλλέργαι) ἦσαν οἱ ἐπισημότατοι τῶν ἄλλων δέκα ἀρχοντοποῦλων τοῦ Βυζαντίου καὶ ὅτι πρῶτοι αὐτοὶ ἠξιώθησαν τῶν αὐτοκρατορικῶν προνομίων. Σκορδίλαι μετὰ Μελισσινῶν ὑπῆρξαν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἐπαναστάσεων τῶν λεγομένων Δύο Συβρίτων ἀπὸ τοῦ 1217—1236, ἀναγκάσαντες δι' ἐπιμόνων καὶ πολλακίας νικηφόρων ἀγώνων τοὺς Ἐνετοὺς ν' ἀναγνωρίσουν τὰς προνομίας των καὶ τὰ φεουδαλικά των δικαιώματα». (Ἐπετηρὴς Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν τόμ. Β' σελ. 300).

Εἰς τὸν Μαρίνον Σκορδίλην εἶχε δοθῆ ἡ περιφέρεια τῶν Λευκῶν Ὁρέων καὶ λεπτομερῶς ἀναφέρονται τὰ ὄρια τοῦ φεούδου του, εἰς Χρυσόβουλον τοῦ 1185, ὅτε ὁ Κωνσταντῖνος Σκορδίλης, τὸς τοῦ Ἐμ-

μανοῦλ Σκορδίλη Καψοκαλύβη, καὶ γαμβρὸς τοῦ αὐτοκράτορος Ἰσακίου Ἀγγέλου, ἀποκατεστάθη μετὰ τῶν ἀδελφῶν του εἰς τὰ ἐν Κρήτῃ κτήματά των ἐκ τῶν ὁποίων εἶχον ἐκβιωχθῆ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου.

Εἰς κλάδον τῶν Σκορδίλην ἐπεκράτησε παρεπώνυμον ΠΑΤΕΡΟΣ καὶ ἐκ τούτου ἔχουν τὴν καταγωγὴν αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὸ τραγοῦδι τῆς τάβλας οἰκογένειαι. Βλάχων, Μώρηδων, Δεληγιαννάκης καὶ Στρατῆκων. Οἱ Παπαδιανοὶ τοῦ Πατσιανοῦ εἶναι ἄλλος κλάδος τῶν Σκορδίλην, καὶ ἐπίσης οἱ Παττακοὶ τῆς Νίμπρος ἕτερος κλάδος.

Ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν συντόμῳ, θὰ ἀναφέρωμεν τὴν γενεαλογίαν ἑνὸς κλάδου τῶν Στρατῆκων, τῶν Μανιά ἢ Μανιαδάκη καὶ περὶ τῆς ἐθνικῆς δράσεως τούτων καταγομένων ἐκ τοῦ κλάδου τῶν Πατέρων.

Οἱ Στρατῆκοι, ὅπως καὶ τὸ δημῶδες τραγοῦδι ἀναφέρει, διέπρεψαν ὡς ἀρχηγοὶ καὶ καπεταναοὶ τῆς περιφέρειας Χώρας Σφακίων, πρωτευούσης τῆς Ἐπαρχίας Σφακίων.

Πρῶτος Στρατῆκος ἢ γενάρχης τοῦ παρεπώνυμου τοῦ κλάδου τούτου τῶν Πατέρων ἀναφέρεται ὁ Στρατῆς Μανιαδάκης ἢ Στρατῆκος εἰς δύο συμβόλαια τοῦ 1725 τῆς 22ας Δεβρίου ἀμώτερα. Ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸ περιοδικὸν «Χριστιανικὴ Κρήτη», ὄργανον τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας, ὑπὸ τοῦ γυμνασιάρχου Ἡρακλείου Κρήτης Ἀνδρέου Βουρδουμπάκη, καταγομένου καὶ τούτου ἐκ τῶν Στρατῆκων.

Τὸ περιοδικὸν «Χριστιανικὴ Κρήτη» ἐξεδίδοτο ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης, ἐπιμελεῖα τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας ὑπὸ ἐπιτροπῆς μὲ πρόεδρον τὸν ἀείμνηστον Στέφανον Ξανθοῦδιδην καὶ τῆ ἐποπτεία τοῦ σοφωτάτου Μητροπολίτου Κρήτης Εὐμένιου Ξηροῦδάκη (ἔτος Α' τεύχος Γ' σελ. 476—506).

Εἰς τὰ συμβόλαια ὁ Στρατῆς Μανιαδάκης ἢ Στρατῆκος ἀναφέρεται ὡς σύγγαμβρος τοῦ Γεωργίου Ζαμπετάκη ἢ Ζαμπετογεώργη τοῦ ἐπισημοτάτου ἀρχοντος τῆς Ἀνωπόλεως, θανόντος τὸ 1733. Τούτου τὴν θυγατέρα Ζαμπετά εἶχε λάβει σύζυγον ὁ Νικόλαος Βλάχος ἢ Βλαχόπουλος θανὼν τὸ 1743, ὁ καὶ πάππος τοῦ Ἰωάννη Ἀδρουλῆ Βλάχου, τοῦ θρυλικῆς Δασκαλογιάννη.

Ἐπίσημα ἔγγραφα εὐρισκόμενα εἰς τὸ

τουρκικὸν ἀρχεῖον Ἡρακλείου ἀναφέρουν ὅτι τὸ 1673 μετέβησαν εἰς τὸ Μεγάλο Κάστρο ὡς πληρεξούσιοι ἀντιπρόσωποι τῶν Σφακίων οἱ καπεταναοὶ Κατσούλης, Βάρδας, Πῶλος Μωράκης, Μανώλης Μανιάς καὶ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι μετὰ τὸν Ἱεροδικαστὴν τῆς Κρήτης, τὸν καὶ Ἐπιστάτην τῶν Ἱερῶν πόλεων Μέκκας καὶ Μεδίνας, συνεζήτησαν διὰ τὰς ὑποχρεώσεις τῶν Σφακιανῶν, πού καθυστεροῦντο νὰ σταλοῦν, διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν πτωχῶν τῶν πόλεων Μέκκας καὶ Μεδίνας. (Δημοσίευμα Ν. Σταυρινίδη, διευθ. τοῦ Τουρκικοῦ Ἀρχείου Ἡρακλείου εἰς τὴν ἔφημ. «Δράσις» τοῦ Ἡρακλείου φ. ἀριθ. 2255 τῆς 1ης Δεβρίου 1939). Ὁ Μανώλης Μανιάς ἀναφέρεται ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν Σφακίων καὶ τὸ 1674 εἰς ἐπιτροπὴν ἐνώπιον τοῦ Ἱεροῦ Συμβουλίου διὰ ὀφειλόμενα εἰς τοὺς πτωχοὺς Μέκκας καὶ Μεδίνας («Κρητικὰ Χρονικά» 1955 τ. II σ. 242 Νικ. Σταυρινίδου).

Ὡστε ὁ Μανώλης Μανιάς τοῦ 1673 δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ ὁ γενάρχης τοῦ ἐκ τῶν Πατέρων—Στρατῆκων παρεπώνυμου Μανιάς.

Μετὰ τὸν Μανώλη Μανιά ἀκολουθεῖ ὁ Στρατῆς Μανιαδάκης ἢ Στρατῆκος τοῦ 1725, ὁ σύγγαμβρος τοῦ Ζαμπετογεώργη, περὶ τοῦ ὁποίου ὀλίγα τινα ἐν τῷ παρόντι. Οὗτος ἦτο ἔγγονος τοῦ καπετᾶν Κατσούλη Πατεροζάππα, πλουσιωτάτου ἐφοπλιστοῦ καὶ μεγαλοκτηματίου, φεουδάρχου,

Περὶ τοῦ καπετᾶν Κατσούλη ἀναφέρει ὁ Ἐνετὸς προβλεπτής Ἱερώνυμος Κατιπέλος, ὅτι εὐρισκόμενος τὸ 1608 εἰς τὸν λιμένα Λουτρό τῶν Σφακίων, ἐντὸς τῆς γαλέρας του, προσεκλήθη εἰς γεύμα ἀπὸ τὸν ἀρχοντα Κατσούλη Πατεροζάππα καὶ ἀποδεχθεὶς τὴν πρόσκλησίν του ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ἀνώπολιν, τὴν καθέδρα τῶν Πατέρων. Καὶ ὅτι, κατὰ τὸ παρατεθὲν μεγαλοπρεπέστατο γεύμα, ἐρησιμοποίησαν τριακόσια ἀργυρὰ σκεῦη, πάντα ἀνήκοντα εἰς τὸν καπετᾶν Κατσούλη. (Ξανθοῦδιδη Ἱστ. Βενετοκρατίας ἐν Κρήτῃ σελ. 148). Ἦτο ἐπίδειξις πλοῦτου καὶ ἰσχύος τῶν Πατέρων, χωρὶς νὰ πτοοῦνται τὴν βουλμιάν των Ἐνετῶν.

Ὁ καπετᾶν Κατσούλης Πατεροζάππας ἦτο ἔγγονος τοῦ Ἀναστασίου Ζάππα, ὅστις κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1527 ἐπαναστάσιν τοῦ Γαδανολέο ἢ Καντανολέο ἀνεκνήρυχθη ὑπὸ τῆς ἐπαναστατικῆς Συνελεύσεως τῶν Ριζαρχῶν τῆς Δυτικῆς Κρήτης Ἀρχικαγκελᾶριος (πρωθυπουργὸς) τῆς Ἐλευθέρως Κρήτης.

Μετὰ τὴν μικρὰν περὶ Ζαμπετογεώργη παρέμβεισιν, ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν γενεαλογίαν τῶν Μανιαδάκη—Στρατῆκων. Κατὰ τὴν ἐπαναστάσιν τοῦ Δασκαλογιάννη τὸ 1770, ἐκ τῶν Στρατῆκων διεκρίθησαν ὡς ἀρχηγοὶ οἱ Στρατῆς Βουρδουμπᾶς καὶ ὁ θρυλικὸς Μανουῖσος Κούτσουπας ἀποθανὼν εἰς τὸ χωρίον Κυνήδαρον τῆς Νάξου εἰς ἡλικίαν 127 ἐτῶν (Ἱστορ. Σφακ. Παπαδοπετράκη σ. 118), ἀπόγονοι τούτου ὁ περίφημος μακεδονομάχος Μανουῖσος Δερλερές, συνταγματάρχης καὶ ἄλλοι ἐξέχοντες τῆς ἀρχοντικῆς οἰκογενείας Κούτσουπα.

Κατὰ τὴν ἐπαναστάσιν τοῦ 1821 διεκρίθησαν καὶ πάλιν ἐκ τῶν Στρατῆ-

Ἡ συνοικία Μανιά στή χώρα τῶν Σφακιῶν. (Συλλογή Σ. Ἀναγνωστάκη).

κων οἱ Ροῦσσοι Βουρδουμπᾶς ἀρχιστράτηγος τῆς Κρήτης καί οἱ ἀρχηγοὶ Μανουσῶς Κούτσουπας, Στρατῆς Βουρδουμπᾶς καί Πῶλος Τσιριντάνης. Ὁ στρατηγὸς Μανιάς ἀναφέρεται ὡς διαπρέπων ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Σφακιανῶν εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἐπαρχίας τῆς Κρήτης (Ἱστορία Σφακιῶν σ. 279, 285, 292, 293 καὶ Ἱστορία Ψυλάκη Τ. Γ' σ. 486).

Περὶ τοῦ στρατηγοῦ Μανιά ἀναφέρει ὁ περιηγητὴς Πάσλει, ὃχι πλέον διὰ τοὺς ἀγῶνας του, ἀλλὰ διὰ τὰς λαογραφικὰς διηγήσεις του. «Ὅταν ἦμουν στὸ Ἀσκύφου, γράφει, ρώτησα γιὰ τοὺς Βρυκόλακες τοὺς «καταχανάδες», ὅπως τοὺς ὀνομάζουν οἱ Κρητικοί. Εἶχα ἀκούσει ἀπὸ τὸν καπετὰν Μανιά καὶ ἀπὸ πολλοὺς συμπατριώτας του, γιὰ τὰ κακὰ ἔργα τοὺς κλπ.» (Πάσλει 1834 τόμ. II σελ. 185).

Κατὰ τὴν μεγάλην ἐπανάστασιν τῆς Κρήτης 1866-1869, ὅτε ἦτο γενικός ἀρχηγὸς τῶν Σφακιῶν ὁ ἐκ τῶν Στρατῆκων Σταμάτης Χιονιάς, ἀναφέρεται εὐφύμως ὁ ἀγωνιστὴς ὀπλαρχηγὸς Μιχαὴλ Μανιαδάκης εἰς τὸν ὁποῖον παρεχωρήθησαν ἔθνικαι γαῖαι ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. (Ἐπίσημος κατάλογος Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν «Περὶ παραχωρήσεως ἔθνικῶν γαιῶν εἰς Κρήτας ἐν ψηφίῳ «Μ», εὐρισκόμενος ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τοῦ γράφοντος).

Ὁ Κωνσταντῖνος Μανιαδάκης ἀξιωματικὸς τοῦ μηχανικοῦ καὶ πολιτικός, γεννηθεὶς 1893 εἰς Σοφικὸν τῆς Κορίνθου, εἶναι γόνος τῆς ἀρχοντικῆς οἰκογενείας, ἀποκατασταθεὶς εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς κατὰ τὴν μεγάλην ἐπανάστασιν τῆς Κρήτης τοῦ 1866-9. Ὁ Κ. Μανιαδάκης μετέσχεν ὄλων τῶν πολέμων καὶ ἀντισυνταγματάρχης παρητήθη τῶν τάξεων τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ διὰ τὴν πολιτευσθῆ. (Σ. Σ. πρόκειται περὶ τοῦ γνωστοῦ Ὑπουργοῦ ἀσφαλείας κ. Κ. Μανιαδάκη τῆς κυβερνήσεως Μεταξᾶ).

Κλάδος τῶν Στρατῆκων ἐγκατε-

στάθη εἰς Κέρκυραν καὶ ἐκ τούτων διεκρίθησαν οἱ : Ἀντώνιος, Στρατηγός, λόγιος ἀκμάσας κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα, μέλος τῆς Ἀκαδημίας ἐν Παταβίῳ. Κωνσταντῖνος Στρατηγὸς Νομοδιδάσκαλος καθηγητῆς τοῦ Φυσικοῦ Δικαίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Παταβίου. Συμεῶν (1733-1824) Στρ. καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Παταβίου, Ξενοφῶν Στρατηγὸς διακεκριμένος στρατιωτικὸς καὶ πολιτικός 1869-1927. Ἐξεπαιδευθὴ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν πολέμου τοῦ Βερολίνου καὶ διεκρίθη ὡς ἀξιωματικὸς τοῦ Ἐπιτελείου τοῦ Γενικοῦ Στρατηγείου. Προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Ὑποστρατήγου καὶ ὑπηρέτησεν ὡς ὑπαρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου τὸ 1922. Ἐγένετο ὑπουργὸς τῆς Συγκοινωνίας.

Καὶ εἰς τὰς Θήβας ἀνεφέρονται ἀπόγονοι προσφύγων ἀγωνιστῶν, τῶν ὁποίων οἰκογένεια ἀποκατεστάθησαν ἐκεῖ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐπαναστάσεων τῆς Κρήτης. Ὁ πολιτευτὴς Δημήτριος Γ. Βουρδουμπᾶς, γεννηθεὶς ἐν Θήβαις τὸ

1898, κατὰγεται ἐκ τοῦ μεγάλου ἀρχοντικοῦ τῶν Σφακιῶν. Εἰς τὴν πολιτικὴν διετέθη τὸν ἀδελφὸν του Εὐάγγελον Βουρδουμπᾶν, ἐκλέγεται συνεχῶς ὡς βουλευτὴς καὶ διετέλεσε κατ' ἐπανάληψιν ὑπουργὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος καὶ ὑφυπουργὸς τοῦ Ὑπουργείου στρατιωτικῶν ἐπὶ Κυβερνήσεως Συναγερμῶν. Ὑπηρέτησεν εἰς ὅλους τοὺς πολέμους καὶ διεκρίθη ὡς ἀξιωματικὸς.

Ἡ ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος Στρατῆκος φέρεται ἐκ τοῦ Στρατηγός, κατὰ μετατροπὴν τοῦ γ εἰς κ ὡς Γαντανόλες - Καντανόλες, Γαλίκια - Καλίκια (ἐμβάδες) Γουρνᾶ - Κουρνᾶ. Καὶ παλαιότερον εἰς ἀναφορὰν τῶν Σφακιανῶν πρὸς τὸν Φίλιππον Πασκοῦάλικο μετὰ χρονολογία 27 Ὀβρίου 1594 καὶ ὅμοιαν ὑποβληθεῖσαν εἰς τὸν Ἰωάννην Μοσενίγο τὸ 1593 μετὰ ὑπογράφος Σφακιανῶν, τὸ στρατηγὸς ἀναφέρεται ὡς ἐπώνυμον. Οὕτως ὁ Γεράνυμος Σκερδίλης δηλώνει : «Ἐγὼ ὑπογράφω στὸ ὄνομα τοῦ καπετὰν Στρατηγοῦ τοῦ πατέρα μου». Ἀκόμη στὴν ἴδια ἀναφορὰ ἀναφέρεται : «Ἐγὼ Λιοντῆς Στρατηγὸς γράφω στὸ ὄνομα τοῦ Μιχάλη Παπαδοπούλου κλπ. (Στεργ. Σπανάκη, Μνημεῖα Κρητ. Ἱστορίας τομ. III σελ. 166 καὶ 167).

ΙΔΡΥΣΙΣ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΥ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν 2α σελίδα)

νία, νεῦρα, ἐξάντλησι καὶ συχνὰ ἀποτυχία, διότι ἐν τῷ μεταξύ τελειώνει ἡ ὥρα καὶ τὸ αὐτοκίνητο φεύγει. Αὐτοὶ δὲ ἂν δὲν θέλουσαν νὰ διανυκτερεύσουν στὴν πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ—δὲν εἶναι δὲ μόνο νὰ τὸ θέλουν, ἀλλὰ καὶ νὰ μποροῦν καὶ νὰ ἔχουν τὰ ἀπαιτούμενα ἔξοδα—εἶναι ὑπερχειρωμένοι νὰ φύγουν ἀπραχτοί!...

Καταντᾶ, λοιπόν, χωρὶς ἀξία ἡ μικρὴ οἰκονομικὴ διευκόλυνσι τῆς Τραπεζῆς, ἂν δὲν ἰδρυθῆ Πρακτορεῖον Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς.

Βασικά θέματα άνοικοδομήσεως

Η ΥΔΡΕΥΣΙΣ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Του Μηχανικού κ. Α. ΤΣΑΝΤΗΡΑΚΗ

Ἡ πόλις αὕτη τῆς Κρήτης μετὰ τὴν τόσον πλουσίαν ἔνδοχώραν τῆς, τὸν μέγαν καὶ ἔμπορικὸν λιμένα τῆς καὶ τὴν τουριστικὴν κίνησιν, λόγῳ τῶν μοναδικῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἀρχαιολογικῶν θησαυρῶν τῆς Κνωσσοῦ, Φαιστοῦ καὶ λοιπῶν ἀρχαιολογικῶν πόλεων, ἀνέκαθεν ὑφίστατο τὰ δευρὰ τῆς λειψυδρίας.

Ὁ πρῶτος ἐξ ὄλων ὄστις ἐνδιεφέρθη διὰ τὸ σοβαρὸν τοῦτο πρόβλημα τῆς πόλεως ὑπῆρξεν ὁ δούξ τῆς Ἐνετίας Φραγκίσκος Μοροζίνι. Οὗτος μετὰ πείσμα καὶ ἀκαμπτον ἐπιμονὴν, τῇ συνδρομῇ βεβαίως τῶν κατοίκων, ἔφερεν εἰς πέρας τὸ θαυμάσιον ἔργον τῆς μεταφορᾶς τοῦ ὕδατος τῶν πηγῶν Ἀρχανῶν καὶ Καρυδάκι, κατασκευάσας πρὸς τοῦτο κτιστὸν ἀγωγὸν σοβαρᾶς διατομῆς, μήκους δὲ πλέον τῶν 16 χιλιομέτρων. Συμπλήρωμα τοῦ ἔργου τοῦ ὑπῆρξεν ἡ κατασκευὴ ἐντὸς τῆς πόλεως τῆς περιφήμου κρήνης τῶν λεόντων, εὐρισκομένης εἰς κεντρικὴν πλατεῖαν τῆς πόλεως, ἣτις φέρει καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀνωτέρω δουκός.

Ἐπειδὴ ἀργότερον καὶ ἡ ποσότης αὕτη τοῦ μεταφερθέντος ὕδατος δὲν ἦτο ἐπαρκὴς ἠναγκάσθησαν νὰ μεταφέρουν καὶ τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς Φουντάνας, μέσῳ τῆς θαυμαστῆς ὕδατογεφύρας Ἀγίας Εἰρήνης διὰ τῆς συνενώσεως τῶν δύο κτιστῶν ἀγωγῶν ὀλίγον πέραν τῆς γεφύρας ταύτης. Παρὰ ταῦτα ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος, εἰδικώτερον δὲ εὐθύς ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Κρητικῆς Πολιτείας καὶ πάλιν ἡ πόλις δὲν ὑδρεύετο ἐπαρκῶς. Οὕτως εἶχεν ἡ κατάστασις ἀπὸ ἀπόψεως ὑδρεύσεως, ὅτε εἰς τὸ Δημοτικὸν ἀξίωμα ἀνῆλθεν ἀνὴρ μετῆλθιν καὶ πρωτοβουλίαν, ὁ Ἰωάννης Βογιατζάκης. Οὗτος ἐκτὸς τῶν ἔργων τοῦ ἠλεκτροφωτισμοῦ τῆς πόλεως ὡς κύριον μέλημα αὐτοῦ ἔθεσε τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τῆς ὑδρεύσεως αὐτῆς. Πράγματι ἐπὶ τῆς δημαρχίας αὐτοῦ ἐμελετήθη καὶ κατασκευάσθη τὸ μεγαλύτερον ἔργον τοῦ Δήμου, ἦτοι ἡ μεταφορὰ τοῦ ὕδατος τῶν πηγῶν Ἀστρακῶν μετὰ τῆς κατασκευῆς τῆς μεγάλης δεξαμενῆς παρὰ τὸ ἀγρόκτημα Παπαῖ Τίτου, ἀντὶ δα-

πάνης 20 ἑκατομμυρίων δραχμῶν τῆς τότε ἐποχῆς. Εἶναι φανερὸν ὅτι ἡ ἐπιτευχθεῖσα μεταφορὰ εἰς τὸ σύνολον 3000 κυβ. μέτρων ὕδατος δικαίως ἔθεωρήθη ὅτι θὰ ἐξησφάλιζε τὴν πλήρη ὑδρευσιν πόλεως.

Ἐν τούτοις ἡ συνεχὴς αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς ἀφ' ἑνός, ἐν συνδυασμῷ μετὰ τὴν αὔξανόμενην τάσιν ἀνοικοδομήσεως τῆς ἐκτὸς τῶν ἐνετικῶν τειχῶν περιοχῆς τῆς πόλεως, ὡς ἐπίσης καὶ τὸ πλημμελὲς ἐσωτερικὸν δίκτυον διανομῆς ὕδατος τῆς πόλεως ἠνάγκασαν τὴν δημοτικὴν ἀρχὴν νὰ προβῆ εἰς τὴν μελέτην καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ λίαν συγχρονισμένου δικτύου διανομῆς ὕδατος τῆς ἐντὸς τῶν τειχῶν πόλεως.

Εὐτυχῶς διὰ τὴν πόλιν τὸ 1934 ἀνέλαβε Δήμαρχος τῆς πόλεως ὁ λαοφιλὴς καὶ ἀείμνηστος Μηνᾶς Γεωργιάδης, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ὁποίου ἐτέθησαν πλέον αἱ βάσεις τῆς ὀριστικῆς λύσεως τοῦ προβλήματος τῆς ὑδρεύσεως τῆς πόλεως. Καὶ οὕτω, 1) ἐμελετήθη καὶ ἐξετελέσθη τὸ ἔργον τῆς περισυλλογῆς καὶ μεταφορᾶς δι' ἀνυψώσεως τοῦ ὕδατος κατ' ἀρχὰς μὲν τῶν πηγῶν Μηλιαρᾶ, ἀργότερον δὲ τῆς πηγῆς Κρύες Βρύσες. 2) Ἀντικατεστάθησαν τὰ κτιστὰ ὕδραγωγεῖα μεταφορᾶς τοῦ ὕδατος κατ' ἀρχὰς μὲν τῶν πηγῶν Ἀρχανῶν ἐν συνεχείᾳ δὲ τῆς πηγῆς Φουντάνας. 3) Κατασκευάσθη πλήρες δίκτυον τῶν προαστείων Πόρος καὶ Χρυσοπηγῆς. 4) Ἐτέθη εἰς λειτουργίαν, ἀντὶ τοῦ συστήματος, ὅπερ μέχρι τότε ἴσχυε, τῆς κατ' ἀποκοπὴν παροχῆς ὕδατος εἰς τοὺς ὑδρολήπτας, τὸ σύστημα τῆς δι' ὑδρομέτρου τοιαύτης, ἀποφευγομένης οὕτω πάσης σπατάλης αὐτοῦ. Δυστυχῶς ἡ μεσολαβήσασα γερμανικὴ κατοχὴ δὲν ἐπέτρεψε τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ συστήματος τούτου εἰ μὴ μόνον εἰς τὴν ἐντὸς τῶν τειχῶν πόλιν. 5) Ἐπρομηθεύθη καὶ ἔγκα-

ΠΟΙΟΙ ΠΛΗΡΩΝΟΥΝ

Ἐκ τοῦ συνόλου τῶν βεβαιωθέντων διὰ τὸ ἔτος 1957 δημοσίων ἐσόδων ἐκ φορολογίας, μόνον τὸ 25% προήρχετο ἐξ ἀμέσων φόρων, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν φορολογίαν τοῦ εἰσοδήματος. Τὸ ὑπόλοιπον 75% ἐκαλύφθη ἀπὸ τοὺς ἐμμέσους φόρους, δηλαδὴ ἀπὸ τὰ χρήματα ποὺ πληρώνει ἡ πλειοψηφία τοῦ ἐργαζομένου λαοῦ.

Ἀλλὰ μήπως καὶ αὐτοὺς τοὺς καθοριζομένους ἀμέσους φόρους τοὺς πληρώνουν οἱ πλοῦσιοι; Ὡς προκύπτει ἀπὸ ἔλεγχον τῶν δημοσιευθέντων ἰσολογισμῶν, ἡ βιομηχανία ἐδήλωσε 3.110.000.000 δραχ. ἀναθάρσιμα κέρδη διὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἀλλὰ μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ «ἐνιαίου φόρου» ἐπῆλθεν εἰς τὴν ἄμεσον φορολογίαν ὡς κέρδη μόνον 69.000.000 δραχ. Παρὰ τὴν ἕνα χρωματωπολεῖον π.χ. ἐδήλωσε διὰ τὸν αὐτὸν χρόνον 1.000.000 κέρδη!

Ὅλης τῆς Ἑλλάδος δηλαδὴ οἱ βιομήχανοι δὲν ἐπλήρωσαν οὔτε ὅσον 70 χρωματοπῶλαι! Ἄρα τὰ περισσότερα ἔσοδα τοῦ κράτους τὰ πληρώνουν οἱ ἐργατοῦπάλληλοι, οἱ ἀγρόται καὶ οἱ ἐπιτηδεύματα—ἰδιαίτερος δὲ ἡ πανταχόθεν βαλλομένη τώρα τελευταία μεσαία τάξις—μετὰ τὸ πονηρὸν σύστημα τῆς ἐμμέσου φορολογίας, ποὺ κάμνει «ἴσους» ὄλους τοὺς πολίτας.

Ποιοὶ ὁμῶς χρηματοδοτοῦνται ἀπὸ τὸ κράτος διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἐργασῶν τους; Εἶναι πολὺ γνωστὸν....

τέστησεν ὁ Δήμος τὰ μηχανήματα ἀποστειρώσεως τοῦ διανεμομένου εἰς τοὺς κατοικοὺς ὕδατος.

Δυστυχῶς ὁ κατὰ τὸ 1941 ἀπηνής ὑπὸ τῶν Γερμανῶν βομβαρδισμὸς τῆς πόλεως, καθ' ὃν ἐν τῇ πόλει ἐρρίφθησαν ὑπὲρ τὰς 500 ἑκκλησιαστικὰς βόμβας εἰς ἰσάριθμα σημεῖα τῆς πόλεως, εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν μερικὴν καταστροφὴν τοῦ δικτύου ὑδρεύσεως, τὴν ὀλοσχερῆ δὲ σχεδὸν τοῦ ὑδρομετρικοῦ συστήματος, ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἐναερίου δικτύου ἠλεκτροφωτισμοῦ καὶ τοῦ δικτύου ἀποχετεύσεως τῆς πόλεως.

Τούτου ἕνεκα ἡ Δημοτικὴ Ἀρχὴ μέχρι τοῦ ἔτους 1951 ἠσχολήθη εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἀνωτέρω ἐκ τοῦ πολέμου ζημιῶν, ἦν καὶ κατώρθωσεν ἀνευ οὐδεμιᾶς βοήθειας ἐκ μέρους τοῦ κράτους.

Κατὰ τὸ ἔτος ὅμως 1951 ψήφω τοῦ λαοῦ ἀνεδείχθη Δήμαρχος τῆς πόλεως ὁ Γεώργιος Α. Γεωργιάδης, ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀκάμπτου θελήσεως, ὅστις εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐπελήφθη τῆς ὀριστικῆς λύσεως τοῦ προβλήματος τῆς ὑδρεύσεως τῆς πόλεως. Πράγματι ἐπὶ τῆς δημαρχίας αὐτοῦ, ἦτις διανύει ἤδη τὸ 7ον καὶ πλέον ἔτος, ἐγένοντο τὰ κάτωθι ἔργα ὑδρεύσεως.

1) Ἐπετεύχθη ἡ αὐξησις τῆς παροχῆς κατὰ 1000 καὶ πλέον κ.μ. ὕδατος τὸ 24ωρον, διὰ τῆς κατασκευῆς τῶν νέων συλλεκτηρίων εἰς Ἀστρακοῦς.

2) Ἐγένετο προμήθεια καὶ τοποθέτησις 2500 νέων ὑδρομέτρων καὶ 15.000 μέτρων χαλκοσωλήνων μετὰ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτῶν.

3) Ἐπετεύχθη βελτίωσις τῆς ὑδρεύσεως εἰς τὰ προάστεια Ἀτσαλίου, Μασταμπᾶ καὶ Κατσαμπᾶ.

4) Κατεσκευάσθησαν δύο νέα δεξαμεναὶ ἢ μία εἰς τὸ ὕψωμα τῆς Φορτέτσας καὶ ἑτέρα εἰς τὸ ὕψωλον σημεῖον τοῦ συνοικισμοῦ Κατσαμπᾶ καὶ

5) Ἐπετεύχθη ἡ ἐξυγιάνισις τοῦ ποσίου ὕδατος διὰ τῆς πλήρους διυλίσεως αὐτοῦ καὶ διαυγάσεως, ἀνεγερθέντων πρὸς τοῦτο τῶν ἀμμοδιυλιστηρίων ὡς καὶ τῶν δεξαμενῶν ἐπιβραδύνσεως καὶ καθιζήσεως τῶν φερτῶν ὑλῶν.

Τὰ ἔργα ταῦτα τῆς ἐξυγιάν-

σεως ὑπῆρξαν τόσον ἐπιτυχή, ὥστε ἡ ποιότης τοῦ ὕδατος, ἦτις μέχρι τῆς κατασκευῆς τῶν ἔργων τούτων ἦτο μόνον ἀνεκτὴ, κατέστη πλέον ἐξαιρετικὴ ὡς αὕτη χαρακτηρίζεται ἐκ τῶν ἀναλύσεων τοῦ Χημείου τοῦ κράτους, ἀλλὰ ὁμολογεῖται καὶ δι' ἀναλύσεων τῶν Ἀμερικανῶν, καὶ ξένων ἐταιριῶν, ὧν τὰ πλοῖα ὑδρεύονται κατὰ προτίμησιν ἐκ τοῦ ὕδατος τῆς πόλεως.

Εἰς τὰ ἀνωτέρω ἔργα τὰ μέχρι σήμερον ἐκτελεσθέντα δέον νὰ προστεθῶσι καὶ τὰ ὑπὸ ἄμεσον ἐκτέλεσιν ψηφισθέντα τοιαῦτα ὡς ἀκολουθῶς.

1) Ἡ κατασκευὴ τοῦ νέου δικτύου ὑδρεύσεως τῶν συνοικισμῶν Καραολῆ καὶ Σταδίου, ὧν αἱ ἀπαιτούμεναι σωληνώσεις καὶ ἐξαρτήματα τούτων ἔχουσι ἤδη ἐναποθηκευθῆ εἰς τὰς ἀποθήκας τοῦ Δήμου.

Ἡ μεταφορὰ τοῦ ὕδατος τῆς πηγῆς Φουντάνας παροχῆς περίπου 500 κ.μ. ἡμερησίως, ἐξ οὗ θέλουσι ὑδρευθῆ πλήρως καὶ ὀριστικῶς οἱ περίξ τῆς Κνωσσοῦ συνοικισμοί, τὸ Βενιζέλειον Σανατόριον, οἱ Ἀμπελόκηποι καὶ τὸ προάστιον Ἅγιον Ἰωάννην, ἡ περιοχὴ Μπεντεβῆ Καμάρα. Διὰ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀνωτέρω ἐξωτερικοῦ ἀγωγοῦ θέλει γίνεαι ὁ ἀποχωρισμὸς τοῦ ὕδατος τῶν πηγῶν Ἀρχανῶν, οὕτω δὲ θὰ παραμείνη τὸ ὕδωρ τῶν πηγῶν τούτων διὰ τὴν ἀποκλειστικὴν ὑδρευσιν τῶν προαστείων Ἀτσαλίου καὶ Μασταμπᾶ.

3) Ἡ διὰ μετατροπῆς τοῦ νῦν μὲ πετρελαιομηχανὰς λειτουργοῦντος ἀντλητικοῦ σαγκροτήματος ἀνυψώσεως τοῦ ὕδατος τῶν πηγῶν Μηλιαρᾶ καὶ Κρύες Βρύσες εἰς ἠλεκτροκίνητον τοιοῦτον, ὅπερ θὰ λειτουργήσῃ συγχρόνως μὲ τὴν παροχὴν ρεύματος ὑπὸ τοῦ ἐγκαθιστωμένου ἤδη ἀτμοστροβίλου παραγωγῆς 2.400 ὠριαίας κιλοβάτ, θέλει ἔχει δὲ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν προσθήκην 400-500 νέων κ.μ. ἡμερησίως ὕδατος εἰς τὴν δεξαμενὴν τῆς πόλεως.

4) Ἡ συνεχῶς καὶ προοδευτικῶς βαίνουσα τοποθέτησις νέων ὑδρομέτρων, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατὸν εἰς τὸ δίκτυον ὑδρεύσεως.

Δέον νὰ τονισθῆ, ὅτι εἶναι πράγματι ἐκπληκτικὸν τὸ γεγο-

νὸς ὅτι ὁ Δήμος παρὰ τὴν μαστιζοῦσαν αὐτὸν ὡς καὶ τοὺς λοιποὺς Δήμους οἰκονομικὴν δυσχέρειαν, ἀφ' ἧς κατηργήθησαν τὰ διαπύλια τέλη, κατορθῶναι νὰ ἐκτελῆ τσοαύτης σημασίας ἔργα. Αἱ δυσχέρειαι αὗται ηὔξηθησαν ἐκ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐπιβολῆς εἰς τὸν Δήμον τῆς ἀδικαιολογήτου ἐπιβαρύνσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ διὰ διαφόρους ὑπὲρ τρίτων εἰσφορὰς (Ταμεῖον Ἐπαρχιακῆς Ὀδοποιίας, διαταγῆς ἀναστολῆς πληρωμῆς τῆς ἀξίας τοῦ καταναλισκομένου ὕδατος ὑπὸ τοῦ Δημοσίου κλπ.), ἐνῶ ἀντιθέτως δὲν ἀποδίδονται πλήρως αἱ ὑποσχεθεῖσαι πρόσοδοι ἐκ τῆς φορολογίας τοῦ καπνοῦ.

Παρὰ ταῦτα ἡ παρούσα Δημοτικὴ Ἀρχὴ, ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ὀριστικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς ὑδρεύσεως τῆς πόλεως, ἀπεφάσισε τὴν διὰ δανείου ὀλοκληρωσιν τοῦ δικτύου ὑδρεύσεως διανομῆς ὕδατος εἰς τὰ προάστεια Κατσαμπᾶ Ἅγιον Ἰωάννην, Ἀτσαλένιο καὶ Μασταμπᾶ διὰ τῆς κατασκευῆς συγχρονισμένου ἐσωτερικοῦ δικτύου ὑδρεύσεως αὐτῶν, πράγμα τὸ ὅποιον θέλει ἐπιτελεῖ τὴν ὀλοκληρωτικὴν ἐφαρμογὴν τῆς δι' ὑδρομέτρου παροχῆς ὕδατος καὶ οὐχὶ τῆς κατ' ἀποκοπὴν καὶ διὰ δημοτικῶν κρηνῶν τοιαύτης, ὅπως γίνεται σήμερον.

ΑΔΙΑΦΕΥΣΤΟΣ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ

Ἐπῆρξαν ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφεροῦσαι αἱ συζητήσεις εἰς τὸ 10ον Συνέδριον τῶν Ἐπαγγελματιοβιογνῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐφανέρωσαν, ὅτι ἡ δημιουργικὴ τάτης αὐτῆς τάξης—ποῦ μόνον διὰ νὰ τὴν κολακεύουν, ὅταν τοὺς χρειάζεται, οἱ πασίγνωστοι παράγοντες τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῆς χώρας τὴν ἐνομάζουν βᾶσιν τοῦ ἀστικοῦ καθεστώτος—ἀπέκτησε συνείδησιν τῶν δικαιωμάτων τῆς καὶ μαχητικότητά διὰ τὴν διεκδικησίν των. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπέδειξαν, ὅτι οὐδὲν μέτρον ἐλήφθη διὰ τὴν διάσωσιν τῆς τάξεως αὐτῆς, ποῦ κινδυνεύει νὰ καταποντισθῆ εἰς τὸν ὠκεανὸν τῶν φορολογιῶν ἀλλὰ καὶ τῆς ἀπραξίας, λόγω ἐλλείψεως πιστώσεων. Διότι καὶ τὸ 10ον αὐτὸ Συνέδριον ἀπησχολήθη—ὡς ἐτονίσθη—μὲ τὰ ἴδια ἀκριβῶς θέματα ποῦ εἶχον ἀπασχολήσει καὶ τὸ 9ον.

Ἐκ τῶν λαγραφικῶν μας θησαυρῶν

ΤΟ ΛΑΪΚΟ ΣΥΝΑΞΑΡΙ ΤΟΥ ΑΓ. ΑΝΔΡΕΑ ΚΡΗΤΗΣ

Θυλός καὶ πραγματικότης

Γεμάτος περιέργεια ὁ καλόγερος ἀπὸ τὸν Ἅγιο Τάφο - ἔτσι λέει ὁ κρητικὸς λαὸς συνεκδοχικὰ τοὺς Ἁγίους Τόπους στὴν Ἱερουσαλήμ - πῆγε νὰ δῆ τὸν νεαρὸ ἄσκητῆ, πού ὁ λαὸς τοῦ τὸν εἶχε παραστήσει μὲ δέος καὶ μ' εὐλάβεια πραγματικὸ ἅγιο. Τὸ θεώρησε ἀπαραίτητο, ὕστερα ἀπὸ ὅσα εἶχε ἀκούσει, μιά καὶ βρέθηκε πάλι στὴν Κρήτη.

Πέρασε βουνά, ἀνεβοκατέβηκε φαράγκια, σκαρφάλωσε κατσάβραχα, καὶ τέλος σ' ἕνα φρύδι ἐνὸς βουνοῦ, παρὰ ἀπὸ μιά σπηλιά, βρῆκε τὸ βοσκόπουλο, τὸν ἄσκητῆ πού εἶχε καθιερώσει σάν ἅγιο ἢ λαϊκὴ παράδοσι, νὰ βόσκη τὰ πρόβατά του. Καὶ πιάσανε συζήτησι πάνω στὰ θεῖα. Ὅχι τί εἶναι ὁ θεός, γιατί στίς ἀγνές ψυχές δὲν χωρεῖ ἀμβολία οὔτε ἀπιστία, ἀλλὰ πῶς βλέπει μὲ τὴν προσευχὴ τὸν θεὸ ὁ πραγματικὸς ἄσκητῆς.

Μεγάλῃ ἐντύπωσι ἔκαμε στὸν ἁγιοταφίτη καλόγερο ἡ πραγματικὴ ἁγιοσύνη τοῦ βοσκόπουλου, μὰ κι' ἡ κατὰ θεὸν σοφία του. Ἀλλὰ ἀκόμη περισσότερη ἐντύπωσι τοῦ ἔκαμαν τὰ ὅσα ἔμαθε ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀδόξο πλᾶσμα γιὰ τὸν τρόπο τῆς προσευχῆς του.

Μόνος κι ἔρημος ἔβροσκε τὰ πρόβατά του σ' αὐτὸ τὸ ξεμοναχιασμένον κι ἔρημον μέρος ὁ νεαρὸς Ἀντρέας. Μακριὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ φυσικὰ κι ἀπὸ τὶς ἀμαρτίες τους. Κι ἀφοῦ δὲν εἶχε μὲ ποιὸν νὰ συνομιλήσῃ, μιλοῦσε μὲ τὸν θεὸ μὲ τὴν προσευχὴ. Εἶπε ἦταν μέρα, ἐνῶ πρόσεχε τὰ πρόβατά του, πού ἔβροσκον ἡμέρα καὶ ἡσυχὰ σάν τὴν ψυχὴ του, προσευχόταν ἀδιάκοπα. Εἶπε ἦταν νύχτα ἀγρυπνοῦσε στὴν προσευχὴ ἔξω ἀπὸ τὴ σπηλιά του.

Καὶ τί ἔλεγε ἄραγε; Τί ἔψαλλε; Τίποτε! Γιατί δὲν ἤξερε ἀπολύτως τίποτε. Ἔμενε μόνον γονατιστὸς ὄρες ὀλόκληρες μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στὴ γῆ καὶ μὲ τὸν νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ του στὸν οὐρανὸν θεοῦ, ἀμίλητος, ἀσάλευτος, μεταρσιωμένος, λὲς καὶ δὲ βρισκόταν στὴ γῆ, λὲς καὶ δὲν ἦταν καθόλου ζωντανός, καθόλου σάρκα, ἀλλὰ μονάχα πνεῦμα!...

— Νὰ σοῦ μάθω ἐγὼ μιά προσευχὴ, νὰ τὴ λές. Εἶπε ὁ ἁγιοταφίτης καλόγερος.

— Δὲν θὰ τὰ καταφέρω, πάτερ, γιατί τὸ μυαλό μου εἶναι ἀκαλλιέργητο. Ἀπῆντησε ὁ Ἀντρέας.

— Θὰ τὰ καταφέρῃς. Ἡ πίστι τὰ κατορθώνει ὅλα.

— Καὶ τί θὰ λέω;

— Θὰ προσεύχεσαι λέγοντας: «Ἐλέησόν με ὁ θεός, ἐλέησόν με...». Εἶπε

ὁ ἁγιοταφίτης καλόγερος. Κι ὁ νεαρὸς ἄσκητῆς ἐπανέλαβε πολλὰς φορὰς αὐτὰ τὰ λόγια. Μετὰ ὁ καλόγερος τὸν ἀποχαιρέτησε κι ἔφυγε.

Γεμάτο χαρὰ τὸ βοσκόπουλο ἄρχισε νὰ προσεύχεται, σάν ἔμεινε πάλι μόνον του, λέγοντας νεράκι τ' ἅγια λόγια. Μὰ ἡ γλώσσα του, καθὼς ἔτρεχε, μπερδεύετο καὶ τὸ ἄλλο πρωτὶ διεπίστωσε, ὅτι δὲν τὰ ἔλεγε σωστά. Ἔλεγε: «Μὴ μ' ἐλεήσης, θεέ μου, μὴ μ' ἐλεήσης, θεέ μου...»! Ἀλλὰ καταλάβαινε, ὅτι δὲν τοῦ εἶχε πῆ ἔτσι ὁ ἁγιοταφίτης καλόγερος. Κι ἔπεσε σὲ μεγάλη στενοχωρία. Τί νὰ κάνῃ τώρα; Τί νὰ γίνῃ;

Ἐαφνικὰ ἄστραψε τὸ μυαλό του, σκίρτησε ἡ καρδιά του. Κοίταξε στὴ θάλασσα. Σίγουρα τὸ καράβι, πού φαινόταν νὰ χάνεται στὸν γαλάζιον ὄριζοντα, ἦταν αὐτὸ πού ἔφερνε πίσω στὴ μετάνοιά του τὸν ἁγιοταφίτη καλόγερο. Ἀλλὰ ἦταν τόσο μακριά!... Στάθηκε κάμποσο σκεπτικός. Ἔπειτα ἔκαμε τὸ σταυρὸ του κι ἔτρεξε στὴν ἀκρογιαλιά. Ἔβαλε τὴν κάπα του στὴ θάλασσα, ἀνέβηκε πάνω κι ἄρχισε νὰ πλεῖ τρέχοντας πρὸς τὸ καράβι...

Κεραυνοβολημένοι οἱ ἀνθρώποι ἀπὸ τὸ καράβι τὸν εἶδαν κι ἔκαμαν τὸ σταυρὸ τους. Ὅμως ὁ καλόγερος κατάλαβε τὸ θαῦμα, κι ἐσκέφτηκε πῶς ὅ,τι εἶχε

ἀκούσει—ὅτι δηλαδή τὸ νεαρὸ βοσκόπουλο ἦταν κιόλας ἅγιος—ἦταν ἀλήθεια. Καὶ μὲ δέος τὸν ρώτησε.

— Ἄγιε τοῦ θεοῦ, τί θέλεις;

— Γέροντα, εἶπε τὸ βοσκόπουλο, ξέχασα τὴν προσευχὴ. Τί μοῦ εἶπες νὰ λέω;

— «Ἐλέησόν με ὁ θεός, ἐλέησόν με...», εἶπε ὁ καλόγερος τρέμοντας!...

Ἀμέσως τὸ βοσκόπουλο ἔφυγε, καὶ σιγά-σιγά χάθηκε ἀπ' τὰ ἔκπληκτα μάτια τῶν ἀνθρώπων τοῦ καραβιοῦ...

Αὐτὸς εἶναι ὁ λαϊκὸς θυλὸς τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, ἐπισκόπου Κρήτης, τοῦ Ἱεροσολυμίτου, ὅπως σώζεται στὴν Ἀνατολικὴ Κρήτη.

Ἀναλυόμενος ἀπὸ ἐπιστημονικὴ λαογραφικὴ ἀποψι, παρουσιάζει τὰ ἑξῆς κύρια στοιχεῖα, πού ἀντικατοπτρίζουν τὰ ἀντίστοιχα πραγματικὰ στοιχεῖα τοῦ ἱστορικοῦ βίου τοῦ ἐν λόγω ἁγίου: α) Ὁ θυλὸς ἀναφέρεται σ' ἕνα ἀγνωστο βοσκόπουλο. Πράγματι, ὁ ἅγιος δὲν κατήγετο ἀπὸ τὴν Κρήτη καὶ ὁ λαὸς δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ ξέρῃ πολλὰ πράγματα γιὰ τὴ ζωὴ του. β) Τὸν ἐπεσκέφθη καλόγερος ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ. Μὲ τοῦτο ὑποδηλώνεται ἡ πατρίδα τοῦ ἁγίου. γ) Τὸ «ἐλέησόν με, ὁ θεός, ἐλέησόν με» εἶναι ὁ στίχος πού ἐπαναλαμβάνεται πρὶν ἀπὸ κάθε τροπάριο τοῦ Μεγάλου Κανόνος, τοῦ ὁποίου ποιητῆς εἶναι ὁ Ἀνδρέας Κρήτης. Ὁ λαὸς δὲν ξέρει ἀπὸ προσωπικὴ ποίησι, οὔτε φυσικὰ τὴν θρησκευτικὴ. Ὅ,τι λοιπὸν ἀκουγε στὴν ἐκκλησίᾳ, ἀναφερόμενον στὸν ἅγιο, νόμιζε πῶς ἦταν ἡ προσευχὴ πού τὸν ἁγίασε.

Τὸ φανταστικὸ μέρος τοῦ μύθου, μὲ τὸ ὁποῖο ντύνεται ὁ σκελετὸς αὐτός, ἀποτελεῖ τὴ λαϊκὴ ἀντίληψι περὶ ἁγιότητος καὶ ἀπλοῦστερα περὶ τοῦ τί εἶναι ἡ πνευματικὴ λατρεία, ἀντίληψι τόσο σύμφωνη καὶ αὐτὴ μὲ τὴν πραγματικότητα.

Μ. Γ.

Ἡ ὁμορφὴ πρωτεύουσα τοῦ Ν. Λασηθίου Ἅγιος Νικόλαος, πού ἐξελίσσεται συνεχῶς.

(Ἀπὸ τὴν συλλογὴ Κ. Κουτουλάκη)

Για να έκλειψη μιὰ ἀντικοινωνική πληγή

ΑΓΩΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΚΚΡΙΣΩΣΙΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΒΕΝΤΕΤΑΣ

Μία διαφωτιστική καμπάνια, που ἀρχίζει σήμερα

Α΄.

Ἐνας χρόνος πέρασε ἀπὸ τότε πού ὁ Δικηγορικός Σύλλογος Χανίων πήρε μιὰ ἀγία πρωτοβουλία. Νὰ ξεσηκώσει μιὰ μεγάλη «σταυροφορία» στήν Κρήτη, στήν ὁποία νὰ πάρουν μέρος ὅλοι οἱ φωτισμένοι ἀνθρώποι εἴτε σάν άτομα εἴτε σάν ὁμάδες, γιά νὰ σταματήσῃ στό νησί ὁ ἐξουτωτικός σκληρός νόμος τοῦ αἵματος, ἡ ἀντεκδίκησι, ἡ «βε-ντέτα»...

Ἡ πρωτοβουλία αὐτή, ὅπως ἦταν φυσικό, ἐπροκάλεσε μεγάλο ἐνθουσιασμό στούς ἀπανταχοῦ Κρητάς. Εἶναι καιρός -εἶπαν ὅλοι- «νὰ γίνῃ κάτι» ἀπὸ μᾶς τούς ἴδιους, τὸν λαό, ἀφοῦ δὲν γίνεται ἀπὸ τὸ κράτος (μήπως κάνει καὶ τίποτε τὸ σοβαρὸ πού νὰ προάγῃ τὸ λαό;). Νὰ ἐκλείψῃ πιά αὐτὴ ἡ κατάρρα, πού μένει σ' ὄρισμένα σημεῖα τοῦ νησιοῦ, θλιβερὸ κατάλοιπο τοῦ παρελθόντος.

Ἐξέλιξη - ὅπως δυστυχῶς συμβαίνει συνήθως - τὸ πρᾶγμα ξεχάστηκε. Ὁ ψηλὸς πυρετὸς τοῦ ξαφνικοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἔπεσε σὲ χαμηλὸ βαθμὸ, ἡ ἐξέλιξη τελείωσε.

Καὶ ὁμως «κάτι πρέπει νὰ γίνῃ»! Ἡ «σταυροφορία» πρέπει πράγματι ν' ἀρχίσῃ. Τὸ κακὸ νὰ ἐκλείψῃ. Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ δὲν ἦταν δυνατόν παρά νὰ ξαναθεσθῇ ἐντόνως τὸ ζήτημα. Σοβαρά, μελετημένα, στρατηγικά. Ὅπως ἀρμόζει σὲ κάθε εὐγενική μάχη, πού γενικώτερα ἀποβλέπει στήν ἀνύψωσι τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ. Ἀρχίζει, λοιπόν, ἀπὸ τὸ πρῶτο αὐτὸ τεῦχος μιὰ διαφωτιστικὴ καμπάνια, στήν ὁποία προσκαλεῖ νὰ πάρουν μέρος ὅλοι οἱ ἀρμόδιοι παράγοντες, οἱ ἐπισημόνοιοι, οἱ διανοούμενοι, οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἡγέτες, οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ λαοῦ κάθε εἴδους καὶ ὁ ἴδιος ὁ ἐνδιαφερόμενος λαός.

Ἄς προχωρήσουν, λοιπόν, «ἄσοι πιστοὶ» σ' αὐτὴν τὴν εὐγενική ἰδέα...

ΜΙΑ ΠΑΤΡΟΓΟΝΙΚΗ ΚΑΤΑΡΑ. Ο ΣΚΛΗΡΟΣ ΝΟΜΟΣ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ!

Διαβάζεις, λοιπόν, τὴν ἀνακοίνωσι τοῦ δικηγορικοῦ συλλόγου Χανίων καὶ τῆς ἐπιτροπῆς ἐναντίον τῆς ἐγκληματικότητος, ὅπως χαρακτηριστικὸς ὁ σκληρὸς πατρογονικός νόμος τοῦ αἵματος, τῆς ἀντεκδίκησης, πού λέγεται ἀλλιῶς βεντέτα, καὶ ραΐζει ἡ καρδιά σου.

Τρακόσιες τόσες φαμελιές τοῦ νησιοῦ μαυροκουκουλώνονται χάνονται, ματοκυλίζονται, δίχως σοβαρὰ αἰτία καὶ ἀφορμή,

γιά νὰ ἱκανοποιήσουν ἓνα ἄγριο ἀκατανόητο πιά σήμερα φιλότιμο καὶ πάθος, πού δὲν εἶναι βέβαια μόνο κρητικό. Ἐκατοντάδες θύματα, τὶς περισσότερες φορές ἄθωα, προσφέρονται στὸ βωμὸ ἐνὸς βάρβαρου θεοῦ, τοῦ Μολῶχ τῆς ἀντεκδίκησης, δίχως λύπησι καὶ δίχως λογική. Μιὰ αἰμορραγία χωρὶς σταματημὸ, πού ξεκουρμουλώνει οἰκογένειες, ὑψώνει τεράστιο τείχος μίσους ἀνάμεσά τους, καὶ φυγαδεύει πολλοὺς γιά ἄλλους τόπους, τὸν τὸν ξεριζώνει ἀπ' τὴ γῆ τους, χωρὶς νὰ ξεριζώνεται ἀπὸ μέσα των τὸ ἄγριο μεράκι τοῦ «γδικιωμοῦ». Μαζὶ μὲ τούς ἐφέστιους θεούς, πού κουβαλάει ὁ φυγὸδικος φοινῆς στὴ νέα διαμονή του φέρνει μέσα του καὶ τὸν καταματοβουρωμένο βωμὸ τοῦ διαβόλου τῆς ἐκδίκησης. Καὶ ὅταν ἀκόμα φαίνεται νὰ νῆαι ἀποξεχασμένοι ἀπ' τὶς φροντίδες τῆς καινούργιας φυγὸδικῆς ζωῆς αὐτὸς ὁ διάβολος, λαγοκοιμάται! Ὄρες-ἄρες καταβάλλει τὴ νοσταλγία πού γεννᾷ ἡ ξενιτειὰ κι' ὁ παραδαρμένος φυγὸδικὸς καθαριεῖται τότε... τὸν «φταίχτη». Γιατὶ ὁ κάθε «ἐκδικητῆς» ἔχει ἐξασφαλίσει ἐκ τῶν προτέρων πάντα κάποιο φταίχτη! «Ἄς ὄψεται ὁ αἷτιος πού μὲ ξεσήκωνε ἀπ' τὴ γῆ μου»!...

Στὰ παλαιότερα χρόνια, πρὶν ἀρχίσῃ ἡ ἑλκυστικὴ πολιτεία νὰ τραβᾷ, σάν τὶς Σειρήνες σ.ι.ς ἄκτες τους, τὸν νέου τῆς ἐπαρχίας, τὰ «οἰκογενειακά» ξεριζώνουν πολλοὺς Κρητικούς ἀπ' τὴ γενέθλια γῆ τους περισσότερο ἀπ' ὅτι ἔκανε ἡ φτώχεια, ἡ ἡ εὐγενική πρόθεσι ἀναζήτησης καλύτερης τύχης.

Πολλοί, προπαντὸς Σφακιανοί, παράτησαν τὴν ὑπερήφανη γῆ των μὲ τὸ ἄγριο μεγαλεῖο τῆς καὶ ξενιτεῦτῆκαν, γιὰτὶ δὲν ἄντεχαν νὰ θεωροῦν τὴ φαμελιά, τὸ κοικοκυριό, τὸ βίος τ' ἀντιδίκου. Ἐφερναν στο νοῦ των τὸν χαμένο τους ἀνθρώπο κι' ἐνοιωθῆσαν τότε τὸ αἷμα των νὰ κοχλάζῃ καὶ ν' ἀφρίζῃ, σάν τὰ ξεροπόταμα στὶς μεγάλες βροχές. Ὅλα τὰ φονικά γίνονται σὲ μιὰ τέτοια φουσκοποταμιὰ τῆς ψυχῆς. Καὶ ὁ ξεριζωμὸς εἶναι ὁ καλύτερος τρόπος ἀποφυγῆς τῶν συνεπειῶν καὶ ἡ πιὸ πρᾶχειρη ὑποχώρησι. Προοδεύουν, βέβαια, συνήθως ὅπου βρεθοῦν οἱ ξεριζωμένοι τοῦτοι, διακρίνονται, πᾶνε μπροστά, πετυχαίνουν στὴ ζωὴ. Σάν πετύχουν ὁμως καὶ στὸ καινούργιο τὸ δρόμο τους κανένα «χρεωφειλέτη» τοῦ αἵματος δὲν θὰ διστασοῦν νὰ τοῦ γυρέψουν λογαριασμό.

Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ περίπτωσι ἐνὸς Κρητικοαμερικάνου πού ξενιτεύτηκε ἀπὸ 20 χρόνων. Στὰ δέκα του χρόνια

ὄφρανεψε, γιὰτὶ ὁ πατέρας του πλήρωσε μὲ τὴ ζωὴ του ἓνα ἀνοιχτὸ λογαριασμὸ πού τοῦ εἶχε ὁ «ἀφέντης» του... κληροδοτημένο μαζί μὲ σαράντα ρίζες ἑλῆς!...

Ἡ χήρα ἀνάθρεψε τὸ γιοῦ τῆς μὲ καρδιοχτύπι, καὶ τὸν ἔστειλε μάλιστα στὴ χώρα, νὰ μάθῃ γράμματα, μὰ περισσότερο γιά νὰ λείψῃ μπρὸς ἀπ' τὰ μάτια τῶν ἐχθρῶν του. Εἶχε ἔρθῃ ἡ σειρά του ὁμως καὶ οἱ ἀντιδίκου ἔλεγαν: Καλὰ κάνει ἡ τάδε καὶ μᾶς τὸν μεγαλώνει καὶ τὸν σπουδάζει κιόλας, γιά νάχῃ μεγαλύτερη ἀξία σάν σφαχτάρι. Ἡ χήρα ὁμως κατάφερε νὰ τὸν στείλῃ σὲ ἓνα ἀδελφὸ τῆς στῆν Ἀμερικῆ. Ζωντανὸς ξεχωρισμός! Μεγάλῃ πίκρα. Μὰ θὰ εἶχε τούλάχιστον τὴν κεφαλὴ τῆς ἡσυχῆ, πὼς τὸ παιδί τῆς θὰ ζήσῃ. Μ' αὐτὴ τὴ χαρὰ καὶ μ' αὐτὴ τὴ λαχτάρα ἔκλεισε τὰ μάτια τῆς ἐκείνη κάποια μέρα.

Οἱ ἄλλοι σάν εἶδαν πὼς ἔχασαν ἀπ' τὰ χέρια των τὸ θῦμα, γιά νὰ πάρουν τὸ αἷμα πίσω, σκότωσαν τὸ ξαδέλφι τοῦ ξενιτεμένου, σύμφωνα μὲ τὸν ἄγριο ἄγραφο νόμο τῆς βεντέτας...

Ἐξέλιξη ἀπὸ 40 χρόνια ὁ «Ἀμερικάνος» νοσταλγῆσε τὴ γῆ του. Καὶ μ' ἓνα σύλλογο ἤρθε προσκυνητῆς.

Ἀνέβηκε στὸ χωριὸ του. Στενοὺς συγγενεῖς δὲν εἶχε πιά βέβαια, γιὰτὶ εἶχαν ἐσφληθῆ στὸν ἀτέλειωτον αὐτὸν αἰμοτηρὸ λογαριασμὸ! Ἀπὸ δευτεροξοδέλφια καὶ πάνω βρῆκε. Τὸ χωριὸ κατὰ τύχη πανηγύριζε τὸν ἄγιο του. Ὁ ὁμογενὴς καμάρωνε τὰ νιάτα πού χόρευαν, καὶ ἡ καρδιά του γέμιζε νοσταλγημένη πατρίδα!... Μπροστὰ ἔσπευε τὸ χορὸ ἓνας λεβέντης, τόσο ἀριστος χορευτῆς πού λὲς καὶ δὲν πατοῦσε τὴ γῆ. Ἡ ψυχὴ τ' Ἀμερικάνου ρίγησε. «Νὰ ζήσουν τὰ Σφακιά», φώναξε. Καὶ σκέφτηκε μὲ περηφάνεια: Νὰ πού δὲν ἔσβησε ἡ λεβεντιά ἀκόμα ἀπ' τὸν τόπο μας. Καὶ ὅσπου νὰ πετᾷ μᾶψο τὰ πενηντάρικα στὰ ὄργανα καὶ στὸν καφετζῆ γιά νὰ κερνᾷ τούς χορευτῆς καὶ τὸν κόσμο. «Νὰ σὲ χαίρουνται οἱ γονεῖοι σου», ψιθύριζε ἐνθουσιασμένος. Ἐξέλιξη τὸν πλησίασε ἓνας γίγας καὶ τοῦπε μὲ πικρὸ χαμόγελο.

— Κατέχεις τίνος εἶναι ὁ ντεληκανῆς πού κερνᾷ;

— Ὅχι ἀπάντησε γεμάτος ἀπορία ὁ Ἀμερικάνος. Καὶ ὁ γέρος μὲ βαρεῖα καὶ τελετουργικὴ φωνὴ εἶπε.

— Μάθε το, τὸ λοιπὸς. Εἶναι ὁ γιοῦς τοῦ τάδε ὁ ντεληκανῆς πού καμαρώνει, εἶναι τὸ μοναχόπαιδο κεινοῦ πού σκότωσε τὸν πρωτοξάδελφό σου, τὸν Μα-

ΤΟ ΑΡΚΑΔΙ

Ένενηντα δύο χρόνια συμπληρώθηκαν αυτόν τον μήνα από την εποχή της ολοκαυτώσεως του Άρκαδιου. Ή μεγάλη εκείνη έκρηξις τής φιλευθεράς κρητικής ψυχής προεκάλεσε τότε μεγάλον σεισμόν εις τόν κόσμον—όπως και σήμερα η κυπριακή έκρηξις—, ό όποίος άφύπνισε συνειδήσεις, άλλα και κατετάραξεν ένοχα όμιχλώδη ύποσυνείδητα, όπως κάθε άγών δια τήν Έλευθερίαν και τήν Δημοκρατίαν. Έφωτίσθη όμως με άγωνιστικήν τραγικότητα ό άναντης δρόμος τής άπελευθερώσεως του μαχητικώτερου τμήματος του έλληνικού λαού, προεκλήθη γενικός συναγερομός και ένίσχυσις και ουσιαστικώς έκρίθη ό άγών δια τήν έλευθερίαν τής Κρήτης και τήν ένωσην με τήν Έλλάδα. Με τήν καρδιά και τόν νούν των εις τόν άπελευθερωτικόν άγώνα των Κυπρίων—μέσα δηλαδή εις τό γνώριμον κλίμα των κορυφών τής έλληνικής Ίστορίας—έώρτασαν και φέτος οι άπόγονοι των ήρώων του 1866 τήν μεγάλην επέτειον τής Κρήτης. Ασφαλώς δέ με τήν γενναίαν άπόφασιν, να κάμουν ό,τι χρειασθή δια τήν άπελευθέρωσιν των Κυπρίων από ένα κατακτητήν τόν όποίον γνωρίζουν καλώς, μυριάκις δ' επικίνδυνον από τόν άγροίκον Τουρκον και τούς παράφρονας χιτλικούς. Μισητόν δέ περισσότερο, άκριβώς διότι, ως ψυχρός και έξ ιδιοσυστασίας άνελέητος άποικιοκράτης, υπήρξε πονηρότατα και των δύο έμπνευστής συχνά και διδάσκαλος ή τούλάχιστον συνένοχος, δια να έχη ουσιαστικώς τήν περιοχήν αυτήν υπό τόν έλεγχόν του. Αυτό διδάσκει ή ολοκαύτωσις του Άρκαδιου, άλλα και γενικώτερον ή τελευταία περίοδος τής έλληνικής Ίστορίας, πού συνεχίζεται από έκρήξεως εις έκρηξιν.

νοῦσο, γιατί δὲν ἔβρισκε ἐσένα. Ἦρθε ἡ ὄρα νὰ πάρῃς τὸ δίκιο σου.

Τ' ἀγαθὰ ὡς τὴ στιγμή ἐκείνη μάτια τοῦ Ἀμερικάνου ἀστραφάν. Ὁ κόσμος μαύρισε γύρω του. Οἱ λύρες, τὰ τραγούδια, ἡ λεβεντιά χάθηκαν σὰν νὰ τὰ βλεπε σ' ὄνειρο!... Οἱ μῆνες ζύπνησαν καὶ τ' ἄγριο σφακιανὸ φιλότιμο πού λαγοκοιμόταν μέσα του σκεπασμένο μὲ δολλάρια, μὲ φροντίδες καὶ ἔγνοιες, μὲ τὴ κρούστα ἐνὸς πολιτισμοῦ καὶ μιᾶς ἄλλης ζωῆς ζύπνησε σὰν ἀπὸ λήθαργο. Ὁ εἰρηνικὸς Ἀμερικάνος, ὁ γαλήνιος ἄνθρωπος πού δούλευε στὸ ρεσταυράν του μαζεύοντας ὀλημερίς δολλάρια καὶ σκορπώντας στὸν κόσμον χαμόγελα καὶ ὑποκλίσεις ἔξαφανίστηκε. Μὲ μιᾶς ἑνας ἄλλος, ὁ παλιὸς Σφακιανός, ὠρθώθηκε στὴ θέσι τοῦ πρώτου, ἀναμαλλιασμένος ἀμείλιχτος, ἀποφασιστικὰ ἔτοιμος «νὰ πάρῃ τὸ αἷμα πίσω»!... Ἄν δὲ βρισκόταν κάποιος πού μπόρεσε νὰ τοῦ κρατήσῃ τὴν κρίσιμη στιγμή τὸ χέρι!... Ποῦ θυμήθηκε ὕστερα ἀπὸ 40 χρόνια νὰ γυρέψῃ τὰ ρέστα ἐνὸς αἱματηροῦ λογαριασμοῦ!...

Ἔτσι ποτὲ δὲν ξοφλιέται αὐτὸ τὸ ἀπάνθρωπο χρέος καὶ δὲν κλείνουν οἱ πληγές. Πάει ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ καὶ ὄλο ξανακαινουργιώνει τὸ πάθος, ἀνάβει καὶ κοράνει τὴ φλόγα τῆς ἀντεκδίκησης, τῆς φοβερῆς βεντέτας!...

Μανάδες γε. οὖν παιδιά, καὶ τὰ μοιρολογοῦνται ἀντὶ νὰ τὰ τραγουδοῦν στὴν κούνια των, γιατί δὲν ξέρουν ἂν δὲν ἀναθρέφουν ἕνα μελλοθάνατο. Οἱ μῖρες, πρὶν πιαστοῦν ἀκόμη στὴ κοιλιὰ τους, ἔχουν γραμμένο τὸ ριζικὸ των. Κι αὐτὲς οἱ δόλιες τὰ μεγαλώνουν μὲ καρδιοχτύπι, σὰν τὶς ἀρνάδες πού ἐτοιμάζουν τὸν ἀμὸ τους γιὰ τὸ λαμπριάτικο μαχαίρι τοῦ μακελλάρη. Ποιὰ δύ-

ναμη θὰ μporέσῃ νὰ σταματήσῃ αὐτὸ τὸ ματοκύλισμα; Ἐνῶ ξεριζώθηκαν τόσο ἀγνὰ ἦθη καὶ γραφικὰ ἔθιμα, αὐτὴ ἡ καταραμένη συνήθεια δὲν λείπει νὰ ξεριζωθῇ ἀπ' τὶς κρητικὲς μαδάρες καὶ τὰ μανιάτικα κορφοβούνια.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς οὔτε τὸ κράτος, οὔτε ἡ Ἐκκλησία, οὔτε κανεὶς ἄλλος «ἀρμόδιος» δὲν φρόντισαν γιὰ τὸ σταμάτημα τοῦ κακοῦ. Νὰ βροῦνε τὴ ρίζα του, καὶ νὰ τὸ χτυπήσουν ἐκεῖ. Ὑστερ' ἀπ' τὸ ματοκύλισμα ἀνεβαίνουν οἱ ἀρχές κι' ἀναζητοῦν τὸν φονιά, ἐνῶ ἀφίγουν τὸ ἔγκλημα νὰ ριζοβολᾷ στὶς καρδιές. Ποιὸς θὰ τὸν μορτυρήσῃ ὁμοῦ τὸν φταίχτη— πού εἶναι τόσο γνωστός— καὶ ποιὸς θὰ ἀναθέσῃ στὴν ἔξουσία τὴν ὑπόθεσι τῆς τιμωρίας; Οἱ ποινεμένοι δὲν καταδέχονται οὔτε νὰ τὸν ἀναφέρουν. Ξέρουν μονάχοι των νὰ πάρουν πίσω τὸ «αἷμα των»!... Τὸ χέρι τους εἶναι ἡ δικαιοσύνη κι ὁ νόμος. Ὁ θάνατος πληρώνεται μὲ θάνατο. Ὅσο ὑπάρχουν συγγενεὶς τοῦ φονιά ὑπάρχουν καὶ μελλοθάνατοι. Κι ἔτσι καταδικάζεται ὀλόκληρη ἡ γενιὰ σὲ ἰσόβια ἀπειλὴ θανάτου!...

Δουλεύουν, τρώνε, γλεντοῦν, παντρεύονται, ὁ Χάρος παραφυλάει ἀόρατος σὲ μιὰ γωνιά!...

Ἀκοῦστε τὴν ἱστορία ἐνὸς ἄλλου τέτιου μελλοθάνατου πού καθυστεροῦσαν τὴν ἐκτέλεσι τῆς «ποινῆς» του χρόνια καὶ χρόνια. Δὲν παντρεύονταν, γιὰ νὰ μὴ μαυροκουκλωθῇ καὶ ἄλλη γυναίκα. Ἄρχιζε ν' ἀγασχτῆ... γιατί παρέτειναν τόσο τὴν ἀγωνία καὶ τὸ καρδιοχτύπι του. Στὸ τέλος ὁμοῦ βαρέθηκε καὶ ἔβαλε στεφάνι. Σὲ λίγο καιρὸ πάνω σὲ μιὰ τάρβα τῆς τὸν ἔφεραν τῆς νύφης, ἐνῶ μάλιστα φύτρωνε στὰ σπλάχνα τῆς κάποιος νέος ἐκδικητῆς ἢ καὶ μελλοθάνατος!...

Καμμιά φορὰ ὁ αἱματηρὸς κύκλος σταματᾷ, πρὶν ἀκόμα διαγράψῃ τὴν τραγικὴ περιφέρειὰ του. Μπαίνουν στὴ μέση σοβαροὶ ἄνθρωποι, Νέστορες συμφιλιωτῆς, καὶ τότε πάνω στὸ χυμένο οἶμα πού ἀχνίζει ἀνθίζει ὁ κρῖνος τοῦ ὕμναιου. Οἱ φαμελιές προτείνουν, τρεμουλιαστὰ ἀπ' τὴν συγκίνηση, ψυχρὰ, ἀχαρά τὰ αἱματόβρεχτα χέρια καὶ στὴ μέση προβάλλει τότε ἡ ἀγγελικὴ μορφή τῆς γυναίκας, πού μὲ τὸ χαμόγελο καὶ τὴν καλωσύνη τῆς θὰ μαλάξῃ τὶς σκληρὲς καρδιές καὶ θὰ φέρῃ τὴν γαλήνη στὶς οικογένειες πού τὶς χωρίζει τὸ θανάσιμο μίσος. Μιὰ κοπέλλα προσφέροντας τὰ ὄνειρά τῆς, τὴν ψυχὴ τῆς καὶ τὸ κορμί τῆς ὀλοκαύτωμα γιὰ νὰ σταματήσῃ τὸ κακὸ, ἐνῶναι δύο οικογένειες πού τὶς χωρίζει αἷμα.

— Ὅταν ὁμοῦ συλλογιστῶ (μοῦλεγε κάποτε μιὰ τέτια νύφη πού ἔτυχε νὰ γνωρίσω), πὼς δίπλα μου κοιμᾶται ὁ φονιάς τ' ἀδελφοῦ μου πάνω νὰ «κουζουλαθῶ» ἀπ' τὸν πόνο μου. Μοῦρχεται τότες νὰ πάρω ἕνα μαχαίρι καὶ νὰ τὸ καρφώσω στὴν καρδιά μου, νὰ ἡσυχάσω ἀπ' αὐτὸ τὸ μαρτύριο!... Συλλογιέμαι τὴν κοπέλλα μὲ τέτια δραματικὴ ἱστορία,

(Συνέχεια στὴ σελίδα 19)

Ἀπὸ τὸ ἐπόμενο τεῦχος ὁ «ΚΡΗΤΙΚΟΣ», ἐκτὸς τῆς ἄλλης ἔλης, θὰ περιέχῃ ἀθλητικὴ σελίδα καὶ ἐκλεκτὸ κρητικὸ χιούμορ.

ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΝ ΕΠΙΠΕΔΟΝ ΤΟΥ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΛΑΟΥ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΗ ΤΗΣ ΑΝΟΔΟΥ ΤΟΥ

ΝΕΑΠΟΛΙΣ, Νοέμβριος
(*Εκτακτος ἀνταπόκρισις)

Ἐνα ἀπὸ τὰ ἀκρῶς σοβαρὰ προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει ὁ λαὸς τῆς ἐπαρχίας εἶναι καὶ ἐκεῖνος τῆς ἀνόδου τοῦ μορφωτικοῦ τοῦ ἐπιπέδου. Καὶ λέγοντες μορφωτικὸν ἐπίπεδον, ἐννοοῦμεν αὐτὸ τῶν «μεγάλων μαζῶν» — ὅπως λένε συνήθως — τοῦ πολλοῦ λαοῦ, τὴν ἐξωσχολικὴν δηλαδὴ μόρφωσιν καὶ τὴν ἐν γένει σχέσιν πρὸς τὴν μόρφωσιν τοῦ λαοῦ μιᾶς περιοχῆς, καὶ ὄχι ἐκεῖνους πού ἔχουν περάσει τοῦλάχιστον ἀπὸ τὰ σχολεῖα τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

Ἀπὸ τὴν ἀποψὶ αὐτὴ τὰ πράγματα εἶναι ἀποθαρρυντικά. Μέχρι σήμερα, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού ὑφίσταται ἐλεύθερο ἑλληνικὸ κράτος, εἰς αὐτὸν τὸν σημαντικὸν τομέα τῆς προόδου τοῦ λαοῦ τῆς Κρητικῆς ἐπαρχίας δὲν ἔχει γίνεαι ἀπολύτως τίποτε. Τὸ ἑλληνικὸν κράτος δηλαδὴ δὲν ἔχει χορηγήσει ὡς τώρα καμμιά πίστωσι — ἐξ ὧν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ γνωρίζωμεν — διὰ τὸν σπουδαῖον αὐτὸν σκοπὸν, ἢ ἂν ἔχη γίνεαι τίποτε σχετικῶς, αὐτὸ θὰ εἶναι τόσον ἀσήμαντον, διὰ νὰ εἶναι τόσον πολὺ ἀγνωστον.

Καὶ ὅμως ἡ μορφωτικὴ κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἀμεσην ἐπίδρασιν εἰς τὴν ζωὴν του — ἐν γένει — καὶ οὕτω ποιότητα καὶ τὴν ἀπόδοσι τῆς ἐργασίας του, ὥστε καὶ κάθε πνευματικὴ λειτουργία

νὰ ἀξιοποιῆται ὡς οἰκονομικὸς παράγων.

Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ

Μικρὸ μόνον μέρος τῆς σοβαροτάτης αὐτῆς ἐλλείψεως ἔχει κατορθώσει νὰ καλύψῃ ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία, δηλαδὴ τὰ μορφωτικὰ ἔργα πού ἔχουν γίνεαι μὲ τὴν πρωτοβουλία ἀτόμων ἢ ομάδων.

Εἰς τὴν κωμόπολιν μας, ἡ ὁποία εἶναι τὸ πνευματικὸν κέντρον μιᾶς καθαρῶς ἀγροτικῆς περιοχῆς, τῆς διευκρινιστικῶς λεγομένης «Ἐπάνω Μεραβέλλου», μὲ συνολικὸν πληθυσμὸν περὶ τὰς 11.000 κατοίκους, ὑπάρχουν μερικὰ ἀξιοπρόσεκτα μορφωτικὰ καταστήματα, τὰ ὁποῖα ὅλα ἔχουν γίνεαι μὲ τὴν πρωτοβουλία ὀρισμένων συμπατριωτῶν καὶ τοῦ Τουριστικοῦ Ὁμίλου Νεαπόλεως. Αὐτὰ εἶναι — κατὰ τὴν ἱστορικὴν τους σειρὰ — αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Τουριστικὸς Ὁμιλος, ὁ ὁποῖος ἔδωκε τὴν πρώτην σοβαρὰν ὠθησιν εἰς τὴν προοδευτικὴν κίνησιν τῆς κωμοπόλεως μας, τὸ Μέγαρον τοῦ Ο.Δ.Ε.Π., ὅπου στεγάζεται ἡ Λέσχῃ Νεαπόλεως καὶ ὁ Κινηματογράφος, τὸ Μουσεῖον καὶ ἡ «Ἡλιάκειος Βιβλιοθήκη».

Εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Λέσχης Νεαπόλεως δίδονται διαλέξεις ποικίλου περιεχομένου ἀπὸ τοὺς συμπολίτας ἐπιστήμονας καὶ διανοουμένους. Ἡ συμμετοχὴ τοῦ κοινοῦ εἶναι πάντοτε πυκνὴ, πρᾶγμα πού δείχνει τὴν δίψαν τοῦ λαοῦ διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς μορ-

φώσεώς του. Ὁ κινηματογράφος καὶ ἡ σκηνὴ του — ἀπὸ τὴν ὁποῖαν κατὰ ἀραιὰ διαστήματα δίδονται παραστάσεις ἀπὸ διαφόρους περιοδεύοντας θιάσους — ἀποτελεῖ σχεδὸν τὸ μοναδικὸν μέσον ὀργανωμένης ψυχαγωγίας τοῦ λαοῦ τῆς περιοχῆς μας. Τὸ Μουσεῖον ἰδρύθη πρὸ τοῦ πολέμου μὲ τὴν πρωτοβουλία καὶ τὴς συστηματικῆς προσπάθειος τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Μανώλη Μαυροειδῆ, ὁ ὁποῖος πέθανε πέρυσι προῶρος εἰς τὴν Ἀθήνα καὶ ὑπῆρξε διακεκριμένος ἐπιστήμων καὶ δόκιμος διανοούμενος. Τὰ ἔργα Τέχνης καὶ τὰ ἄλλα ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα πού ἀπέκεινται εἰς τὸ Μουσεῖον μας αὐτό, προέρχονται ἀπὸ ὀρισμένους ἀρχαιολογικοὺς χώρους τῆς περιοχῆς μας — ἰδίως τῆς ἀρχαίας Δρήρου — καὶ εἶναι σπουδαίας ἐπιστημονικῆς ἀξίας. Ἡ Βιβλιοθήκη μας, πού φέρει τὸ ὄνομα τοῦ ἱδρυτοῦ καὶ συντηρητοῦ τῆς συμπατριώτου μας καθηγητοῦ τῆς Ἱατροδικαστικῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν κ. Κωνσταντίνου Ἡλιάκη, εἶναι ἤδη ἀρκετὰ πλουσία εἰς βιβλία καὶ ὁ ἱδρυτὴς τῆς συνεχίζει τὴς προσπάθειες διὰ τὸν πλουτισμὸν τῆς.

ΤΑ ΜΟΡΦΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ἌΛΛΑΙ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ

Ἡ κωμόπολις μας δὲν στερεῖται μορφωτικῶν καταστημάτων σήμερον. Στερεῖται ὅμως ὁ λαὸς τῆς καὶ ἰδίως ὁ λαὸς τῶν γύρωθεν χωριῶν ἀπὸ τὴν εὐχέρεια νὰ τὰ ἀπολαμβάνῃ. Δὲν ὑπάρχει ἐπίσης ὀργανωμένη πνευματικὴ ζωὴ. Χωλαίνει ἡ ὀργανωτικότης τῶν διαλέξεων. Δὲν ὑπάρχει μόνιμη καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις, οὔτε ὀργανώνονται τέτιες ἐκτάκτως, ἐκτός μιᾶς πού ἔγινε πέρυσι κατὰ τὴν πανηγυριν τῆς Μεγάλῃς Παναγίας καὶ εἰς τὴν ὁποῖα ἡ λαϊκὴ συμμετοχὴ ἦταν καταπληκτικὴ, γεγονός μάλιστα πού ἔδωκε σὲ ὅλους νὰ ἀντιληφθοῦν πόσον διψᾷ ὁ λαὸς μας γιὰ τὴν μόρφωσιν καὶ γενικὰ γιὰ κάθε καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωσιν, ἂν εἶχε τέτιες εὐκαιρίες καὶ κυρίως ἂν εἶχε τὸν ἀπαραίτητον χρόνον. Διότι ἡ μεγαλύτερα ἐλλείψις εἰς τὸν μορφωτικὸν τομέα τοῦ τόπου μας τοῦλάχιστον εἶναι... αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ λαὸς — ἂν ἡ ἔκφρασις εἶναι ἐπιτυχῆς. Θέλομε νὰ πούμε, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀτόμων πού ἐπωφελοῦνται τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν τῶν μορφωτικῶν καταστημάτων εἶναι ἀσήμαντος. Σχεδὸν οἱ μόνον «θαμῶνες» τῆς Βιβλιοθήκης καὶ οἱ ἐπισκέπται τοῦ Μουσείου εἶναι νέοι καὶ μερικοὶ κατὰ καιροὺς ξένοι. Μήπως ὅμως ὁ λαὸς αἰσθάνεται ἀποστροφή πρὸς αὐτοὺς τοὺς μικροὺς ναοὺς τοῦ πνεύματος; Τέτιος τυχὸν ἰσχυρισμὸς (Συνεχίζει εἰς τὴν 19ην σελίδα)

Νεάπολις Μεραμβέλου

(Ἐκ τῆς συλλογῆς Κ. Κουτουλάκη)

Ἀπὸ τὴν κρητικὴ ἀγιογραφικὴ Τέχνη

ΜΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑ ΔΟΓΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ

Τοῦ Βυζαντινολόγου κ. Κ. Δ. ΚΑΛΟΚΥΡΗ
Διευθυντοῦ τοῦ Βυζ. Μουσείου Ἡρακλείου

Ὁ «ΚΡΗΤΙΚΟΣ», ἐνδιαφερόμενος ζωηρότατα καὶ γιὰ τὰ ζητήματα τῆς κρητικῆς Τέχνης, αἰσθάνεται ἰδιαιτέραν χαρὰν, δημοσιεύων τὸ παρακάτω ἄρθρον τοῦ βυζαντινολόγου κ. Κ. Καλοκύρη, γνωστοῦ διὰ τὰς ἀρχαιολογικὰς ἐρεῖνας του καὶ δημοσιεύσεις, ποὺ ἀφοροῦν κυρίως εἰς τὴν βυζαντινὴν Τέχνην. Ὁ κ. Καλοκύρης, ὅστις κατέγινεν ἰδιαιτέρως μὲ τὴν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἄγνωστη βυζαντινὴ Τέχνη τῆς Κρήτης καὶ ἐξέδωκε πέντεσι σπουδαιότατον σύγγραμμα γιὰ τὰς «βυζαντινὰς τοιχογραφίας» τῆς μεγαλονήσου — βιβλίον ποὺ ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον ὑπεύθυνον καὶ ὠλοκληρωμένον ἔργον ποὺ γράφεται περὶ τοῦ θέματος — ἀποκαλύπτει διὰ τοῦ παρόντος ἄρθρου, ὅτι καὶ ἡ ἀγιογραφία τῆς Κρήτης τρανῶς φανερῶνει τὴν ζωηρὴν ἀντίδρασιν τοῦ κρητικοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ καθολικισμοῦ στὴν περίοδον τῆς βενετοκρατίας.

Μεταξὺ τῶν σωζομένων εἰς τὴν ὑπαιθρον τῆς Κρήτης ἑκατοντάδων τοιχογραφημένων ναῶν (12ου—16ου κυρίως αἰῶνος), οἱ ὅποιοι διατηροῦσι μεγίστης ἐπιστημονικῆς καὶ ἐθνικῆς ἀξίας τοιχογραφίας, ὑπάρχει καὶ μικρὸς τοιοῦτος τοῦ ἁγ. Γεωργίου, εὐρισκόμενος εἰς φάραγγα ἐγγὺς τῆς Ἱ. Μονῆς Πρέβελι τοῦ Νομοῦ Ρεθύμνης. Ὁ ναῖσκος, ἀποτελῶν μονόκλιτον καμαροσκέπαστον κτίσμα, ἀσφαλῶς δὲ τοῦ 15ου αἰῶνος, ἦτο ἐξ ὀλοκλήρου τοιχογραφημένος. Λόγω ὅμως τῆς παλαιότερον ἀναπτομένης ἐντὸς αὐτοῦ πυρᾶς ὑπὸ τῶν ποιμένων εἶναι σήμερον καθ' ὀλοκληρίαν ἠμαυρωμένος, ἔχουσι δὲ καταστραφῆ, πιθανῶς ἀνεπανορθῶτως, αἱ τοιχογραφίαι του. Εὐτυχῶς εἰς τὸ ἄνω τοῦ τεταρτοσφαιρίου τῆς κόγχης τοῦ ἱεροῦ μέτωπον διεσώθη σπουδαιότητα τοιχογραφία, ἡ ὁποία καὶ ἀπεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ γράφοντος, κατόπιν ὅλων προχείρου δι' ὕδατος ἀποπλύσεως. Πρόκειται περὶ τῆς ἀπεικονίσεως τῆς Ἀγίας Τριάδος, ἀλλ' οὐχὶ διὰ τῆς συμβολικῆς παραστάσεως τῆς—συνήθους

καὶ εἰς τὴν Κρήτην—Φιλοξενίας τοῦ Ἀβραάμ, ἀλλὰ διὰ τῆς προσωποποιήσεως τοῦ Πατρὸς (κατὰ τὸν τύπον τοῦ «Παλαίου τῶν Ἡμερῶν», ὅστις κάθηται ἐπὶ θρόνου καὶ δορυφορεῖται ὑπὸ δύο ἀρχαγγέλων), τοῦ Υἱοῦ (κατὰ τὸν τύπον τοῦ Ἐμμανουήλ, δηλ. νέου ἀγενείου, ὅστις φέρεται ἐπὶ τῶν γονάτων τοῦ Πατρὸς), καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ὅπερ, ἐν εἶδει λευκῆς περιστερᾶς, «ἐκπορεύεται» ἐκ τῶν χειλέων τοῦ Πατρὸς! Τῆς τοιαύτης παραστάσεως ἀκριβῶς παρόμοιον παράδειγμα δὲν γνωρίζομεν ἕτερον. Εἰς τὴν Περίβλεπτον τοῦ Μυστρά, τὴν Κουμπελίδικην τῆς Καστορίας, προηγουμένης δὲ εἰς τὴν «Ὁμορφην Ἐκκλησιᾶν» τῶν Ἀθηνῶν (παρὰ τὰ Πατήσια) ἔχομεν βεβαίως καὶ προσωποποιήσιν τῆς Ἀγ. Τριάδος, ἀλλ' ἐντελῶς διαφορετικῆν. Μόνον ἢ ἐν Κρήτη τοιχογραφία ἐγένετο διὰ τὴν ἐκφράσιν ἐναργῶς τὸ περὶ Ἀγίου Πνεύματος δόγμα, τῆς περιστερᾶς ἐκ τῶν χειλέων τοῦ Πατρὸς ἐξερχόμενης ἐπὶ τὸ αἰσθητότερον καὶ με ἀναπεπταμένης τὰς πτέρυγας, πρὸς δῆλωσιν τῆς ἐνεργείας τῆς ἐκπορεύσεως.

Ἡ τοιαύτη παράστασις εἶναι μεγίστης σημασίας διὰ τὸ ὀρθόδοξον δόγμα τῆς «ἐκ τοῦ Πατρὸς» καὶ μόνον (καὶ οὐχὶ «καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ» ὡς δέχονται οἱ Καθολικοὶ) ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν κατεῖχον τὴν Κρήτην οἱ Ἑνετοί, ἡ παπικὴ προπαγάνδα ἠσκέετο εὐρύτατα, ὁ ὀρθόδοξος Κλήρος ἐδιώκετο (Ἐπίσκοποι ὀρθόδοξοὶ δὲν ἐπετρέποντο), ἐλάμβανε δὲ χώραν ἢ ἐν Φλωρεντία Σύνοδος (1439), ἥς τὰς ἀποφάσεις τόσον—ἀλλ' εἰς μάτην—ἠγωνίσθη ὁ καθολικισμὸς νὰ ἐπιβάλη καὶ εἰς τὴν νῆσον. Ἀποτελεῖ ὅθεν ἡ ἡμετέρα

τοιχογραφία σκόπιμον ἐξαρσιν διὰ τῆς τέχνης τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Χρονολογούμενη δὲ λίαν ἐγγὺς τῶν χρόνων τῆς ἀνωτέρας συνόδου (ὁ ναὸς ἔχει χάραγμα τοῦ 1462), πρέπει νὰ ἐρμηνευθῆ ὡς ἀντίδρασις τοῦ ἐν Κρήτη φρονήματος κατὰ τοῦ σάλου, τὸν ὁποῖον ἤγειραν ἐν τῇ νήσῳ αἱ ἀποφάσεις τῆς ἐν λόγῳ συνόδου. Πράγματι γνωρίζομεν ὅτι ἐστάλησαν εἰς τὴν νῆσον οὐνίται ἱερεῖς πρὸς ἐπιβολὴν τῆς λεγομένης ἐνώσεως καὶ ὅτι κατ' αὐτῶν ζωηρῶς ἀντέδρασαν ὁ λαὸς καὶ οἱ ὀρθόδοξοι ἱερεῖς. Ὡς πληροφορεῖ ἐπιστολὴ τοῦ οὐνίτου Ἐπισκόπου Μεθώνης Πλουσιαδηνοῦ, καὶ αὐτοὶ οἱ ἀγράμματοι ἀνθρωποὶ τῆς Κρήτης, κρατοῦντες εἰς τὰς χεῖρας ἱερὰ βιβλία, «περὶ τῆς τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἐκπορεύσεως διελέγοντο». Οἱ ράπται μάλιστα, οἱ ξυλουργοί, οἱ χαλκουργοί, οἱ ὑποδηματοποιοὶ (ὁ «κοινὸς λαὸς» κατὰ τὸν οὐνίτην Ἐπίσκοπον) προετίμων ἀκόμη «ἑᾶσαι καὶ τὰ παιδιά ἀβάπτιστα», παρὰ νὰ βαπτίσῃ αὐτὰ ἱερεῖς, ὅστις θὰ εἶχεν ἀποδεχθῆ τὰς ἀποφάσεις τῆς ὑποδουλοῦσης εἰς τὸν Πάπαν τὴν Ὀρθοδοξίαν συνόδου.

Ἡ σύγχρονος λοιπὸν τοιχογραφία τῆς ἁγ. Τριάδος ἀποτελεῖ ἐμπειρικὴν, οὕτως εἶπεῖν, ἀπόδειξιν τῆς ἀντιστάσεως τοῦ ὀρθοδόξου κρητικοῦ λαοῦ κατὰ τῆς ἀντορθόδοξου προπαγάνδας. Ὁ δὲ ὀρθόδοξος καλλιτέχνης, κατορθώσας νὰ διερμηνεύσῃ δι' αὐτῆς ἐπιτυχῶς αὐτὴν τὴν ὑπὲρ τῆς πατρῆος πίστεως στάσιν τῆς νήσου, παρήγαγεν εἰκονογραφικὸν τύπον ἀπεικονίζοντα οὐχὶ πλέον ἀπλῶς τὴν Ἁγίαν Τριάδα (ὡς εἰς τὸν Μυστράν, τὴν Καστορίαν κλπ.), ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο τὸ δόγμα τῆς ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύσεως τοῦ τρίτου Αὐτῆς Προσώπου.

Μία σπουδαία πολιτιστική προσπάθεια

Η ΔΗΜ. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΩΝ ΧΑΝΙΩΝ

Του κ. Λεωνίδα Μανολικάκη

Ένας παλιός λαϊκός λόγος, που ακούγεται ακόμα στην Κρήτη λέγει. «Χανιώτες για τ' άρματα, Ρεθυμιώτες για τὰ γράμματα...». Μὰ άκριβώς δέν είναι έτσι πάντα. Οί χανιώτες (οί κάτοικοι δηλ. του νομού Χανίων) είναι άναμφισβήτητα για τ' άρματα. Αυτό τόδειξαν πάντα, και τὰ τελευταία χρόνια στη μάχη τής Κρήτης και σ' όλη την περίοδο τής Κατοχής. Η μάχη τής Κρήτης μπορεί νά όνομαστή και μάχη τών Χανίων, γιατί, χωρίς νά ύποτιμηθί ό άγώνας τών άλλων διαμερισμάτων τής Κρήτης, οί σπουδαιότερες και φοβερότερες μάχες, έλαβαν χώρα στο νομό Χανίων.

Μὰ δέν είναι μόνο για τ' άρματα οί Χανιώτες. Είναι και για τὰ γράμματα και για τίς καλές τέχνες. Τό καθένα στην ώρα του. Όταν είναι πόλεμος δουλεύουν τ' άρματα, μὰ σάν είναι ό καιρός τής Ειρήνης άρχίζουν νά άναπτύσσονται τὰ γράμματα, οί καλές τέχνες, όλες γενικά οί ειρηνικές άπασχολήσεις. Ό,τι σώζεται από τὰ παλιά δείχνει μιά καταπληκτική άνθιση στον πνευματικό και καλλιτεχνικό τομέα, στην περιοχή του νομού Χανίων. Τά ταπεινά έκκλησάκια, που σώζονται στο νομό Χανίων, δείχνουν τή μεγάλη εξέλιξη τής τοιχογραφικής Άγιογραφίας στη δυτική αυτή περιφέρεια τής Κρήτης. Τά καλύτερα δείγματα τής περίφημης Άγιογραφικής Σχολής σώζονται στην περιοχή τών Χανίων και παρουσιάζουν καταπληκτικές συνθέσεις άγιολογικών σκηνών και μορφές με έντονο τό θρησκευτικό πάθος και τήν ανθρώπινη άνάταση.

Οί γραφτές πάλι ειδήσεις, που σώθηκαν ως σήμερα, δείχνουν μιά ζηλευτή προσήλωσι στην καθαρή περιοχή του

πνεύματος. Τά όνομαστά ριζίτικα τραγούδια, που δημιουργήθηκαν στην όρεινή περιοχή του νομού, οί σκοποί με τους όποιους τραγουδιούνται, ακόμα οί περίφημες κρητικές μαντινάδες (δίστιχα) δείχνουν τον συναισθηματισμό, τήν ευαισθησία μὰ και τήν πίστι στα ίδανικά τής φυλής τών κατοίκων του νομού Χανίων.

Από τίς έφημερίδες του τελευταίου τετάρτου του περασμένου αιώνα (τελευταία περίοδος τής Τουρκοκρατίας) μαθαίνουμε πολλά για τίς πνευματικές, καλλιτεχνικές και κοινωνικές άπασχολήσεις τών σκλαβωμένων ακόμα προγόνων μας. Μαθαίνουμε για τίς έρασιτεχνικές θεατρικές παραστάσεις που δινόταν στα Χανιά, για τίς μορφωτικές διαλέξεις που άργάνωναν οί διάφοροι έπιστημονικοί Σύλλογοι (Δικηγορικός κλπ.) και για τή δράση τών πνευματικών, καλλιτεχνικών και κοινωνικών Σωματείων.

Όταν όμως ήλθε τό πλήρωμα του χρόνου κ' ύστερα από σκληρούς και κακροχρόνιους άγώνες ή Κρήτη αυτόνομη ανέπνευσε τον έλεύθερο άέρα, ή πνευματική και καλλιτεχνική κίνησης κορυφώθηκε στα Χανιά. Σύλλογοι ιδρύθηκαν κ' έφημερίδες και περιοδικά άρχισαν νά τυπώνονται, έλεύθερα πιά. Σπουδαίοι άνθρωποι με φιλολογική κατάρτιση όξίολογη, άφου άγωνίστηκαν για τήν άπελευθέρωση τής Κρήτης, άρχισαν νά προσφέρουν τίς ύπηρεσίες των για τήν πνευματική και καλλιτεχνική άνάπτυξη του τόπου και τήν διαπαιδαγώγησι του λαού. Έτσι ιδρύθηκαν στα Χανιά ό «Κρητικός Φιλολογικός Σύλλογος», ό σύλλογος «Άπόστολος Τίτος», ό φιλολογικός σύλλογος «Χρυσόστομος»,

που προικοδοτήθηκε από τή μεγάλη δωρεά του άπλου εμπόρου Ν. Παπαδονικολάκη, ό «Σύνδεσμος για τή διάδοσι τών καλών τεχνών στην Κρήτη» και άλλοι. Όλοι αυτοί άναπτύσαν άξιόλογη κίνηση με τήν όργάνωσι διαλέξεων, καλλιτεχνικών έορτών, έκθέσεων, συναυλιών και με έκδοσι περιοδικών, έπιτηρίδων κλπ. Σιγά σιγά άρχισε νά ώριμάζει ή ή ίδια τής συγκροτήσεως βιβλιοθήκης εις τήν πόλι.

Ό κάθε σύλλογος άνάλογα με τίς δυνατότητές του άρχισε προσπάθεια στον τομέα αυτό. Τελικά όλες αυτές οί βιβλιοθήκες άλλα και άρκετές ιδιωτικές συγκεντρώθηκαν στο «Χρυσόστομο», τον σύλλογο που είχε τή μεγαλύτερη οικονομική αυτότέλεια άλλα και φιλολογική παράδοσι, γιατί σ' αυτόν είχαν συσπειρωθί οί καλύτερες πνευματικές δυνάμεις του τόπου, τόσον από τους παλαιότερους (Γενεράλλις κλπ.) όσον και από τους νεώτερους (Τωμαδάκης κλπ.). Έτσι συγκροτήθηκε μιά άξιόλογη βιβλιοθήκη που μαζί με τήν βιβλιοθήκη του 'Ιστορικού «Άρχείου τής Κρήτης», που είχε ιδρυθί τό 1920, έξυτηρητούσε Ικανοποιητικά τίς πνευματικές ανάγκες του τόπου. Η βιβλιοθήκη του «Χρυσόστομου» συγκροτήθηκε κυρίως από τίς βιβλιοθήκες του ίδιου του συλλόγου «Άπόστολος Τίτος», του «Κρητικού Φιλολογικού Συλλόγου», του Άντωνίου Γιάνναρη 400 τόμων, δωρεάς του Έμμανουήλ Γενεράλλι, 300 τόμων δωρεάς Γ. Καλαϊσάκη κ.ά. Η ταξινόμησις τών βιβλίων άρχισε στις 12-2-1936 υπό τήν έπίβλεψη του κ. Γεωρ. Κ. Σπυριδάκη, ύφηγητου του Πανεπιστημίου σήμερα, και συνεχίστηκε και ύστερα από τήν 21-5-1936 που έγιναν τὰ έγκαίνια τής βιβλιοθήκης. Τό 1937 ή βιβλιοθήκη διέθετε περισσότερους από 13.500 τόμους βιβλίων, μέσα στα όποια περιλαμβάνονταν 300 τόμοι παλαιότυπα (χρονολ. έκδόσεως 1530-1750) κλασικής και έλληνιστικής περιόδου και λατινικής φιλολογίας. Πολλά από αυτά ήσαν σπανιώτατα, μη αναφερόμενα από τή νεώτερη γραμματεία. Η βιβλιοθήκη λειτούργησε όμαλά ως τήν κήρυξη Έλληνοϊταλικού πολέμου. Έπηκολούθησε ή μάχη τής Κρήτης, κατά τήν όκταήμερη διάρκεια τής όποίας, ή πόλις τών Χανίων καταστράφηκε και μαζί μ' αυτήν και ή Βιβλιοθήκη του «Χρυσόστομου». Τίποτα δέν σώθηκε από τήν βιβλιοθήκη. Τά βιβλία, 15.000 περίπου τόμοι, κήκαν όλα από τίς έμπρηστικές βόμβες, που πέσανε πάνω στην αίθουσα τής βιβλιοθήκης. Έτσι ή πόλις έμεινε πάλι χωρίς βιβλιοθήκη. Σώθηκε εύτυχώς τό 'Ιστορικό Άρχείο, με τό πολύτιμο 'Ιστορικό ύλικό του και τή βιβλιοθήκη του. Σέ αυτό στεγάστηκε και ή Βιβλιοθήκη του Έλευθερίου Βενιζέλου.

Η περιοχή «Συντριβάνι» τής πόλεως τών Χανίων.
(Άπό πίνακα του σπουδαίου αυτοδιδάχτου Κρητός ζωγράφου Γ. Γεροντάκη)

(Η συνέχεια στο έπόμενο)

ΕΙΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ ΧΑΝΙΩΝ

ΗΡΧΙΣΕΝ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΘΕΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

ΧΑΝΙΑ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ
(Του ανταποκριτού μας)

Ἐντύπωσιν ἔχει προκαλέσει ἐδῶ ἀπαντητικὸν ἄρθρον τοῦ Συνεταιριστοῦ κ. Ἰωάν. Ἀρ. Γιαννακάκη, τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύθη εἰς ὄργανον τοῦ ἐγγωρίου Τύπου ἀναφορικῶς μετὰ τὸ θέμα τῶν γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν νέας μορφῆς, ἢ ὅπως λέγονται ἐπὶ τοῦ παρόντος Συνθετικῆς Συνεταιρισμοί. Καὶ τοῦτο, διότι ὁ διακεκριμένος Συνεταιριστὴς διαφωτίζει ἐπαρκῶς τὸ θέμα καὶ ἀπὸ δεξιῶν, ὅτι οἱ Συνεταιρισμοὶ τοῦ Ν. 602 εἶναι πλέον ξεπερασμένοι, διότι ἔχουν δημιουργήσει μίαν στατικήν μᾶλλον κατάστασιν καὶ πάντως δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς συγχρόνους ἀνάγκας τῶν ἀγροτῶν.

Οἱ Συνθετικοὶ Συνεταιρισμοὶ ἔχουν ὀργανωθῆ εἰς τὸν Ν. Χανίων καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν Δυτικὴν Κίσαμον ἔχουν ἀποδώσει πολλά. Δι' αὐτὸ πιστεύεται ὅτι ἡ συζήτησις αὐτὴ μεταξὺ τῶν ὑποστηρικτῶν τῶν Συνθετικῶν Συνεταιρισμῶν καὶ τῶν Συνεταιρισμῶν τοῦ Ν. 602 θὰ ἐπεκταθῆ, διότι κατὰ τοὺς ὑποστηρίζοντας τὴν νέαν αὐτῆν μορφήν συνεταιρικῆς ὀργανώσεως πιστεύεται ὅτι ὄχι μόνον κατορθώθηκε νὰ ξεπερασθῶν παλαιὰ δογματικὰ θέσεις, ἀλλὰ καὶ κατέστη δυνατὸν, σὲ ἕνα μόνον κατὰ Κοινότητα συνεταιρισμὸν, νὰ συγκεντρωθῶν ὅλοι οἱ παραγωγοί, ἀνεξαρτήτως εἶδους καλλιέργειας καὶ ποσοτικῆς παραγωγῆς. Εἰς τοὺς καθιερωμένους γνωστῆς μορφῆς συνεταιρισμοὺς τοῦ Ν. 602, μόνος καὶ κύριος δεσμὸς εἶναι ὁ προσωπικὸς τοῦ συνεταιροῦ μετὰ τὴν ὀργανωσίν του. Ἀντίθετα, εἰς τοὺς ὠλοκληρωμένους, συνθέτου τύπου συνεταιρισμοὺς, παράλληλα καὶ ἰσότιμα δημιουργήθηκε καὶ ὁ δεσμὸς τῆς ὀργανώσεως μετὰ τὴν γῆν καὶ τὰ προϊόντα της, **συμπεριλαμβανομένων τῆς κτηνοτροφίας καὶ μελισσοκομίας.**

Τὰ μερίδια εἶναι τὸ μέσον διὰ τοῦ ὁποίου ἐπιλύονται σήμερον ὀρισμένα θέματα τῶν περὶ ὧν πρόκειται Συνθέτων Συνεταιρισμῶν καὶ ἐκφράζουν τὸ ἐνοχικὸν καὶ μόνον δικαίωμα τῆς χρήσεως τῶν γεωργοβιομηχανιῶν καὶ γεωργομηχανημάτων, πού κατὰ πλήρη κυριότητα ἀνήκουν εἰς τὴν συνεταιριστικὴν ὀργανωσίν. Ἀναλόγως μετὰ τοὺς κλάδους παραγωγῆς, ἢ ὀργανώσεως ἀποκτᾶ γεωργοβιομηχανικὰς ἐγκαταστάσεις, γεωργομηχανήματα κλπ. διὰ καταβολῆς εἰδικῶν εἰσφορῶν τῶν μελῶν της, ἐν συναρτήσῃ μετὰ τὴν εἰς εἶδος καὶ ποσότητα γεωργικὴν παραγωγήν. Διὰ τῶν εἰσφορῶν αὐτῶν οἱ κατὰ κλάδον παραγωγῆς συνεταιροὶ ἀποκοτῶν ἀντίστοιχα καὶ ἀνάλογα εἰς ἀριθμὸν μερίδια, ἐνῶ διὰ νὰ ἔχη ὁ συνεταιρὸς ὠφέλειαν ἐκ

τῶν μερίδων αὐτῶν θὰ πρέπει νὰ συμμετέχη εἰς τὴν ἀντίστοιχον ἐργασίαν, προσκομίζων ἀνάλογον γεωργοπροϊόν. Ἄλλως οὐδὲν ἔχει νὰ ὠφεληθῆ, οἰασδήποτε κατηγορίας καὶ ἂν εἶναι καὶ ὁσαδήποτε μερίδια καὶ ἂν κατέχη.

Βασικὴ, λοιπόν, προϋπόθεσις εἶναι ὅτι τὰ μερίδια αὐτὰ πρέπει νὰ ἀνήκουν εἰς αὐτὸν πού ἀνήκει καὶ ἡ γῆ, τὰ προϊόντα τῆς ὁποίας αἱ συναφεῖς μετὰ αὐτὰ γεωργοβιομηχανία καὶ τὰ γεωργομηχανήματα ἔχουν ταχθῆ νὰ ἐξυπηρετοῦν. Ὑπάρχουν δὲ ἕκ τεύτου διαφόρου μορφῆς μερίδια, μετὰ ἀνάλογον δυναμικότητα συμμετοχῆς εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν παρεχομένην ἐξυπηρέτησιν: Μερίδια χρήσεως μηχανῶν ἐλαιουργεῖο δυναμικότητος ἐκάστου 100 ὀκ. ἐλαίου, οἰνοποιητικῶν ἐγκαταστάσεων δυναμικότητος ἐκάστου 400 ὀκ. σταφυλῶν, ἐλαιοδεξαμενῶν δυναμικότητος ἐκάστου 100 ὀκ. ἐλαίου, ἀρδευτικῶν ἔργων δυναμικότητος ἐκάστου 1.30' ὥρας παροχῆς ὕδατος ἀνὰ ἡμέραν, ἀποθηκευτικῶν χώρων (γεωργοεφοδίων) χωρητικότητος ἐκάστου 500 ὀκ. κλπ.

Ἡ ὑπὸ τῶν συνεταιρῶν ἀπόκτησις Μεριδίων, ἢ μεταβίβασις, ἢ προσωρινὴ παραχώρησις τῶν εἶναι ἐλευθέρως μεταξὺ τούτων, τηρουμένων ὁμως ὀρισμένων προϋποθέσεων κατὰ τὸν κανονισμὸν. Βεβαίως ἢ ἀπόκτησις, ἢ μεταβίβασις ἢ ἢ προσωρινὴ παραχώρησις τῶν μεριδίων οὐδὲν ἔπηρεάζει ἢ μεταβάλλει τὴν σχέσιν καὶ ἰδιότητα τοῦ συνεταιροῦ πρὸς τὴν ὀργανωσίν καὶ τὸν προσωπικὸν δεσμὸν, ὅστις στηρίζεται ἐπὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ἐγγραφῆς, ἀποκτώμενον διὰ τῆς κατοχῆς ἔστω καὶ μίαν μόνον συνεταιρικῆς μερίδος μικρῆς ἀξίας. Τοῦτο μάλιστα τὸ τελευταῖον προτιμᾶται, διὰ νὰ μὴ παρεμποδίζεται ἢ εἰσοδος εἰς τὰς ὀργανώσεις καὶ νὰ μὴ παγιοποιουνται σημαντικὰ κεφάλαια, τῶν ὁποίων μεγίστην ἔχουσιν ἀνάγκην αἱ ὀργανώσεις, λόγῳ τῶν περὶ Τ.Α. Κεφαλαίων διατάξεων τοῦ Ν. 602 «περὶ συνεταιρισμῶν».

Ἡ ἰδιότης τοῦ συνεταιροῦ ἐπιτρέπει εἰς πάντα παραγωγῶν ἐλευθέρων συμμετοχῆν εἰς τὰς Γενικὰς Συνελεύσεις, τοῦ παρέχει τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου (μία συνεταιριστικὴ μερίς κατὰ συνεταιρὸν καὶ μία μόνον ψήφος), ὡς καὶ τὸ δικαίωμα τῆς συμμετοχῆς εἰς τὰς κοινὰς ἐργασίας, δι' ἃς δὲν τίθεται προϋπόθεσις τῆς κατοχῆς ἀντίστοιχων καὶ ἀναλόγων μεριδίων, τὰ ὁποία ἐλευθέρως δύναται οἰοσδήποτε παραγωγὸς νὰ ἀποκτήσῃ, ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὄρους καὶ τὰς αὐτὰς προϋποθέσεις δι' ὧν τὰ ἀπέκτησαν καὶ οἱ πρότερον κάτοχοι τούτων.

Ὁ ἀπερχόμενος τοῦ συνεταιρισμοῦ

συνεταιρὸς ἢ ὁ διαγραφόμενος, ὡς καὶ οἱ κληρονόμοι τοῦ ἀποβιούτοντος, δὲν ἔχουν νὰ εἰσπράξουν ἀπὸ τὸν συνεταιρισμὸν παρὰ τὸ 20δραχμῶν καὶ μόνον τῆς συνεταιρικῆς τῶν μερίδος. Τὰ τυχόν παρ' αὐτῶν κατεχόμενα μερίδια παρμένον ὑπὸ οἰωνεὶ νάρκωσιν καὶ ἐπανέρχονται εἰς τὴν ἐνέργειαν εἴτε ἂν ἐπανεγγραφοῦν οἱ διαγραφέντες καὶ ἀποχωρήσαντες, εἴτε ἂν ἐγγραφοῦν οἱ κληρονόμοι τοῦ ἀποβιώσαντος ἢ μεταβίβασθῶν τὰ μερίδια εἰς ἕτερον συνεταιρὸν. Διὰ νὰ τὰ ἀποκτήσῃ, ὁμοῦ, οἱ τελευταῖοι ἢ ἕτεροι, πρὸς οὓς ἐνδεχομένως θὰ γίνῃ μεταβίβασις, θὰ πρέπει νὰ ἔχουν οὔτοι (οἱ δι' οὓς προορίζονται νέοι κάτοχοι) ἀντίστοιχὸς καλλιέργειας καὶ ἀνάλογον παραγωγῆν μετὰ ὑπὸ μεταβίβασις, ἐκχώρησιν κ.λ.π. μερίδια.

Οἱ Συνθετικοὶ Συνεταιρισμοὶ—κατὰ τοὺς ὑποστηρικτὰς τῶν—ἔχουν ἀκόμη περισσότερο δημοκρατικὰ καὶ φιλελευθέρως ἀρχὰς ἀπὸ τοὺς γνωστῆς μορφῆς Συνεταιρισμοὺς καὶ περισσότερο κοινωνικὰς ἀπ' αὐτοὺς ἐπιδιώξεις, σκοποῦν δὲ τὴν πλήρη καὶ ὀλοκληρωτικὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἀγροῦ εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς οἰκονομικῆς του ζωῆς καὶ τὰς ἐν γένει ἀνάγκας του. Θέτουν, ἐξ ἄλλου, εἰς ἐντελῶς νέας βάσεις τὴν οἰκονομικοκοινωνικὴν θέσιν καὶ ἀποστολὴν τοῦ Συνεργατισμοῦ καὶ καθιερῶν ἀνεξάρτητον τὸν δεσμὸν τῆς προσωπικότητος τοῦ συνεταιροῦ μετὰ τὴν ὀργανωσίν του καὶ τῆς ὀργανώσεως μετὰ τὴν γῆν καὶ τὰ προϊόντα της, ἀπὸ τὴν μορφήν τούτων ὡς πρώτης ὕλης μέχρι καὶ τῆς τελευταίας ἐξελικτικῆς καταστάσεώς των. Σκοποῦν δὲ, τέλος, σὺν τοῖς ἄλλοις, εἰς τὴν δημιουργίαν οὐχὶ μόνον πολυαριθμῶν συνεταιρικῶν ὀργανώσεων (παντὸς βαθμοῦ), ἀλλὰ καὶ οἰκονομικῶν καὶ ἀρτίως ἐξωπλισμένων μετὰ συγχρόνους ἐκαστοτε γεωργοβιομηχανικὰς ἐγκαταστάσεις καὶ γεωργομηχανήματα, τῶν ὁποίων ἢ ἀξία θὰ ἐξσφλεπταῖ (ὡς καὶ τὰ διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν δάνεια) διὰ τῆς ὑπεραξίας τῶν προϊόντων ἢ τοῦ μειωμένου κόστους κατεργασίας καὶ ἐπεξεργασίας, χάρις εἰς τὴν μεσολάβησιν αὐτῆς ταύτης τῆς ὀργανώσεως.

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ ΣΤΑΦΥΛΙΩΝ

Ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας ἀπεφασίσθη ὅπως τὰ πρὸς ἐξαγωγήν σταφύλια συσκευάζονται ὑποχρεωτικῶς ἐντὸς ὀρθογωνίων κιβωτίων τύπου Ὀλλανδίας, εἰς τρόπον ὥστε τὸ μικτὸν βᾶρος νὰ ἀνέρχεται εἰς 5 ἢ 10 χιλγ.

Η ΚΡΗΤΙΚΗ ΕΠΑΡΧΙΑ

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ
ΤΗΣ ΣΗΤΕΙΑΣ

ΣΗΤΕΙΑ, Νοέμβριος
(Του άναπακριτού μας)

Πολλοί λίγοι, έξω από την περιφέρειά μας, γνωρίζουν την έπαρχία της Σητείας. Τόν τόπο με τίς όμορφίες του, τά υπέροχα προϊόντα του τούς ευγενικούς και καλόκωρδους κατοίκους του και τά τεράστια προβλήματά του.

Άρκετοι ίσως γνωρίζουν, πώς ή Σητεία υπήρξε κάποτε ή πατρίδα του Βισσένζου Κορνάρου, πού με τό υπέροχο άριστούργημά του, τόν περίφημο «Έρωτόκριτο», συγκινεί άκόμα σήμερα κάθε ευγενική καρδιά, ξεκουράζει κάθε άναπαταριστό πνεύμα και είναι ένα από τά άθάνατα φιλολογικά μνημεία του τόπου μας. Ίσως μερικοί «μερακλήδες» του κρητικού τραγουδιού ξέρουν τίς όμορφες «σητειακές κονδυλιές» και... ότι ή Σητεία είναι ή νοτιοανατολική έσχαιτιά της ελληνικής έπικρατείας, την όποία μάλιστα οι διάφοροι παράγοντες της πολιτικής ζωής της πατρίδος μας—είτε είναι κυβέρνησις, είτε είναι άντιπολίτευσις—δέν καταδέχονται νά έπισκεφθούν, μήτε και κατά τίς προεκλογικές τους περιόδους!...

Άλλά δέν συμβαίνει αυτό μόνο στους ξένους. Καί οι κάτοικοι της περιφέρειας μας δέν έχουν σαφή άντίληψη τών προβλημάτων του τόπου των, δέν έχουν συλλάβει την ένότητά των, ούτε από προσωπική άντίληψη—ό καθένας συνήθως ξέρει μόνο τά δικά του—ούτε από τόν Τύπο, ό όποιος άκολουθεί και αυτός την τακτική τών πολιτικών.

Άπό την άποψη αυτή, είναι εύτυχες γεγονός ή έκδοσι του παρόντος περιοδικού διότι ελπίζομεν, ότι θα τηρήση την υπόσχεσί του νά άσχολείται έντατικά και έξαντλητικά με την παραγωνισμένη κρητική έπαρχία και με τά βασικά και τούς καύμους τών κατοίκων της.

Έπωφελούμεθα, λοιπόν της εύκαιρίας και, άναπακρινόμενοι στη σχετική πρόσκλησι τών έκδοτών του, επιχειρούμε

νά κάμωμε γνωστή εύρύτερα, αλλά και... στους Σητειακούς, την Σητεία μας με τά προβλήματά της.

ΜΙΚΡΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΣΗΤΕΙΑΣ

Η περιφέρεια της έπαρχίας Σητείας καταλαμβάνει τό ανατολικότερον τμήμα της Κρήτης και του νομού Λασηθίου, του όποιου είναι μιá από τίς τέσσερες έπαρχίες. Έχει έκτασι 700.000 περίπου στρεμμάτων, από τά όποία 155.000 περίπου είναι καλλιεργούμενα, τά δέ υπόλοιπα είναι βοσκότοποι και άγονες έκτάσεις. Τά στοιχεία αυτά—καθώς και τά παρακάτω—παραλαμβάνομεν από την σχετική μικράν μελέτην του—καλού υπαλλήλου της Α.Τ. κ. Εμμ. Χουρδάκη, άφου δέν υπάρχει δυστυχώς άλλη εύχρηστη πηγή. Ο σκοπός μας είναι νά δώσωμεν μιá συνοπτική εικόνα της οικονομικής κυρίως καταστάσεως του τόπου μας, με τά έπιτεύγματα και τίς έλλείψεις του, με την έλπίδα, ότι άλλοι ικανότεροι και άρμοδιότεροι θα θελήσουν νά άσχοληθούν καλύτερα με την έξουχιστική μελέτη τών προβλημάτων της Σητείας, τά όποια ήμεις τώρα θίγομεν και ίσως νά μη καταφέρωμε νά δώσωμε την πλήρη τους ύπόστασι.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Η Έπαρχία της Σητείας κατοικείται από 23.500 περίπου κατοίκους, πού συγκροτούν περί τάς 5.000 οικογενείας. Αί οικογένειαί αύται είναι σχεδόν έν τώ συνόλω των άγροτικά. Μόνον 3% από αυτές είναι άστικά οικογένειαί. Ο πληθυσμός αυτός κατοικεί εις 96 οικισμούς. Άπό αυτούς ένας είναι ή κωμόπολις, Λιμήν Σητείας όπως λέγεται κοινώς, και 95 χωριά και μικροσυνοικισμοί. Διοικητικώς άπαρτίζουν ένα δήμον—τόν της κωμοπόλεως—και 33 κοινότητες, άποτελούν δέ την Έπαρχίαν Σητείας, ή όποία υπάγεται εις τόν Νομόν Λασηθίου.

Τούς βασικούς οικονομικούς παράγοντας της Σητείας άποτελούν τά άγρο-

τικά της προϊόντα και τό εμπόριον τών προϊόντων αυτών. Τά κυριώτερα άπ' αυτά τά προϊόντα καταχωρίζονται εις ειδικόν πίνακα της σελίδος αυτής, με την καλλιεργουμένην έκτασιν ενός έκάστου, την έτησίαν παραγωγήν και την άκαθάριστον πρόσσοδον.

Εύνόητον είναι, ότι ή άγροτική αυτή παραγωγή είναι άνάλογη με τό κλίμα και την έδαφολογικήν μορφήν του έδάφους.

ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΔΑΦΟΣ

Η έπαρχία Σητείας έχει θερμοξηρικόν κλίμα, με έλαφρόν χειμώνα και χαμηλήν μάλλον έτησίαν βροχόπτωσην πού άνέρχεται έτησίως εις 400 περίπου χιλιοστά. Τό έδαφος άποτελείται κατά τό πλείστον από λοφοβουνώδη συγκροτήματα άσβεστολιθικής συστάσεως με θαμνώδη βλάστησιν. Μόνον 10.000 περίπου στρέμματα έδαφους είναι καλλιεργήσιμα και συνεπώς παραγωγικά. Αυτά εύρίσκονται κυρίως εις τάς έκβολάς των χειμάρρων και έχουν σχηματισθή βραδέως διά τών προσχώσεων πού σχηματίζουν οι χείμαρροι αυτοί. Μερικά έπίσης εύρίσκονται υπό μορφήν κοιλάδων άνάμεσα εις τούς λόφους και τά βουνά και ως όροπέδιον έπάνω εις τά βουνά.

Υπάρχουν άξίολογα νερά, μερικά άπό τά όποία έχουν γίνει, δια τεχνικών έργων, κατάλληλα για άρδευσι. Επίσης από αυτά, όπως είναι αυτονόητον, άρδύονται και οι κάτοικοι διά την χρείαν αυτών και τών ζώων των. Αί κυριώτεραί πηγαί τών υδάτων αυτών είναι τών χωρίων και συνοικισμών: Ζάκρου, Σταυροχωρίου, Λιθηνών, Τουρτούλων, Ζούς και άλλων 20 περίπου μικρότερας παροχής.

Ο κυριώτερος έξαγωγικός λιμήν είναι ό της κωμοπόλεως, αλλά χρησιμοποιούνται και οι όρμοι: Μόχλου, Παλαιοκάστρου, Κάτω Ζάκρου, Μακρύ-Γιαλού και Κουτουρά.

Τό κλίμα και αι έπικρατούσαι γεωργοοικονομικά συνθήκαι κάμουν, ώστε ή έπαρχία Σητείας να έμφανίζει πολυκαλλιέργειαν. Καλλιεργούνται δηλαδή πολλά είδη άγροτικής παραγωγής, τό συνήθως λεγόμενον «λίγα άπ' όλα». Τό πλείστον βεβαίως αυτής της παραγωγής προορίζεται δι' οικογενειακήν κατανάλωσιν και τά έξαγωγία προϊόντα είναι λίγα. Πάντως ό Σητειακός λαός, ό όποιος είναι πολύ φιλόπουνος και έπιδεκτικός κάθε κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής προόδου, χρησιμοποιώντας την περιορισμένην κρατικήν και την όλως εύρύτερην Άγροστραπεζικήν ένίσχυσιν, καταβάλλει συνεχείς έπιμόνους και σοβαράς προσπάθειάς δια την επέκτασιν και συστηματικοποίησιν τών καλλιεργειών του και της από έτους εις έτος άποδόσεώς των.

ΕΙΣ ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟΝ: Τά έξαγωγία άγροτικά προϊόντα και ή συνεταιριστική όργάνωσις κ.λ.π.

... ΚΗΣ

Στατιστική της άγροτ. παραγωγής της Σητείας

Καλλιέργεια	Καλλιεργουμένη έκτασις εις στρέμματα	Μέση έτησία παραγωγή εις όκάδας	Μέση έτησία άκαθάριστος πρόσσοδος ε.δρ.	Ποσοστόν καλλινης έκτάσεως ο.ο	Πρό το 1929 έτησία παραγωγή εις όκ.	Πρό το 1929 άκαθάριστος πρόσσοδ. ε.δρ.
Έλαιόδενδρα 1.250.000	60.000	1.500.000	20.000.000	44	1.000.000	15.000.000
Σουλτανίνα	9.000	2.500.000	16.000.000	6,5	600.000	3.600.000
Δημητριακά	45.000	2.000.000	6.000.000	32,9	600.000	1.800.000
Κηπευτικά	5.000	3.500.000	7.000.000	3,5	1.000.000	2.000.000
Άμπελσι	8.500	2.000.000	5.000.000	6	800.000	2.000.000
Καρποφόρα δένδρα 150.000	7.000	600.000	1.200.000	2	200.000	400.000
Χαρουπόδενδρα 130.000	5.000	1.600.000	3.000.000	5	1.000.000	1.700.000
Βιτανόδενδρα 20.000	200	50.000	300.000	0,1	—	—
Άραχίς	200	80.000	500.000	0,1	—	—
	139.900	13.830.000	59.000.000		5.200.000	26.500.000

Ἡ Κρητικὴ λογοτεχνία

ΔΙΚΤΗ

Δαιδαλικὸ παλάτι, στὰ σπλάγχνα τοῦ βουνοῦ,
σὰν ποιά κυκλώπεια χέρια, μ' ἀτσάλι καὶ φωτιά,
γιὰ λίκνο τοῦ πατέρα τῆς γῆς καὶ τ' οὐρανοῦ,
σὲ λάξεψαν στῆς Δίκτης τὴν ἀχραντὴ καρδιά!

Ἀσίγαστα κι αἰώνια, στὸ τρίσβαθο σκοτάδι,
μ' ἀντίμαχο τὴν πέτρα, μοχτοῦσε τὸ νερό:
Κάθε σταλαγματιά του κι ἓνα λαμπρὸ πετράδι,
γιὰ νὰ φωτοβολήσει τὸν πάνσεπτο ναό.

Καὶ χόριζε θαλάμους καὶ σμίλευε κολῶνες,
πολύφωτα κρεμοῦσε στὴ θολωτὴ σκεπὴ,
κι ἔστηνε σταλαγμαῖτες, φρουρούς μέσ' στοὺς αἰῶνες,
λευκοὺς ἱεροφάντες σὲ μυστικὴ πομπή.

Στὸν Ἰλιγγο τοῦ χάους σκιρτᾷ μ' ἄλλοφροσύνη
ὁ νοῦς συνεπαρμένος, κι ὡς τὸ τυλίγει ὁ μῦθος,
στὸ «θάλαμο τῆς Ρέας», νὰ σπάξει τὴ γαλήνη,
κλάμα μωροῦ ἀγροικαίει, μέσ' στῆς νυχτιᾶς τὸ βύθος.

Καὶ ξαναζεῖ τὸ θᾶμα, πρωτόγονος κι ἀπλός,
πλάθοντας κατ' εἰκόνα κι ὁμοίωση δική του,
τὸν πλάστη νὰ γεννιέται, διωγμένος, ταπεινός,
βρέφος σπρργανωμένο, στὴν πρόσκαιρὴ τῆ γῆ του.

Κι αὐτός, πού Ἐένιο Δία τὸ νέο θεὸ θὰ πεῖ,
Κουρήτης στὸ πλευρὸ του τρελλὸ χορὸ ἔχει στήσει,
νὰ πνίξει, στὸν ἀχό του, τοῦ βρέφους τὴν κραυγή,
γιὰ νὰ σωθεῖ ἀπ' τὴ μοῖρα, πού ὁ Κρόνος τοῦχει ὀρίσει.

Κάτω ἀπ' τὸ φῶς τῆς δάδας ἀστράφτουν τὰ κρουστάλλια,
στοὺς ἀλαβάστρους ἴσκιοι τοὺς ἴσκιους κυνηγοῦν,
κι ἀπίθανα λουλούδια σὲ πέτρινα ἀνθογυάλια,
γιὰ μὴν ἠλύσια χώρα τὴ σκέψη προβοδοῦν.

Κι ὅπως μέσα ἀπὸ τ' ἄντρο ξανά ὁ διαβάτης βγαίνει,
στὸ Λασηθιώτικο ἥλιο κι ὁ κάμπος τοῦ γελᾷ,
μιὰ πλάση στὴν ψυχὴ του καινούργια ἔχει κλεισμένη,
καί, τῶν Θεῶν γεννήτρα, τὴν Κρήτη προσκυνᾷ.

ΣΟΦΙΑ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ-ΠΑΠΑΔΑΚΗ

ΑΕΤΟΣ ΚΑΙ ΚΥΝΗΓΟΣ

Ἄετέ, πού κάθεσαι ψηλά
στ' ὄρος τὸ χιονισμένο,
τρῶς τὸ δρόσος τοῦ χιονιοῦ,
πίνεις νερὸ κατάκρυο,
λαγὸ κι ἂν πιάσεις γεύγεσαι,
πέρδικα καὶ δειπνᾷς τὴν,
φιλεῖς καὶ κόρην ὄμορφη,
πανώρητα βοσκοπούλα.
Ἔδε! Ἰτιήδιος κυνηγὸς
καὶ νᾶθελα τοῦ μοιάζω!...

(Δημοτικὸ κρητικὸ)

Ἡ κρητικὴ λογοτεχνία,
σύγχρονος καὶ παλαιότερα,
θὰ καταλάβῃ μεγαλύτερη
θέσι στὸ περιοδικὸν ἀπὸ τὰ
ἐπόμενα τεύχη του. Ἦδη ἡ
ἐπιμέλεια τῆς φιλολογικῆς
σελίδος ἀνετέθη εἰς τὸν Χα-
νιώτη λογοτέχνη κ. Βελισ-
σάριον Μουστάκαν.

Η ΕΚΘΕΣΙΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ

Κ. ΚΟΥΤΟΥΛΑΚΗ

Εἰς τὸ φουγιέ τοῦ Δημοτικοῦ Θεά-
τρου Πειραιῶς ἔγιναν τὰ ἐγκαίνια τῆς
ἐκθέσεως φωτογραφιῶν τοῦ καλλιτέχνη
κ. Κώστα Κουτουλάκη στίς 11 τρέχον-
τος. Τὴν ἐκθεσὶν ὀργάνωσε ὁ ἐκδρομι-
κὸς σύλλογος Πειραιῶς «Ζήνων», ἐν τῇ
πλασίῳ τῆς γενικωτέρας προσπάθειας
του πρὸς ἀνάπτυξιν — ἰδίως μεταξὺ τῶν
νέων — τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν φύσιν καὶ
τὸ ὄρατον.

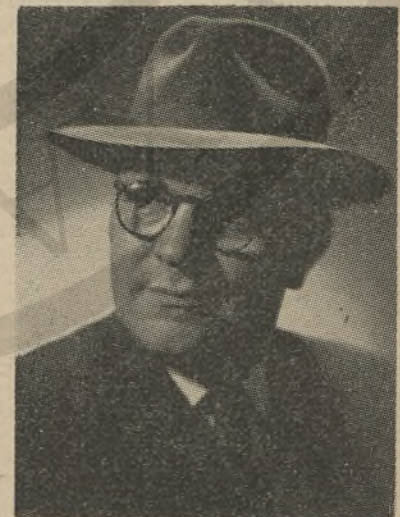
Τὰ ἐγκαίνια ἐτίμησαν διὰ τῆς πα-
ρουσίας των οἱ κ. κ. Γ. Βογιατζῆς,
Ἰπουργὸς τῆς Παιδείας, Δ. Σαπουνά-
κης, Δήμαρχος Πειραιῶς, οἱ πρόεδροι
τῶν ἐκδρομικῶν σωματείων καὶ πολλοὶ
ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων τοῦ Πειραιῶς,
καθὼς καὶ πλῆθος πολιτῶν.

Τὸ ἔργον τοῦ κ. Κουτουλάκη εἶναι
ἀποτέλεσμα πηγαίου ταλέντου καὶ πολ-
λοῦ μόχθου. Τὸ χαρακτηριστικὸν εὐρυτάτη
καλλιτεχνικὴ ἀντίληψις καὶ ἐπικὴ ἔμπνευ-
σις, πού ἀνάγουν τίς φωτογραφίες σὲ
πραγματικὰ ἔργα τέχνης. Τὸ θέμα τῶν
φωτογραφιῶν εἶναι ἓνα πραγματικὸ
ἔπος. Ἡ ψυχὴ τοῦ κρητικοῦ λαοῦ — πού
τόσο πολὺ ἀγάπησε ὁ κ. Κουτουλάκης —
δοσμένη μετ' τῆς φωτογραφίας σὲ χαρα-
κτηριστικὰ σκηνές τῆς καθημερινῆς
ζωῆς του.

ΤΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ

ΠΟΣΟΙ ΠΗΓΑΝ
ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΙ

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπισκεπτῶν τῆς
ἐκθέσεως Κ. Κουτουλάκη εἶναι ὁ
ἑξῆς κατὰ τὰς 7 πρώτας ἡμέρας.
Τὴν α' 600, τὴν β' 235, τὴν γ'
450, τὴν δ' 587, τὴν ε' (παρὰ τὴν
βροχὴν) 75, τὴν στ' 478, τὴν ζ'
(Κυριακὴν) 2186.

ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟΝ ΔΥΝΑΜΙΚΟΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Τὸ Ἡράκλειον εἶναι τὸ σπουδαιότερον ἐμπορικόν, βιομηχανικόν καὶ ἐξαγωγικόν κέντρον τῆς Κρήτης καὶ ἐλέγχει περίπου τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς διακινήσεως τῶν ἀγαθῶν ὀλοκλήρου τῆς νήσου, τῆς ὁποίας ἐπομένως ἀποτελεῖ τὸ οἰκονομικὸν ἐπίκεντρον. Κατὰ συνέπειαν, διαθέτει καὶ τὸ σημαντικώτερον ἐργατικὸν δυναμικὸν ἀπὸ ὅλην τὴν νήσον ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμοῦ, εἰδικεύσεως, ἀποδόσεως καὶ ὀργανωτικῆς καταστάσεως.

Ἡ συνδικαλιστικὴ κατάστασις τῶν ἐργατῶν καὶ ὑπαλλήλων τῆς περιοχῆς Ἡρακλείου κατὰ σωματεῖον καὶ ἀριθμὸν ἐγγεγραμμένων μελῶν καθὼς καὶ τὰ προβλήματα τὰς κατάστασις ἡμπορεῖ νὰ δώσῃ μίαν ἰδέαν τῶν προβλημάτων τῶν ἐργατῶν καὶ ὑπαλλήλων τῆς Κρήτης.

70, 19) Σύνδεσμος Μυλεργατῶν Μακαρονοποιῶν Ἡρακλείου 65, 20) Σύνδεσμος Μεταφορέων Λιμένος Ἡρακλείου 18, 21) Παγκρήτιος Μουσικὸς Σύλλογος Ἡρακλείου 35, 22) Σύνδεσμος Μηχανικῆς Καλλιτεχνίας Ἡρακλείου 80, 23) Σωματεῖον Μηχανοξυλουργῶν Ἡρακλείου 60, 24) Σύνδεσμος Νοσοκόμων καὶ Βοηθητικοῦ Προσωπικοῦ τῶν Ὑγειονομικῶν Ἰδρυμάτων 110, 25) Σύνδεσμος Ὀδηγῶν Αὐτοκινήτων Ἡρακλείου 600, 26) Σωματεῖον Οἰκοδόμων Κτιστῶν καὶ Ἀμμοκονιστῶν Ἡρακλείου 550, 27) Σωματεῖον Οἰονομηματεργατῶν Ἡρακλείου 50, 28) Ἐνωσις Πρακτικῶν Μηχανικῶν καὶ Θερμαστῶν Ἡρακλείου 60, 29) Σωματεῖον Πλωτῶν Μέσων Ἡρακλείου 18, 30) Σωματεῖον Ραπτεργατῶν Ἡρακλείου 170, 31) Σωματεῖον Συνταξιούχων Αὐτοκινήτων Ἡρακλείου 22, 32) Σωματεῖον Συνταξιούχων Ἀρτεργατῶν Ἡρακλείου 40, 33) Σωματεῖον Σιμιτοπωλῶν Ἡρακλείου 45, 34) Σωματεῖον Σφαγέων καὶ Ἐκδορέων Ἡρακλείου 35, 35) Ἐνωσις Συνταξιούχων Ι.Κ.Α. 200, 36) Σύνδεσμος Τεχνιτῶν Συσκευαστῶν Νεώτων Ὀπωρῶν Ἡρακλείου 2.000, 37) Σύνδεσμος Τεχνιτῶν Ἐργατῶν καὶ

Ἐργατριῶν ἐπεξεργασίας Σταφίδος 1500, 38) Σύνδεσμος Τεχνιτῶν Ξυλουργῶν Ἡρακλείου 150, 39) Σύνδεσμος Τεχνιτῶν Μαγείρων καὶ Βοηθῶν Ἡρακλείου 25, 40) Σύνδεσμος Τεχνιτῶν Ἐλαιοχρωματιστῶν Ἡρακλείου 40, 41) Σύνδεσμος Τεχνιτῶν Σαπωνοποιῶν Ἡρακλείου 30, 42) Σωματεῖον Τεχνιτῶν Ζαχαροπλαστῶν Ἡρακλείου 18, 43) Σωματεῖον Τυπογράφων Ἡρακλείου 55, 44) Σωματεῖον Ὑποδηματεργατῶν Ἡρακλείου 150, 45) Σωματεῖον Ὑδραυλικῶν καὶ Φανοποιῶν Ἡρακλείου 60, 46) Σύλλογος Ὑπαλλήλων Ο.Τ.Ε. 70, 47) Σύνδεσμος Ὑπαλλήλων Καφφεῦθεστιάτρων καὶ Ζαχαροπλαστῶν Ἡρακλείου 150, 48) Σωματεῖον Φορτοεφορτωτῶν Ξηρᾶς Πόλεως Ἡρακλείου 110, 49) Σωματεῖον Φορτοεφορτωτῶν Μοιρῶν 24, 50) Σωματεῖον Φορτοεφορτωτῶν Λαχαναγορᾶς Ἡρακλείου 20, 51) Σωματεῖον Χειριστῶν Ἐκσκαπτῶν καὶ Ἀνυψωτικῶν Μηχανημάτων Ἡρακλείου—Λασηθίου 30, 52) Σωματεῖον Ἀμαξοκαρραγαγέων 100, 53) Σωματεῖον Ἀγριοπλαστῶν 50.

Αὕτῃ εἶναι ἡ σωματειακὴ κατάστασις τῆς δυνάμεως τοῦ Ἐργατικοῦ Κέντρου Ἡρακλείου (Ε.Κ.Η.).

ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΗ ΕΠΙΛΥΣΕΩΣ ΤΟΥ

ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ, Νοέμβριος
(Τοῦ ἀνταποκριτοῦ μας)

Ἐνας ἀπὸ τοὺς βασικώτερους παράγοντας τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Κρήτης εἶναι καὶ ἡ ἐργατικὴ τάξις τοῦ Ἡρακλείου, λόγῳ τοῦ ὄγκου τῆς, τῆς σημαντικῆς ὀργανωτικότητος, τῆς ἱκανοποιητικῆς τῆς βελτιώσεως κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια εἰς τὸν τομέα τῆς εἰδικεύσεως καὶ λόγῳ τοῦ ὅτι ἀποτελεῖ τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν τοῦ σπουδαιότερου οἰκονομικοῦ κέντρου τῆς νήσου.

Ἐφ' ὅσον ἔχει αὐτὴν τὴν σημασίαν ἡ ἐργατικὴ τάξις τῆς περιοχῆς Ἡρακλείου—ὅπως φυσικὰ καὶ ὅλης τῆς Κρήτης—ἐπόμηνον εἶναι νὰ προκαλῆ ἐνδιαφέρον ἢ κατάστασις τῆς καὶ τὰ προβλήματα τῆς, διότι ἡ ἀποδοτικότης τῆς ἀπ' αὐτὰ τὰ δύο στοιχεῖα ἐξαρτᾶται, ἐν τελευταίᾳ δὲ ἀναλύσει, ἡ ἐπίλυσις τῶν προβλημάτων τῆς καὶ ἡ βελτίωσις τῆς καταστάσεώς τῆς θὰ βοηθῆσιν εἰς ἀνάλογον βαθμὸν τὴν γενικώτεραν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τόπου.

Η ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ὑπαλλήλων τῆς περιοχῆς Ἡρακλείου ἀνέρχεται εἰς 14.000. Ἐξ αὐτῶν οἱ 9.000 εἶναι μόνιμοι καὶ οἱ 5.000 ἐποχικοί. Κα-

νένας ἐργάτης δὲν ἀσκεῖ ἄλλην ἐργασίαν, ἐκτὸς τῆς εἰδικότητός του καὶ συνεπῶς ἔχει ἓνα μόνον πόρον ζωῆς. Ἀπὸ αὐτοὺς ἄνω τῶν 2.500 εἶναι ἀνείδικετοι, εἰς τὰ 153 σωματεῖα δὲ τῆς δυνάμεως τοῦ ΕΚΗ εἶναι συνδικαλισμένοι περὶ τὰς 11.000 ἐργατοῦπάλληλοι. Οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὁποίους δὲν ἀνήκουν οἱ λοιποὶ εἰς κανένα σωματεῖον εἶναι διάφοροι, ὁ σπουδαιότερος ὅμως εἶναι ὅτι εἶναι ἀνείδικετοι καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἔχουν ἀνεπτυγμένην ἀρκούντως ἐπαγγελματικὴν καὶ συνδικαλιστικὴν συνείδησιν.

Ἡ συνδικαλιστικὴ δρᾶσις τῶν σωματείων αὐτῶν σήμερον ἔχει τὸν τόνον ποῦ δίδει ἡ Γ.Σ.Ε.Ε., εἰς τὴν δυνάμιν τῆς ὁποίας ὑπάγεται τὸ Ε.Κ.Η., ἀποσκοπεῖ δὲ σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων καὶ εἰς τὴν πολιτιστικὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐργατοῦπάλληλων.

Ἡ ἐπίδιωξις αὕτῃ εἶναι βασικὴ καὶ συνήθως ἐπιλύει τὸ πρόβλημα ποῦ μόνιμως ἀντιμετωπίζει ἡ ἐργατοῦπάλληλικὴ τάξις. Ἡ ἐπιτυχία εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα σειρᾶς ἀγώνων τῶν ὁποίων ἀποκορύφωμα εἶναι συνήθως ἡ ἀπεργία, ἡ ὁποία φέρει εἰς ἀντίθεσιν τὴν ἐργατικὴν τάξιν μὲ τοὺς ἐργοδότες, διότι ἡ αὔξησις τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων συνεπιφέρει ἐλάττωσιν τῶν κερδῶν τῶν ἐργοδοτῶν, δημιουργεῖ δὲ τὰ συνήθη κοινωνικὰ προβλήματα.

Η ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗ ΤΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

1) Σωματεῖον Ἀρτεργατῶν Ἡρακλείου 120, 2) Σωματεῖον Ἀλιεργατῶν καὶ Μικροῖδιοκτητῶν λιμένος Ἡρακλείου 90, 3) Σύνδεσμος Ἀτμοπολικῶν ὑπαλλήλων Ἡρακλείου 22, 4) Σωματεῖον Βυρσοδεφεργατῶν Ἡρακλείου 24, 5) Σύλλογος Ἐργατῶν Κεραμοουργικῆς Λιμένος Χερσονήσου 36, 6) Σύλλογος Ἐμποροῦπαλλήλων Ἡρακλείου 500, 7) Σύνδεσμος Ἐλαιουργοσαπωνοποιῶν Ἡρακλείου 80, 8) Σύνδεσμος Ἐργατοτεχνιτῶν Δήμου 110, 9) Ἐνωσις Ἐργατῶν Μετάλλου 45, 10) Σωματεῖον Ἐργατοτεχνιτῶν Σιδηροξυλουργικῶν Καταστημάτων καὶ Σιδηροξυλαποθηκῶν 25, 11) Σωματεῖον Ἐργατῶν Ἐλαιοτριβείων Ἡρακλείου 70, 12) Σωματεῖον Ἐφημεριδοπωλῶν Ἡρακλείου 16, 13) Σωματεῖον Ἐλευθέρων Ἐργατῶν Ἐγγωρῶν Προϊόντων Ἡρακλείου 110, 14) Σύνδεσμος Ἐργατοῦπαλλήλων Ἡλεκτροφωτισμοῦ Ἡρακλείου 80, 15) Ἐνωσις Ἡλεκτροτεχνιτῶν Ἡρακλείου 60, 16) Σωματεῖον Κομοτικῆς Ὑψηρείας Ἡρακλείου 32, 17) Σωματεῖον Λιμενεργατῶν Ἡρακλείου 250, 18) Σύνδεσμος Λατῶν καὶ Σκυροθραυστῶν Ἡρακλείου

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Το βασικόν πρόβλημα τῆς ἐργατοῦ-παλληλικῆς τάξεως τοῦ Ἡρακλείου εἶναι ἐκεῖνο παῦ ἀπαρχολεῖ ὅλην τὴν Κρήτην καὶ ὅλην τὴν Ἑλλάδα, τὸ μεροκάματο καὶ ὁ μισθός. Τὸ ἡμερομίσθιον τῶν ἀνειδικεῦτων ἐργατῶν ἐδῶ εἶναι γύρω στὶς 40 δραχ., τῶν δὲ εἰδικευμένων κυμαίνεται ἀπὸ 55 ἕως 100 δραχ. Δεδομένου ὅτι μία ἐργατικὴ οἰκογένεια ἀποτελεῖται συνήθως ἀπὸ 3 ἕως 5 μέλη κατὰ μέσον ὄρον καὶ ὅτι ὁ τιμάρημος τῆς ζωῆς αὐξάνεται δυσαναλόγως καὶ καταβιβάζει τὴν ἀγοραστικὴν δυναμικότητα τοῦ μισθοῦ καὶ τοῦ ἡμερομισθίου, αἱ οἰκογένειαι τῶν ἐργαζομένων καὶ μάλιστα τῶν ἐργατῶν «τὰ περνοῦν σκοῦρα», κατὰ ἐπιτοπιαν χαρακτηριστικὴν ἔκφρασιν.

Σημαντικόν εἶναι τὸ ποσοστὸν τῆς ἀνεργίας, ποῦ ὀφείλεται εἰς τὴν ἐποχικότητα πολλῶν ἐργασιῶν, εἰς τὴν γενικώτεραν οικονομικὴν κρίσιν, εἰς τὴν ἔλλειψιν εἰδικεύσεως διὰ τὰς συγχρόνους τεχνικὰς βελτιώσεις κλπ. καὶ ποῦ δημιουργεῖ μαζί με τὴν ὑποαπασχόλησιν—ποῦ ὀφείλεται εἰς συναφεῖς λόγους—πρόσθετον γενικώτερον κοινωνικὸν πρόβλημα.

Τὸ ποσοστὸν τῶν ἀνέργων, τῶν ἐγγεγραμμένων εἰς τὰ ἐδῶ Γραφεῖα Εὐρέ-

σεως Ἐργασίας κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1957, ἦτο 3835. Τὸ ποσοστὸν τῶν ὑποαπασχολούμενων κατὰ τὴν ἴδιαν περίοδον ἦτο 2.000. Οὗτοι εἶναι κυρίως ἐργατοτεχνίται καὶ δὴ οἰκοδόμοι, οἱ ὅποιοι δὲν εὐρίσκουν τακτικὴν ἀπασχόλησιν διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους καὶ λόγῳ, κυρίως, παντελοῦς ἀνυπαρξίας οἰκοδομικῆς κινήσεως, ἱκανῆς νὰ ἀπορροφήσῃ τοὺς ἐργατοτεχνίτας αὐτούς, ποῦ ἡ εὐχέρεια πλήρους ἀπασχολήσεως προπολεμικῶς ἐδημιούργησε.

Ἀνάλογος εἶναι ἡ κατάστασις καὶ εἰς τὰς ἄλλας κατηγορίας ἐργατοτεχνιτῶν.

Ἡ κατάσταση αὐτὴ δημιουργεῖ αὐτὰ τὰ τεθριμένα πρό πολλοῦ πρόβλήματα, ὅπως εἶναι ἡ χαμηλὴ στάθμη τοῦ βιοτικού ἐπιπέδου τῆς ἐργατικῆς οἰκογενείας, οἱ κίνδυνοι ἐξ ἀσθενειῶν καὶ λοιπῶν δυσμενῶν καταστάσεων καὶ κυρίως τὸ πρόβλημα τῆς μορφώσεως τῶν τέκνων τῶν ἐργατοῦπαλλήλων, ποῦ πρέπει ξεχωριστὰ νὰ ἀπασχολήσῃ τοὺς πάντας. Δὲν εἶναι ὑπερβολὴ νὰ λεχθῆ, ὅτι τὰ τέκνα τῶν ἐργατῶν μολὶς κατορθώσουν νὰ φοιτήσουν εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον, ἐλάχιστα πηγαίνουν εἰς τὸ Γυμνάσιον καὶ τὰς λοιπὰς Σχολὰς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ σχεδὸν κανένα εἰς τὰς Σχολὰς Ἀνω-

τάτης Ἐκπαιδεύσεως. Τοῦτο καὶ ἡ σχεδὸν πλήρης ἀδυναμία φοιτήσεως εἰς τεχνικὰς καὶ ἄλλας Ἐπαγγελματικὰς Σχολὰς καθηλώνει κοινωνικῶς τὰ παιδιὰ αὐτὰ εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν γονέων των καὶ ὀγκώνει τὸ κύμα τῶν ἀνέργων καὶ ὑποαπασχολούμενων.

Ἀφοῦ ἀναφέρωμεν ὅτι ἐπιδόματα ἀνεργίας παίρνουν μόνον 150 ἐργάται, ὑπάρχουν δὲ περὶ τοὺς 600 συνταξιούχοι, εἶναι ἀνάγκη νὰ τονίσωμεν, ὅτι γενικὴ εἶναι ἡ γνώμη ἐδῶ, ὅτι ὑπάρχει ἀπόλυτος ἀνάγκη οἱ πάντες νὰ ἀσχοληθοῦν συστηματικὰ μὲ τὰ πρόβλήματα αὐτὰ, τῶν ὁποίων ἡ λύσις θὰ ἀνεβάσῃ τὸ βιοτικόν, κοινωνικόν καὶ πολιτιστικόν ἐπίπεδον τῆς ζωτικῆς αὐτῆς καὶ τόσον ἀπαραίτητον παραγωγικῆς τάξεως τοῦ τόπου μας, πρὸς γενικώτερον ὄφελος.

Γ. ΚΑΤΣΑΡΑΚΗΣ

Εἰς τὸ ἐπισημασμένον:
Ἄρθρον τοῦ Προέδρου τοῦ Ἐργατικοῦ Κέντρου Ἡρακλείου κ. Μιχ. Σταυρουλάκη, διὰ τὰ ἐργατικὰ ζητήματα τῆς περιοχῆς Ἡρακλείου.

ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΝ ΕΠΙΠΕΔΟΝ ΤΟΥ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν 12ην σελίδα)

εἶναι πραγματικὴ βλαστήμια. Ὁ λαὸς δυστυχῶς, ἀναγκασμένος νὰ ἀφιερῶν ὅλες τὶς ὥρας τοῦ εικοσιτετραώρου του εἰς τὴν ἐξαντλητικὴν βιοπάλην καὶ ὀλίγον ὕπνον, δὲν ἔχει οὔτε μίαν ὥραν περιθώριον, διὰ νὰ τὴν ἀφιερῶσιν εἰς τὴν προσπάθειαν ἀνόδου τοῦ μορφωτικοῦ του ἐπιπέδου, παρὰ τὶς καταβαλλόμενες προσπάθειες, ὅπως εἴπαμε, πολλῶν ἐπιστημονικῶν καὶ κοινωνικῶν παραγόντων, ὅπως ὁ Δήμαρχος κ. Εὐάγγελος Τσιχλῆς καὶ ὁ Γυμνασιάρχης κ. Ν. Τσαγκαράκης.

Η ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

Τὰ ἴδια ἰσχύουν καὶ διὰ τὴν ψυχαγωγίαν, ἡ ὁποία εἰς τὸν τόπον μας εἶναι ἀνύπαρκτη, ὑπὸ τὴν σύγχρονον ἔννοιαν τοῦ ὄρου. Ἡ μόνη ψυχαγωγία τοῦ λαοῦ μας εἶναι ὁ κινηματογράφος, αἱ οἰκογενειακαὶ καὶ φιλικαὶ συναναστροφαί, ὠρισμένα μικρογλεντάκια μὲ τὴν εὐκαιρίαν διαφόρων πανηγυριῶν ἢ γεγονότων τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς, ὁ βραδυνὸς κυριακάτικος περίπατος καὶ τὸ ἐτήσιον πανηγύρι τῆς Μεγάλης Παναγίας ποῦ ἐξελισσεται κάθε χρόνο. Ἄς τοισθῆ, ὅτι καὶ αὐτὰ εἶναι «ἀγνώστα» εἰς τοὺς κατοίκους τῶν χωριῶν μας, ἰδίως τῶν γυναικῶν.

ΑΜΕΣΟΣ ΑΝΑΓΚΗ ΕΠΙΛΥΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Κανεὶς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀρνηθῆ στὸ λαὸ τὸ δικαίωμα τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ἄλλὰ δὲν εἶναι μόνον δικαίωμα τοῦ λαοῦ ἢ ἀνοδος τῆς μορφωτικῆς του στάθμης, ἀλλὰ ἀνάγκη διὰ γενικώτερους ἔθνικους λόγους.

Ἐχει ἀποδειχθῆ, ὅτι ἡ χαμηλὴ στάθμη τῆς μορφωτικῆς καταστάσεως τοῦ λαοῦ καὶ ἡ ἔλλειψις ψυχαγωγίας τείνουν, κατὰ πρότον, νὰ καταστρέψουν ἢ νὰ διαστρέψουν τὴν κοινωνικὴν συνείδησιν τῶν ἀτόμων. Ἐπίσης συντελοῦν εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν ἐξ αἰτίας καὶ ἄλλων λόγων ἐργατικῶν χειρῶν, εἰδικευμένων τεχνιτῶν, ὀργανωτικῶν στελεχῶν, ἐπιστημόνων καὶ διανοουμένων ἀπὸ τὸν τόπον, πρὸς γενικὴν ζημίαν. Ἀπὸ τὸ γεγονός δὲ ὅτι ὁ πολιτισμὸς καὶ τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, καθὸς καὶ τὰ μορφωτικὰ πρότυπα, ἐπηρεάζουν τὴν δεξιότητάν καὶ τὴν ἀποδοτικότητα κάθε τομέως λαϊκῆς δραστηριότητος καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους προαναφερθέντας λόγους, ἀπορρέει ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπιλύσεως αὐτοῦ τοῦ προβλήματος.

Τὸ πρόβλημα ὁμοῦ τῆς ἀνόδου τῆς στάθμης τῆς πολιτισμικῆς ἀναπτύξεως κάθε λαοῦ εἶναι συνάρτησις πολλῶν παραγόντων καὶ ἰδίως τοῦ παράγοντος τῆς οικονομικῆς του ἀναπτύξεως. Χωρὶς ἐπομένως νὰ λυθῆ τὸ πρόβλημα τῆς ἀνόδου τοῦ βιοτικού ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ τοῦ τόπου μας, μόνον ἐμβαλωματικὴ θὰ εἶναι ὅποιαδήποτε λύσις ποῦ τυχὸν θὰ δοθῆ στὰ ἄλλα. Πρέπει ἐπομένως νὰ γίνωμεν ὅλες οἱ συνδυασμένες προσπάθειες ποῦ θὰ ἔχουν ἀποτέλεσμα τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὸ ἄγχος τῆς καθημερινῆς βιοπάλης καὶ τὴν ἀγωνίαν «διὰ τὴν αὔριον». Ὅταν ὁ λαὸς θὰ ἀσθανθῆ ἀσφαλῆς στὸν τόπο θὰ εὕρῃ καὶ τὸν καιρὸν νὰ ἀναπτύξῃ τὴν ὀρφωσίν του καὶ τὸν πολιτισμὸν.

ΝΕΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

BENTETA (Συνέχεια ἀπὸ τὴν 11 σελ.)

ποῦ κάνει πέτρα τὴν καρδίαν τῆς καὶ πῆρε σύζυγον τὸν φονιά τ' ἀδελφοῦ κι ἀπλώνει τὰ κροκοδάχτυλά τῆς με διπλὴ τρεμουλα γιὰ νὰ χαιδέψῃ τὸν ἀνθρώπο ποῦ τόσο πολὺ μισοῦσε πρὶν...

Τέτιες μορφές χρειάζονται γιὰ τέτια θυσία. Εὐγενικά «θύματα», πραγματικῆς Ἰφιγένειας καὶ Ἀντιγόνης, ποῦ με τὴ θυσία τους πάνω σ' ἓνα ὄχι αἱματηρὸ βωμὸ, με τὴ θυσία τῆς ψυχῆς τους κι ὄχι τῆς ζωῆς τους, νὰ σβύσουν ἀπὸ τὸν τόπο τους τοὺς αἱματηροὺς κύκλους τῆς βεντέτας.

ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΟΣ ΜΟΥΣΤΑΚΑΣ

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Τὶ κάνει τὸ κράτος.

Σύμφωνα μὲ μίαν κατὰ προσέγγισιν στατιστικὴν, οἱ ὄρες ποῦ διαθέτουν οἱ ἄνδρες στὴν Κρήτη διὰ τὴν ὑπάρχουσαν ψυχαγωγίαν εἶναι διὰ μὲν τοὺς κατοίκους τῶν ἀστικῶν κέντρων 12, διὰ δὲ τοὺς κατοίκους τῶν χωριῶν 9 ἑβδομαδιαίως κατὰ μέσον ὄρον ἀτόμων. Διὰ τὰς γυναίκας τῶν ἀστικῶν κέντρων εἶναι 5, ἐνῶ διὰ τὰς γυναίκας τῶν χωριῶν 2 ἑβδομαδιαίως ἐπίσης κατὰ μέσον ὄρον ἀτόμων.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀτόμων ποῦ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ διάβασμα — ἐκτὸς αὐτῶν βεβαίως, ποῦ εὐρίσκονται εἰς τὰ σχολεῖα — εἶναι περιωρισμένος. Μόνον ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ποῦ διαβάσουν ἐφημερίδας εἶναι ὑπολογισμὸς, καὶ τὸ ποσοστὸν αὐτὸ εἶναι τὰ 2/5 τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ 1/9 τῶν γυναικῶν.

Για τὰ μικρὰ κρητικόπουλα

Ο ΠΟΥΛΟΥΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΦΕΓΓΑΡΙ

Στ' ἀνατολικά τῆς Κρήτης, σὲ μιὰ κώχη τοῦ κόλπου τοῦ Μεραμπέλλου, βρίσκεται ὁ ἀγαπημένος μου παρότοπος, ὁ κόρφος τῆς Ἑλούντας, μὲ τὰ πεντακάθαρα νερά του. Εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ χαριτωμένα παιδόπουλα τῆς θάλασσας, κι ὅπως εἶναι κλεισμένος ἀπ' ὅλες τὶς μεριές, κρατιέται ἀπ' τὴ γαλάζια φούστα τῆς μεγάλης του μάνας, ἀπλώνοντας τὰ χέρια του μέσ' ἀπ' τὰ δυὸ κανάλια τῆς Σπιναλόγκας. Τὸ μάκρος τοῦ κόρφου δὲν ξεπερνάει τὰ δύο μίλια καὶ τὸ πλάτος του, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὰ ἔξακόσια μέτρα, στὰ πιὸ στενὰ του μέρη, κοντοζυγώνει τὰ χίλια ὀκτακόσια, στὰ πιὸ πλατειά. Μὰ δὲ θὰ σταθοῦμε περισσότερο στὴν ἐξωτερικὴ περιγραφή τοῦ κόρφου. Τὰ περιστατικά πού θὰ ἱστορήσουμε σχετίζονται μὲ τὸν κόσμο πού ζεῖ κάτω ἀπ' τὴν ἐπιφάνεια τῶν νερῶν του, τὸν κόσμο τοῦ βυθοῦ.

Ἐνα αὐγουστιάτικο πρωινὸ κατέβηκα ἀπὸ τὴ Φουρνή, τὸ χωριό μου, στὴν Ἑλούντα, μὲ τὸ καλάμι στὸν ὦμο, κάθησα σ' ἓνα βράχο τοῦ κόρφου κι' ἄρχισα τὸ ψάρεμα. Ἡ μέρα μαντευότανε χλιαρὴ κι' ὁ κόρφος εἶχε ντυθεῖ τὸ λευκὸ κι' ἀτσάκιστο φόρεμα τῆς γαλήνης. Τὰ ψάρια, ὅπως γίνεται τὶς πιὸ πολλές φορές, ὅταν ἡ θάλασσα εἶναι κάλμα μπουνάτσα, δὲν τσιμποῦσαν καθόλου κι' ἄρχισε νὰ μὲ πιάνει βαρεμάρα. Ἄν δὲ φυσήξει λίγο τ' ἀεράκι, νὰ ντυθεῖ ὁ κόρφος τὸ σκουρογάλανο φόρεμά του, θὰ γυρίσω πίσω στὸ χωριὸ μ' ἄδειο καλάθι.

Ξαφνικά, χράπ! Νοιώθω μιὰ δυνατὴ τοιμπιά! Τὸ καλάμι μου, καθὼς τὸ τράβηξα, λύγισε σὰν πολυτεντωμένο τόξο. Σιγά-σιγά, γεμάτος λαχτάρα καὶ χτυποκάρδια, τὸ σήκωσα, μ' ὄση μαστοριά μ' εἶχε δασκαλέψει ἡ πολύχρονη ψαρική μου πείρα. Ἐνα παράξενο ψάρι σπαρταροῦσε στραφταλίζοντας στὴν ἄκρη τῆς πετονιάς. Ἦτανε ἴσαμε δυὸ πιθανῶς μακρὸ κι' εἶχε μεγάλα καὶ δυνατὰ φτερούγια. Χρυσὸ στὴ ράχη κι' ἀσημέ-

νιο στὴν κοιλιά, μὲ μαβιά γαϊτάνια γύρω στὸ κορμί του, καὶ οὐρὰ ψαλιδωτὴ, ποῦχε λαμπερὸ πράσινο χρῶμα. Γύρω στὰ μεγάλα ὀλοστρόγγυλα μάτια του εἶχε κάτι ὁμορφους χρωματιστοὺς κύκλους. Ἐνας κύκλος κόκκινος, ἓνας πορτοκαλένιος, ἓνας κίτρινος κι' ἓνας μενεξεδῆς. Κι' ἦτανε τὰ μάτια του γαλάζια, σὰν τὸν οὐρανὸ, καὶ στὴ μέση-μέση λαμποκοποῦσε μιὰ παράξενη σπίθα, πού πετοῦσε χρυσῆς ἀχτίδες.

Ποτέ μου δὲν εἶχα δεῖ τέτοιο ψάρι! Ἦτανε λυγερὸ σὰν τὸ γρυψάρι καὶ τὸ λαυράκι, μὰ στὴν ὁ-

Τοῦ κ. ΚΩΣΤΑ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

μορφιά καὶ τὴ χάρη ξεπερνοῦσε ὅλα τὰ ψάρια, ποῦχω δεῖ ὡς τὰ τώρα ζωντανὰ ἢ ζωγραφισμένα. Εἶχε πάρει τὸ χρυσάφι ἀπ' τὸ λιθρίνι καὶ τὸ φαγκρί, τ' ἀσήμι ἀπ' τὴ μουρούρα καὶ τὸ σπάρο, τὸ χρῶμα τῆς οὐρᾶς ἀπὸ τὴ μένουλα καὶ τὸν πελαίτικο γῆλο τὰ καμαρωτά, λεβέντικα φτερούγια ἀπ' τὸ βασιλικὸ λιθρίνι καὶ κείνους τοὺς χρωματιστοὺς κύκλους τῶν ματιῶν ἀπ' τὸ θεϊκὸ δοξάρι!

Καθὼς τὸβγαλα ἀπ' τ' ἀγκίστρι ἄνοιξε τὸ στόμα καὶ μοῦ μίλησε σὰν ἄνθρωπος... Πρώτη μου φορὰ τὸδα κι' αὐτὸ πάλι, νὰ μιλοῦνε τὰ ψάρια!

— Ἐἴρω, μοῦ λέει, πὼς εἶσαι ὁ καλύτερος ψαρὸς τοῦ τόπου καὶ πὼς δύσκολα γλυτώνει ψάρι ἀπ' τὸ δικό σου ἀγκίστρι. Ἄφου κίολας κατάφερες νὰ πιάσεις καὶ μένα, τὸ πιὸ ἔξυπνο, τὸ πιὸ διαβασμένο, μὰ καὶ τὸ πιὸ ὁμορφο ψάρι τοῦ κόσμου, πάει νὰ πεῖ πὼς δὲν ἔχεις τὸ ταῖρι σου στὴν ψαρική. Μὰ ἐγὼ ξέρω πὼς οἱ καλοὶ μαστόροι εἶναι καλόγνωμοι καὶ πονόψυχοι. Λοιπόν, μάθε πὼς θὰ κάμεις μεγάλη ζημιὰ στὴν κοινωνία τῶν ψαριῶν, πού ζοῦνε σὲ τοῦτο τὸν ἄμορφο κόσμον τῆς Ἑλούντας, ἂν δὲ μ' ἀφήσεις νὰ ζήσω. Μάθε ἀκόμα πὼς εἶμαι τὸ σοφώτερο ψάρι σ' ὅλες τὶς θά-

λασσες καὶ σ' ὅλους τοὺς ὠκεανούς. Καὶ σύ, σὰ διαβασμένος καὶ πολυξερὸς πού εἶσαι, θὰ τὸ καταλαβαίνεις, βέβαια, κι' ἀπὸ μόνος σου, πὼς δὲν εἶναι σωστὸ καὶ δίκαιο νὰ καταστρέψει κανένας μιὰ πολύτιμη ζωὴ, σὰν τὴ δική μου, μονάχα γιὰ νὰ κάνει τὸ κέφι του καὶ τὸ καπρίτσιο του... Μὰ δὲ μπορῶ νὰ σοῦ μιλήσω περισσότερο, γιὰτὶ μοῦ σώνεται ἡ ἀνάσα... Ρίξε με πάλι στὸ δροσερὸ νερὸ τῆς θάλασσας καὶ θὰ σοῦ πῶ ποιὸς εἶμαι ἀπὸ ποῦ ἔρχομαι καὶ τί σπουδαῖες δουλειές μὲ κάλεσαν νὰ κάμω σὲ τοῦτο τὸ χαριτωμένο κόρφο...

Ἡ ἀναπνοή του εἶχε κίολας ἀρχίζει νὰ γίνεται δύσκολη. Ἄνοιγόκλεινε μ' ἀγωνία τὸ στόμα του κι' ἄρχισαν νὰ σφυρίζουν τὰ σπάρραχνά του, καθὼς μιλοῦσε, καὶ νὰ τρεμοπαίζουν τὰ φτερούγια του.

(Στὸ ἐπόμενο ἢ συνέχεια)

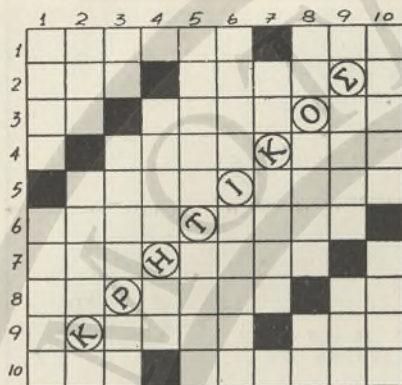
Ἡ ἐνίσχυσις τοῦ ἀθλητισμοῦ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς ἐπιδιώξεις τοῦ «ΚΡΗΤΙΚΟΥ». Στὸ ἐπόμενο τεῦχος εἰσαγωγικὸ ἄρθρον γιὰ τὸν ἀθλητισμό.

ΑΠΑΡΑΒΑΤΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ

Ἐκδίδεται μόνον διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν κρητικῶν συμφερόντων.

ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΩΡΕΣ

ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟΝ ΑΡ. 1

Οριζοντίως

1) Ιστορική Μονή της Κρήτης—υπέ-
ρήφανο ζώο. 2) Θεά—ούσιαστικό και χρο-

νος ρήματος της αρχαίας. 3) Θα τὰ βρήτε
στή Βάσω—παπούτσι της μόδας—προτρε-
πτικό. 4) Έτσι λέει ο Κρητικός λαός τὰ
θερινὰ κοστούμια—Πρόθεσις. 5).....τὸν
Κύριον—υπήρξε πάντοτε ὁ κρητικὸς λαός.
6) Βρίσκονται καὶ στὴν πολιτικὴ—λείπει.
7) Ἡ κάτοικος γειτονικοῦ νησιοῦ τῆς
Κρήτης—Τέτιες ἔχει δύο πλευρὲς κάθε
ἰσοσκελὲς τρίγωνο. 8) Ὑπαρκτὸν—τοῦ
χειρουργοῦ εἶναι σωστικὴ—χαρακτηρίζει
Ἑταιρίες. 9) Κατὰ τὸν Λέσχου εἶναι εὐ-
θυμη—συγχρόνως. 10) Πρόθεσις—ἀσή-
μαντος.

Καθέτως

1) Τουριστικὴ περιοχὴ στὸ Λυθικό
πέλαγος μὲ πολλὰς μπανάνες—δὲν τὸ
βρήκατε ἀκόμα; 2) Τὰ πράγματα (λατιν.)
—μὴ θέλοντας. 3) 21—μὲ τὸν ἤχο της
γοητεύει πολλοὺς, ὄχι ὅμως καὶ τοὺς
Κρητικούς—ἐκφράζει εἰρωνεία. 4) Ρῆ-
μα τῆς κρητικῆς διαλέκτου, ἀλλὰ εἶναι
καὶ χώρα τῆς Ἀσίας καὶ μπαίνει καὶ
στὶς λεμονάδες, στὴν αἰτιατικὴ του δὲ τὸ
χρησιμοποιοῦσαν οἱ χανούμισσες—808,
ἀλλὰ καὶ δεικτικὸν μέρος τῆς κρητικῆς
διαλέκτου στὴν Ἄνατ. Κρήτη ἀντὶ τοῦ
«κοίτα». 5) Στὴν Κρήτη τὸ λέμε «κο-
πανίζω»—τὸ ἦμισυ συγχρόνου κρητικῆς

πόλεως. 6) Δὲν κατάγεται ἀπὸ τὴν Ἴδη,
ἀλλ' εἶναι ἡ αἰτία τῶν ὄντων κατὰ Πλά-
τωνα—ἤπειρος, πατρὶς ὄλων τῶν θρη-
σκευῶν πλὴν τῆς μινωϊκῆς (γεν.). 7) Τὰ
δύο σύμφωνα ρήματος, ποὺ δὲν χαρα-
κτηρίζει τοὺς Κρητικούς—ὄργανο τοῦ σώ-
ματός μας. 8) Πρώτης ποιότητος—ἐβα-
σάνισε τὸν ἥρωα περίφημου κρητικοῦ
ποιήματος—Προηγούνται τοῦ βασιλέως.
9) Μ' ἓνα σύμφωνο μπροστὰ εἶναι περί-
φημος ὁ κρητικὸς—ῤῥημα στὰ λατινικά,
ποὺ ἐκφράζει εὐγενὲς ἀνθρώπινο συναί-
σθημα. 10) Ἄν τῆς βάλουμε ἓνα Π, γί-
νεται πολὺτιμος λίθος—πατρὶς τοῦ ποιη-
τοῦ τοῦ «Ὡ ξεῖν', ἀγγέλειν...» (γεν.).

Διαγωνισμός, ἀριθ. 1

Παιῶν λέξεων ἀρχικὰ μποροῦν ν' ἀπο-
τελέσουν τὰ γράμματα τοῦ 7 καθέτως β'
τοῦ σταυρολέξου μας, γιὰ νὰ σχηματισθῇ
ἓνα ρητὸ, ποὺ μπορεῖ ν' ἀποτελέσῃ ἀθλη-
τικὸ ἀξίωμα; Ἐκεῖνοι ποὺ θὰ στεῖλουν
πετυχημένες ἀπαντήσεις, θὰ ἔχουν τὴν
ἡθικὴ ἱκανοποίησι νὰ δοῦν δημοσιευμέ-
νες σ' αὐτὴ τὴ σελίδα τίς φωτογραφίες
τοὺς, συνοδευόμενες μὲ σύντομα βιογρα-
φικὰ τοὺς. Ἀπαντήσεις μέχρι 25 Δε-
κεμβρίου.

Χ. Μπελιμπασάκης

ΕΚΔΡΟΜΕΣ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ "ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ"

(Διομήδους 9, Καλλιθέα.—Τηλ. 968.855 καὶ 25.061)

Α! ΗΜΕΡΗΣΙΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ

1ον) Τὴν 7ην Δεκεμβρίου ἡμέραν Κυ-
ριακὴν ἡμερησίᾳ τουριστικὴ ἐκδρομὴ εἰς
Λουτράκι, Μπίσια (μὲ πούλμαν) 55 δρχ.
μετ' ἐπιστροφῆς. Ἀναχώρησις τὴν 7.30'
π.μ. Ἐπιστροφή τὴν 10ην μ.μ.

2ον) Τὴν 14ην Δεκεμβρίου ἡμέραν
Κυριακὴν ἡμερησίᾳ τουριστικὴ ἐκδρομὴ
εἰς Κάλαμον, Ἁγίους Ἀποστόλους (μὲ
πούλμαν) 30 δρχ. μετ' ἐπιστροφῆς. Ἀ-
ναχώρησις τὴν 7.30' π.μ. Ἐπιστροφή
τὴν 10ην μ.μ.

Προσοχή. Αἱ συγκεντρώσεις μας γίνου-
νται στὴν πλατεῖαν Κλαυθμῶνος ἔξωθι
τοῦ καταστήματος Ράδιο Καραγιάννη.
Καὶ στὴν Καλλιθέα Ἀνακρέοντος 67 ἔ-
ξωθι καφενείου «Θέμις».

Αἱ ἀναχωρήσεις ἀπὸ τὴν Καλλιθέα
γίνονται 30 λεπτὰ ἐνωρίτερον τῶν Ἀ-
θηνῶν.

Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ συμμετάσχουν

μετὰ τῶν φίλων των παρακαλοῦνται ὁ-
πως δηλώνουν τοῦτο τὸ γρηγορώτερον,
τηλεφωνῶντας εἰς τὸν ὑπεύθυνον κ. Κοκ-
κουᾶν, ὅπως διέλθῃ διὰ τὴν τακτοποί-
ησιν τῶν δηλώσεων εἰς τὰ τηλέφωνα
968.855 ἢ 25.061.

Οἱ ἐκδρομὲς μας γίνονται πάντα μὲ
τὰ πολυτελῆ λεωφορεῖα πούλμαν καὶ
τὸν καλύτερον κόσμον τῶν Ἀθηνῶν.

Ἀρχηγὸς Γ. Κοκκουᾶς.

Β! ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΟΙ ΠΕΡΙΠΑΤΟΙ

1ον) Τὴν 3ην Δεκεμβρίου ἡμέραν
Τετάρτην ἀπογευματινὸς περίπατος εἰς
χωρίον Μαραθῶνα, Τύμβον, Νέαν Μά-
κρην (μὲ πούλμαν) 23 δρχ. μετ' ἐπι-
στροφῆς. Ἀναχώρησις τὴν 3.30' μ.μ.
Ἐπιστροφή τὴν 10ην μ.μ.

2ον) Τὴν 7ην Δεκεμβρίου ἡμέραν Κυ-
ριακὴν ἀπογευματινὸς περίπατος εἰς

Σούνιον (μὲ πούλμαν) 30 δρχ. μετ' ἐπι-
στροφῆς. Ἀναχώρησις τὴν 2αν μ.μ. Ἐ-
πιστροφή τὴν 10.15' μ.μ.

3ον) Τὴν 10ην Δεκεμβρίου ἡμέραν
Τετάρτην ἀπογευματινὸς περίπατος εἰς
Λίμνην Μαραθῶνος (μὲ πούλμαν) 23
δρχ. μετ' ἐπιστροφῆς. Ἀναχώρησις τὴν
3.30' μ.μ. Ἐπιστροφή τὴν 10ην μ.μ.

4ον) Τὴν 14ην Δεκεμβρίου ἡμέραν
Κυριακὴν ἀπογευματινὸς περίπατος εἰς
Βίλλια, Πόρτο-Γερμενὸ (μὲ πούλμαν) 35
δρχ. μετ' ἐπιστροφῆς. Ἀναχώρησις τὴν
1.30' μ.μ. Ἐπιστροφή τὴν 10ην μ.μ.

Αἱ συγκεντρώσεις μας γίνονται στὴν
Πλατεῖαν Κλαυθμῶνος πάντα καὶ ἔξωθι
τοῦ καταστήματος Ράδιο Καραγιάννη.
Αἱ δηλώσεις τῶν ἀπογευματινῶν περι-
πάτων πρέπει νὰ γίνονται δύο ἡμέρας
ἐνωρίτερον τηλεφωνῶντας εἰς τὸν ὑπεύ-
θυνον κ. Κοκκουᾶν ὅπως διέλθῃ διὰ
τὴν τακτοποίησιν τῶν δηλώσεων τηλέ-
φωνον 968.855 ἢ 25.061.

Με σύνθημα τὸν συγκρητισμὸν—Οἱ Κρήτες με τοὺς Κρήτας

ΤΙΣ ΕΠΙΠΛΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΠΙΤΙΩΝ ΣΑΣ

Ἄπο τὴν Ἔκθεσιν τοῦ συμπατριώτου

ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΟΥ ΜΟΥΣΤΑΚΑ

Κρεββατοκάμαραι—Τραπεζαρίαι—Σαλόνια Κερκυραϊκὰ—Γραφεῖα κλπ.

Εὐκολίαι πληρωμῆς, διὰ δὲ τοὺς Κρήτας πραγματικὴ ἔκπτωσης 5%

Πλουσία συλλογὴ ρυθμῶν καὶ σχεδίων

ΣΗΤΙ ΤΙΜΑΙ ΚΑΤΑΠΛΗΚΤΙΚΑΙ

Ἔκθέσεις: Ἐλ. Βενιζέλου 112—Καλλιθέα, Κ. Μαυρομιχάλη 24—Πειραιεύς.

Ἐργοστάσιον: Κυρ. Μαυρομιχάλη 24, τηλέφ. 492.835—Πειραιεύς